

9

2008

ročník XIV

bulletin

slovenskej
advokácie

**Koncepcia činnosti
regionálnych
zástupcov**
(čítajte na s. 40 – 41)

**Pozvánka na
Slovenské dni
obchodného práva**

**Prípustnosť súbehu
výkonu funkcie**
(člena) štatutárneho
orgánu **a pracovného
pomeru**

**Predbežná
vykonateľnosť
v rozhodnutí
o vyživovacej
povinnosti**

**Res iudicata
v medzinárodnej
arbitrážnej praxi**

Obsah

AKTUÁLNE

- 2 Účinné prostriedky nápravy
nezákonného odpočúvania telefonických hovorov
JUDr. Marica Pirošíková
- 4 Slovenské dni obchodného práva
- 4 Právny nihilizmus včera a dnes
JUDr. Juraj Ďurovčík
- 5 Ad: Väzba a základné práva na osobnú slobodu
vo svetle nálezu ústavného súdu
JUDr. Marica Pirošíková, JUDr. Miroslava Bálintová
- 7 Bulletin advokacie prináša
JUDr. Juraj Ďurovčík

ODBORNÉ PRÍSPEVKY

- 10 Prípustnosť súbehu výkonu funkcie
(člena) štatutárneho orgánu a pracovného pomeru
Mgr. Radovan Pala, LL.M.
- 19 Predbežná vykonateľnosť
v rozhodnutí o výživovacej povinnosti
JUDr. Robert Šorl, PhD.
- 29 Res iudicata v medzinárodnej arbitrážnej praxi
1. časť
(Základná charakteristika a vývoj
vo vybraných štátoch common law)
JUDr. Katarína Chovancová, PhD.

SAK & SPRÁVY

- 39 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 39 Neprehliadnite!
- 40 Koncepcia činnosti regionálnych zástupcov
- 41 Zloženie Komisie pre regionálnu činnosť
- 41 Prvé stretnutie regionálnych zástupcov
- 42 Je Rusko iné?
- 43 Zasadnutie Stáleho výboru CCBE v Sofii
- 44 Zmeny v zozname advokátov
za obdobie od 2. júla do 15. augusta 2008

ZAÚJÍMAVOSTI

- 45 Historická mozaika
JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Vážené kolegyně,
vážení kolegovia,

intenzívny rozvoj v advokácii a neustály nárast počtu advokátov a advokátskych koncipientov si vyžaduje prijatie opatrení v snahe posilniť a aktivizovať činnosť našej advokátskej komory v regiónoch.

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory kladie veľký dôraz na zefektívnenie aktivít komory v regiónoch, na zabezpečenie lepšieho kontaktu s advokátmi a na zlepšenie dostupnosti spoločskej a vzdelávacej činnosti komory pre miestnych advokátov pri zohľadnení potrieb a zvláštností jednotlivých regiónov Slovenska.

Na stránkach bulletinu Vám prinášame koncepciu regionálnej činnosti, zoznam regionálnych zástupcov s ich kontaktnými údajmi a informácie o výsledkoch prvého stretnutia regionálnych zástupcov.

Regionálni zástupcovia, ktorými sú kolegovia advokáti, budú tlmočiť Vaše pripomienky a návrhy predsedníctvu Slovenskej advokátskej komory. Dúfame, že táto iniciatíva prispeje k zlepšeniu komunikácie advokátov s centrárou komory v Bratislave a očakáva Vašu spätnú väzbu. Vzhľadom na absenciu skúseností s týmto modelom činnosti z praxe a pri plnení konkrétnych úloh bezpochyby vyplynú zaujímavé situácie.

Predsedníctvo
Slovenskej advokátskej komory

Účinné prostriedky nápravy nezákonného odpočúvania telefonických hovorov

Ak sa osoba domnieva, že došlo k porušeniu jej práva na súkromie v dôsledku nezákonného odpočúvania telefonických hovorov, má na vnútroštátnej úrovni k dispozícii účinné prostriedky nápravy. V závislosti od okolností prípadu sa môže obrátiť buď na Ústavný súd SR (ďalej len „ústavný súd“) alebo na všeobecné súdy a domôcť sa *inter alia* náhrady za utrpenú nemajetkovú ujmu. Situácie, ku ktorým dochádza v slovenskej aplikačnej praxi možno demonštrovať na nasledujúcich rozhodnutiach ústavného súdu.

Sťažovateľ T. H. sa ústavnou sťažnosťou podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) sťažoval na porušenie práva na súkromie podľa článku 22 ods. 1 a 2 ústavy a článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) v súvislosti s vydaním príkazov na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností vo vzťahu k inej osobe, na základe ktorých bola zaznamenaná komunikácia sťažovateľa s tretími osobami prostredníctvom odpočúvaného telefónneho prístroja. Ústavný súd **prijal sťažnosť na ďalšie konanie** uznesením I. ÚS 274/05 z 20. decembra 2005. Následne nálezom I. ÚS 274/05 zo 14. júna 2006 ústavný súd konštatoval, že v odôvodneniach inkriminovaných príkazov na odpočúvanie nie sú uvedené konkrétne skutočnosti, ktoré viedli k ich vydaniu, pretože text odôvodnení iba citoval zákonom stanovené podmienky vo všeobecnej rovine, jeden z príkazov bol navyše zmatečný. Príkazy podľa ústavného súdu neboli legálne, lebo nespĺňali podmienky vyplývajúce z príslušných zákonov. Na základe uvedeného rozhodol, že označené práva sťažovateľa boli postupom príslušného krajského súdu, ktorý vydal príkazy na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností, porušené, zrušil dotknuté príkazy a priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške **50 000 Sk**.

V odôvodnení svojho nálezu okrem iného uviedol, že opravný prostriedok ani voči súhlasu, ani voči príkazu nie je prípustný. Dotknutá osoba tak nemá možnosť domáhať sa ochrany pred všeobecným súdom v súvislosti s faktom, že jej rozhovor bol odpočúvaný. Oprávnenosť vydania právoplatného súhlasu či príkazu všeobecný súd nemôže preskúmať, a to práve preto, že súhlas a príkaz sú právoplatnými rozhodnutiami, ktorými je súd viazaný, resp. z ktorých musí súd vychádzať. To sa vzťahuje tak na trestné konanie, ako aj na prípadné občianskoprávne konanie na ochranu osobnosti (na ochranu súkromia). Odlišná situácia je, ak na základe súhlasu či príkazu odpočúvaný telefonický rozhovor sa môže stať dôkazným prostriedkom v trestnom konaní. Dotknutá osoba, ktorej rozhovor bol takto odpočúvaný, môže v trestnom konaní pred súdom namietať nezákonnosť odpočúvania a z toho vyplývajúcu

ne použiteľnosť odpočúvaného rozhovoru ako dôkazu. Môže tak však urobiť len pri súčasnom splnení dvoch podmienok. Trestná vec musí dospieť do štádia súdneho konania a dotknutá osoba musí byť stranou v trestnom konaní, či už ako obžalovaná alebo poškodená. Zároveň to znamená, že ochrana trestného súdu vôbec neprichádza do úvahy v prípadoch, ktoré sa pred trestný súd vôbec nedostanú, ale ani v prípadoch takých dotknutých osôb, ktoré nie sú stranami v trestnom konaní.

Sťažovateľ G. K. sa na ústavnom súde *inter alia* sťažoval na porušenie svojich práv podľa článku 8 ods. 1 Dohovoru a článku 16 ods. 1, článku 19 ods. 2 a 3, ako aj článku 22 ods. 1 a 2 ústavy postupom krajského súdu, ktorým bol udelený súhlas s použitím informačno-technických prostriedkov, okrem iného aj pri odpočúvaní a zaznamenávaní telekomunikačných činností. V tomto prípade ústavný súd uznesením IV. ÚS 76/05 zo 16. marca 2005 **neprijal sťažnosť na ďalšie konanie** s odôvodnením, že platná právna úprava v súčasnosti umožňuje sťažovateľovi ako obžalovanému v rámci uplatnenia práva na obhajobu v trestnom konaní právne účinným spôsobom namietať porušenie svojich základných práv a slobôd zaručených ústavou a Dohovorom v súvislosti s rozhodnutiami týkajúcimi sa použitia informačno-technických prostriedkov a agenta v jeho trestnej veci, ako aj spochybníť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť označených rozhodnutí všeobecných súdov v dôsledku ich povinnosti prednostne aplikovať medzinárodné zmluvy o ľudských právach a slobodách podľa článku 7 ods. 5 v spojení s článkom 154c ústavy. Ústavný súd ďalej uviedol, že trestné konanie je od jeho začiatku až po právoplatné skončenie procesom, v ktorom môžu orgány činné v trestnom konaní v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií ochrany základných práv a slobôd naprávať, resp. korigovať aj ich prípadné pochybenia. Spravidla až po skončení trestného konania možno na ústavnom súde sťažnosťou podľa článku 127 ods. 1 ústavy namietať prípadné porušenia základných práv alebo slobôd, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu. Následne ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ mal v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinné prostriedky na dosiahnutie ochrany svojich práv, pričom poukázal práve na to, že v danom čase sa trestná vec sťažovateľa nachádzala v štádiu konania pred súdom prvého stupňa. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd konštatoval, že nevidí dôvod, aby vstupoval v tejto fáze prebiehajúceho trestného konania vo veci sťažovateľa do právomoci všeobecných súdov. Ďalej uviedol, že sťažovateľ môže uplatniť v rámci práva na obhajobu argumentáciu týkajúcu sa namietaného porušenia jeho základných práv v prebiehajúcom konaní pred všeobecnými súdmi vrátane využitia opravných prostriedkov, ktoré mu priznáva Trestný poriadok.

Sťažovateľ J. M. podal ústavnú sťažnosť, v ktorej namietal, že odpočúvanie jeho telefonátov bolo nezákonné, svojvoľné a neodôvodnené. Odvolával sa aj na článok 8 Dohovoru. Uznesením III. ÚS 83/05 zo 16. marca 2005 **ústavný súd vyhlásil sťažnosť za neprijateľnú pre nevyčerpanie všeobecných prostriedkov nápravy**. Ústavný súd konšta-

toval, že pokiaľ sťažovateľ tvrdí, že v jeho trestnej veci boli záznamy telekomunikačnej činnosti získané nezákonným spôsobom, môže tento argument predniesť v rámci trestného konania, zvlášť pred príslušným všeobecným súdom v rámci svojej obhajoby, kde môže žiadať, aby údaje nezákonne získané záznamy telekomunikačnej činnosti neboli práve pre svoju nezákonnosť považované za dôkazy, a teda, aby sa na ne neprihliadlo. Bude vecou všeobecného súdu, prípadne ďalších orgánov činných v trestnom konaní, aby posúdili takúto argumentáciu a vyvodili z nej závery. Ústavný súd ďalej uviedol, že uznaním porušenia práv podľa ústavy, Dohovoru a Listiny základných ľudských práv a slobôd nie je iba výslovné deklarovanie ich porušenia, ale aj implicitné uznanie vyplývajúce z rozhodnutia príslušného orgánu verejnej moci. Ak by si všeobecný súd osvojil sťažovateľovo tvrdenie o nezákonnosti a hlavne protiústavnosti získania záznamov telekomunikačnej prevádzky, tak by tým implicitne uznal, že došlo k porušeniu sťažovateľových práv. Ak by všeobecný súd dospel k záveru, že záznamy telekomunikačnej prevádzky nie sú práve pre protizákonnosť svojho získania dôkazmi v zmysle § 89 ods. 2 Trestného poriadku, tak by tým zároveň aj v rozhodujúcej časti urobil nápravu. K tvrdeniam sťažovateľa, že nezákonnosťou získania záznamov telekomunikačnej prevádzky došlo aj k porušeniu jeho osobnostných práv podľa ústavy a Dohovoru, uviedol, že v prípade, ak by súd v jeho trestnej veci dospel k záveru, že záznamy telekomunikačnej prevádzky boli získané nezákonne a sťažovateľ by nepokladal nápravu v rámci tohto trestného konania za dostačujúcu, tak má možnosť domáhať sa jej trestným oznámením a prostriedkami občianskeho práva.

Sťažovateľka JUDr. T. P., Ž podala ústavnú sťažnosť, v ktorej namietala, že rozhodnutia krajského súdu, ktorými bol udelený súhlas na odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky mobilného telefónu vedeného na jej meno, sú nezákonné z dôvodu ich nepreskúmateľnosti pre nedostatok odôvodnenia a taktiež nelegálne, pretože podľa jej názoru nespĺňali podmienky vyplývajúce z príslušných právnych predpisov. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na ustanovenia § 36 a § 37 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení účinnom do 30. apríla 2000 (ďalej len „zákon o policajnom zbore“) a vyslovila názor, že aj rozhodnutia vydané podľa týchto zákonných ustanovení musia obsahovať odôvodnenie. Sťažovateľka namietala porušenie svojho práva na súkromie podľa článku 22 ods. 1 a 2 ústavy a podľa článku 13 Listiny základných práv a slobôd, na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy a podľa článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, ako aj práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa článku 8 ods. 1 a 2 Dohovoru.

Ústavný súd uznesením III. ÚS 80/08 z 18. marca 2008 **prijal sťažnosť na ďalšie konanie**. Následne v náleze z 27. mája 2008 konštatoval, že namietané rozhodnutia krajského súdu vydané vo veci sp. zn. 0029/99 obsahovali len veľmi strohé odôvodnenie, na základe ktorého sa sťa-

žovateľka mohla dodatočne dozvedieť len to, na základe žiadosti ktorého orgánu došlo k odpočúvaniu telefonických hovorov uskutočnených z mobilného telefónu vedeného na jej meno, dobu platnosti udeleného súhlasu, ako aj konštatáciu, že získanie relevantných informácií je iným spôsobom neúčinné, respektíve podstatne sťažené. Len jedno z namietaných rozhodnutí obsahovalo navyše odôvodnenie, že odpočúvanie je potrebné pre objasnenie trestnej činnosti jej manžela. Krajským súdom zvolenú podobu odôvodnenia však ústavný súd považoval za nedostatočnú a formálnu, pretože oboznámenie sa s obsahom namietaných rozhodnutí sťažovateľke neodkrylo súvislosti a okolnosti, na základe ktorých by pochopila odôvodnenosť takéhoto zásahu do jej práva na súkromie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd považoval namietané rozhodnutia krajského súdu za neodôvodnené a nelegálne, a to aj napriek tomu, že zákon o policajnom zbore v relevantnom čase výslovné nezakotvoval povinnosť pre sudcu dané rozhodnutia odôvodniť. Uvedené tvrdenie ústavný súd odvodil od závažnosti takéhoto zásahu do súkromnej sféry jednotlivca, ako aj od potreby byť informovaný o dôvodnosti takýchto zásahov. Zistené skutočnosti boli podkladom na záver ústavného súdu, že rozhodnutiami krajského súdu boli porušené označené základné práva sťažovateľky. Ústavný súd dotknuté rozhodnutia zrušil a sťažovateľke priznal **450 000 Sk**.

Z uvedených rozhodnutí vyplývajú dve základné tendencie, ktoré ovplyvňujú postup ústavného súdu pri rozhodovaní o prijatí sťažnosti podľa článku 127 ústavy na ďalšie konanie. Ústavný súd **prijme sťažnosť na ďalšie konanie, ak trestná vec nedospela do štádia konania pred súdom**, vzhľadom na to, že dotknutá osoba sa nemá ako pred všeobecným súdom domôcť ochrany svojich práv v súvislosti so skutočnosťou, že jej hovor bol odpočúvaný. V druhom prípade, teda ak trestná vec dospela do štádia konania pred súdom, **ústavný súd sťažnosť podľa článku 127 ústavy na ďalšie konanie neprijme** vzhľadom na to, že dotknutá osoba, či už v postavení obžalovaného, alebo poškodeného, má možnosť namietat nezákonnosť získaných záznamov v trestnom konaní. Ak by táto osoba tvrdila, že v súvislosti s nezákonným odpočúvaním bolo zasiahnuté do jej osobnostných práv, pričom všeobecný súd by v rámci trestného konania potvrdil nezákonnosť použitia dôkazných prostriedkov, môže sa domáhať nápravy, v závislosti od toho, kedy došlo k neoprávnenému zásahu, buď prostredníctvom žaloby na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka alebo žaloby podľa príslušných ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Podľa tohto zákona sa zodpovednosť za škodu vzťahuje na škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona, t. j. od 1. júla 2004. Pokiaľ ide o rozsah náhrady škody, možno v zmysle § 17 tohto zákona požadovať okrem škody a ušlého zisku aj nemajetkovú ujmu v peniazoch.

Marica Pirošíková
zástupkyňa Slovenskej republiky
pred Európskym súdom pre ľudské práva

Slovenské dni obchodného práva

Slovenská advokátska komora aj v tomto roku organizuje tradičné, v poradí už **XIV. Slovenské dni obchodného práva**, ktoré sa uskutočnia **2. – 3. októbra 2008** v hoteli Devín v Bratislave.

Podujatie sa uskutočňuje formou prednášok, diskusií a neformálnych stretnutí. Tento rok prijali naše pozvanie a prídu prednášať:

■ Vybrané problémy z pripravovaných legislatívnych úprav súkromného práva

JUDr. Peter Straka, Ministerstvo spravodlivosti SR

■ Blankozmenky

JUDr. Zdeněk Kovařík, Vrchní soud Praha, ČR

■ Európska súkromná spoločnosť – nová forma obchodnej spoločnosti

doc. JUDr. Mária Patakyová, PhD.,
Právnická fakulta UK v Bratislave

■ Vydržanie obchodného podielu v spoločnosti s ručením obmedzeným – pre a proti

prof. JUDr. Karel Eliáš, Fakulta právnická ZČÚ, Plzeň,
Ústav štátu a práva AV ČR, Praha

■ Mimoriadne nízke a mimoriadne vysoké ceny ako právny problém

prof. JUDr. Josef Bejček, CSc.,
Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

■ Spory v oblasti práva na označenie

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc., advokát

■ Rozhodovacia činnosť ústavného súdu – jeho záväznosť a právne dôsledky

JUDr. Milan Lálík, Ústavný súd SR

■ Vybrané problémy insolvenčného práva v ČR

JUDr. Tomáš Pohl, advokát,
Právnická fakulta Karlovy univerzity, Praha

■ Záväzný pokyn príslušného orgánu ako podmienka na povolenie vkladu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam speňaženým v konkurze

doc. JUDr. Ján Ďurica, PhD., Krajský súd v Banskej Bystrici

■ Aktuálne otázky konkurzného konania

Mgr. Branislav Pospíšil, advokátsky koncipient

Bližšie informácie týkajúce sa podujatia sú uverejnené na internetovej stránke komory www.sak.sk, prípadne kontaktujte Dr. Kinzelovú na tel. č. 02/529 62 933 alebo na e-mailovej adrese kinzelova@sak.sk.

Právny nihilizmus včera a dnes

Štyridsať rokov totalitného režimu viedlo k právnej diskontinuite, oslabeniu právneho vedomia a ľahostajnosti k právnemu poriadku; podceňoval a prehliadal sa význam práva a jeho autoritatívneho vplyvu na pomery v spoločnosti. Podľa slov antického štátnika M. T. Cicera je všetko na svete neisté, ak sa ľudia od práva odchyľujú. Je to reakcia na riziká spojené s nerešpektovaním a negovaním právneho poriadku. Podľa klasickej rímskej jurisprudencie sa právo označovalo ako najvyššie dobro, umenie dobrého a slušného (*ars boni et aequi*).

Po roku 1948, osobitne v 50-tych rokoch minulého storočia, sa však vo vývoji štátu a spoločnosti začali presadzovať celkom iné tendencie a hodnoty ako ich poznala klasická právoveda. Udomáčňovala sa predstava a prax, že je to predovšetkým moc, ktorá predchádza právu a stojí nad ním. *Macht geht vor Recht...* hovoria Nemci. Ako príznačný prípad dobových deformačných postojov a neúcty k právu by bolo možno uviesť kuriózný, ale skutočný výrok istého okresného tajomníka KSČ v severných Čechách zo začiatku 50-tych rokov. Pamatujte si, soudruzi, hovorieval, že zákony máme pouze proto, abychom klamali Západ... Rast vplyvu

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

moci a nihilistický prístup k právu podľa hesla „lepšia hrst moci ako vrece práva“ mal za následok zákonitý pokles jeho váhy a autority. Negovanie potrebnosti právneho regulovania spoločenských vzťahov viedlo k degradácii a strácaniu vplyvu práva na spoločenské dianie. Tento proces devalvácie a marginalizácie vyúsťoval napokon nevyhnutne do poznania, že zákony a predpisy sú iba zbytočnou príťažou a nežiaducim balastom, ktorý je prekážkou rýchleho a účelového riešenia a v politike sa nimi netreba dať mýliť. Supremácia ideológie a politiky v spojení so zaznávaním poslanca práva patrili k bežnej rutine vtedajšieho dobového uvažovania a konania, vrátane všetkých záporných dôsledkov s tým dlhodobo súvisiacich.

Je logické sa pritom pýtať, akým vývojom prešiel vzťah a postoje k právu po roku 1990 a aký je ich súčasný stav. Ide nesporne o zložitú a členitú problematiku, na ktorú by adekvátne mohol reagovať len podrobný interdisciplinárny rozbor. Aj z bežného videnia spoločenskej reality možno však s istotou konštatovať, že situácia sa v tomto ohľade kvalitatívne zmenila. Na rozdiel od totalitného obdobia a jeho represívnych praktík, najmä v oblasti trestnoprávnej, je zákonnosť a právny nihilizmus v celkom inom pomere ako predtým. Podstata rozdielu spočíva najmä v tom, že konflikty s právom nemajú politický charakter a nie sú spojené s aktivitami štruktúr a subjektov s mocenským postavením. To všetko však neznamená, že existujú dôvody na prehnaný optimizmus. Právny nihilizmus totiž nevymrel a nevytratil sa zo života. Je, žiaľ, prítomný aj v súčasnosti, má však iný charakter a príčiny. Znehodnocovanie právnych princípov sa deje inými formami a prostriedkami ako predtým; nevyznačuje sa už tvrdou represiou, hrubým porušovaním zákonnosti a účelovým konaním, existuje a pôsobí však naďalej. Za fasádou ústavnosti a zákonnosti prebiehajú aj teraz často procesy, ktoré nesvedčia o dominancii a bezvýhradnej autorite práva. Naopak, predstavujú jeho eróziu a svojimi účinkami majú rovnako negatívny vplyv na kvalitu zákonnosti ako v minulosti.

V období po 90-tom roku prebiehala v štáte ekonomická transformácia – privatizácia a reštitúcia, ktoré previedli rozsiahle masy štátneho majetku do súkromných rúk. Sprievodným javom tejto majetkovej revolúcie bol neobvyklý nárast korupcie, klientelizmu, podvodov, tunelovania a ďalších foriem kriminality a mafiánstva, ktoré si s právnym nihilizmom podávajú ruky. K poklesu autority práva možno pripísať aj ďalšie faktory ako napríklad náročnosť a priedaňky vo vymáhateľnosti práva, časté zmeny a neprehľadnosť právneho poriadku, nejednotnosť a liknavosť rozhodovania súdov a pod., čo vzbudzuje pochybnosti a neistotu o možnosti dovoliť sa práva a spravodlivosti.

Signály, ktoré neprispievajú k upevňovaniu zákonitosti a právneho vedomia prichádzajú aj z oblasti normotvornej činnosti. Je prirodzené, že zákony a predpisy niekomu hodnotovo a záujmovovo vyhovujú, inému nie. Dotknutá strana sa potom uchýľuje k odsudzovaniu a spochybňovaniu zákonov schvaľovaných v najvyššom zákonodarnom orgáne. Legislatíva sa tak stáva predmetom politického súperenia a zápasov, čo je síce normálne a demokratické, má však aj

nežiaduce dôsledky. Nevyargumentované a tendenčné výhrady a kritiky prijímaných zákonov vnášajú do legislatívneho procesu destabilizačné prvky a zanechávajú stopy na morálnom kredite normy, ktoré sa neskôr negatívne prejavujú na jej spoločenskej autorite a efektívnosti v praxi. Možno pritom poukázať napríklad na novelizáciu tlačového zákona, zákona o preukazovaní pôvodu majetku, uplatňovanie cenovej regulácie v súvislosti s prechodom na euro a pod.

Spektrum nežiaducich javov, ktoré inšpirujú a napomáhajú proces nihilizácie práva možno teda aj v súčasnosti označiť za pomerne široké. Je v spoločenskom záujme a vecou právnej politiky, aby sa neprehľbovalo a nepodrávalo dôveru v právo a spravodlivosť, ktoré sú základnými kritériami demokratického štátu.

JUDr. Juraj Ďurovčík
kancelária SAK

OHLAS

Ad: Väzba a základné práva na osobnú slobodu vo svetle nálezu ústavného súdu (BSA 6/2008)

Ako zástupkyňa a spoluzástupkyňa Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva sme sa vzhľadom na závažnosť problematiky rozhodli spoločne reagovať na článok JUDr. Alexandra Fuchsa Väzba a základné právo na osobnú slobodu vo svetle nálezu ústavného súdu (uverejnený v Bulletin slovenskej advokácie č. 6/2008), v ktorom sa autor pokúsil o interpretáciu rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) v prípade *Pavlík v. Slovenská republika*, s ktorou sa, žiaľ, v žiadnom prípade nemôžeme stotožniť.

Autor svoje závery odôvodnil podľa nášho názoru veľmi nepresvedčivo a predovšetkým v absolútnom rozpore s dôsledkami, ktoré sám Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vyvodzuje z absencie výslovného súdneho rozhodnutia v štádiu súdneho konania na pozbavenie osobnej slobody.

Najskôr však považujeme za relevantné pripomenúť súvisiacu judikatúru Súdu a ústavného súdu.

V prípade *Baranowski v. Poľsko*¹ Súd vyslovil názor, že príslušná poľská trestná legislatíva nevyhovovala požiadavke „predvídateľnosti zákona“ na účely článku 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) z dôvodu absencie akéhokoľvek presného ustanovenia, zakotvujúceho, či – a ak áno, za akých podmienok – môže byť príkaz na vzatie do väzby na ob-

1 Rozsudok z 28. marca 2000, ods. 54 – 58.

medzenú dobu v štádiu vyšetrovania predĺžený v štádiu súdneho konania. Ďalej Súd skonštatoval, že prax, ktorá sa rozvinula ako reakcia na túto medzeru v zákone a „vdďaka“ ktorej bola osoba držaná vo väzbe neobmedzenú a nepredvídateľnú dobu bez toho, **aby sa väzba opierala o konkrétne zákonné ustanovenie alebo akékoľvek súdne rozhodnutie**, je sama osebe v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý implikuje Dohovor a ktorý predstavuje jeden zo základných prvkov právneho štátu.

V prípade *Stašaitis v. Litva*² Súd pripomenul svoj právny názor vyslovený už v prípade *Ječius v. Litva*,³ že prístup k spisu alebo samotná skutočnosť, že vec bola predložená súdu a nachádza sa v štádiu súdneho konania nepredstavujú „zákonný“ základ pre väzbu v zmysle článku 5 ods. 1 Dohovoru a **nemôžu predĺžiť alebo nahradiť právoplatné rozhodnutie o väzbe, vyžadované vnútroštátnym právom.** V posudzovanom prípade Súd zistil, že v období od 21. septembra 1996 do 3. januára 1997 neexistovalo rozhodnutie súdu povoľujúce sťažovateľovu väzbu v súlade s § 10 a 104 ods. 1 Trestného poriadku, ani neexistoval žiadny „zákonný základ“ pre sťažovateľovu väzbu podľa článku 5 ods. 1 Dohovoru. Na základe uvedeného dospel k záveru o porušení uvedeného ustanovenia Dohovoru.

V prvom z vyššie uvedených prípadov teda chýbal na väzbu v štádiu súdneho konania akýkoľvek právny základ, v druhom výslovné rozhodnutie súdu o väzbe, ktoré vyžadoval litovský Trestný poriadok. Z citovaných rozhodnutí podľa nášho názoru preto vôbec nevyplyva, že Súd považuje súdnu väzbu za zákonnú len vtedy, ak je o nej výslovné súdom rozhodnuté. Dôležité je, aby pre ňu existoval právny základ. Podanie obžaloby samo osebe samozrejme nestačí.

Pokiaľ však ide o právnu úpravu v Slovenskej republike, súdna väzba nemá pôvod v podaní obžaloby. Opiera sa o názor súdu, že dôvody väzby trvajú. Vzhľadom na to, že o väzbe a jej predĺžení v prípravnom konaní musí rozhodovať sudca, zákon osobitne upravuje spôsob, akým mu bude vec predložená na toto rozhodnutie. Po podaní obžaloby je však situácia odlišná. Sudca má povinnosť skúmať existenciu alebo zmenu dôvodov väzby permanentne a nielen v určitých intervaloch, ako je tomu v prípravnom konaní (§ 72 ods. 1 starého Trestného poriadku a § 79 ods. 2 nového Trestného poriadku). Ak sudca zistí, že dôvody väzby pominuli, má povinnosť osobu vo väzbe ihneď prepustiť na slobodu. Trestný poriadok zároveň stanovuje maximálne doby trvania väzby (§ 72 ods. 1 starého Trestného poriadku a § 76 nového Trestného poriadku). Vzhľadom na uvedené podľa nášho názoru **nemožno dospieť k záveru, že súdna väzba v Slovenskej republike nemá právny základ** a je z tohto titulu v rozpore s požiadavkou „zákonnosti“ požadovanou relevantnou judikatúrou Súdu.

2 Rozsudok z 21. marca 2002, ods. 59 – 61.

3 Rozsudok z 31. júla 2000, ods. 56.

4 Ústavný súd sa v odôvodneniach svojich rozhodnutí postupne odvolával na prípady *Baranowski v. Poľsko*, *Ječius v. Litva* a *Stašaitis v. Litva*.

5 Rozsudok z 30. januára 2007.

Dlhoročná prax orgánov činných v trestnom konaní a súdov tiež vychádzala z presvedčenia, že na dodržanie požiadaviek zákonnosti a ochrany práv obvineného vo väzbe postačuje, aby došlo k podaniu obžaloby pred uplynutím lehoty, na ktorú bola väzba v prípravnom konaní poslednýkrát predĺžená s tým, že v ďalšom období súd v zmysle už citovaných ustanovení Trestného poriadku *ex officio* sústavne skúma existenciu dôvodov väzby. Pokiaľ tieto dôvody pominú, obžalovaného z väzby prepustí, ak nie, dôjde k prepusteniu až v dôsledku uplynutia maximálnej zákonnej doby väzby.

Ústavný súd, ktorý však môže ľudským právam obsiahnutým v Dohovore poskytovať širšiu ochranu ako Súd, má na vec iný právny názor a z vyššie uvedenej judikatúry Súdu k článku 5 ods. 1 Dohovoru vyvodil, že skutočnosť, že „bola podaná obžaloba bez toho, aby sa o ďalšom trvaní väzby výslovné súdom rozhodlo ešte predtým, než uplynie lehota, na ktorú bola väzba v prípravnom konaní naposledy predĺžená, nemôže byť titulom na obmedzenie osobnej slobody väzbu“.⁴

V prípade *Pavlík v. Slovenská republika*⁵ bol sťažovateľ vzatý do väzby 12. marca 1999 a v prípravnom konaní bola lehota väzby opakovane predlžovaná, poslednýkrát do 11. decembra 1999. Deň pred uplynutím tejto lehoty bola na sťažovateľa podaná obžaloba a vec sa dostala do štádia konania pred súdom, v ktorom má súd povinnosť *ex officio* skúmať trvanie dôvodov väzby. Sťažovateľ v tomto štádiu využil svoje právo dať preskúmať zákonnosť držania vo väzbe a podal niekoľko žiadostí o prepustenie z väzby. Prvá bola zamietnutá okresným súdom 28. februára 2000. Sťažovateľ bol napokon prepustený až 17. januára 2001 po tom, ako krajský súd usúdil, že dôvody väzby sťažovateľa pominuli.

Na absenciu výslovného rozhodnutia súdu o väzbe v období po 11. decembri 1999, okrem iného, sa sťažovateľ pred Súdom explicitne sťažoval. Je pravdou, že Súd jeho námietky týkajúce sa vzatia do väzby a jej trvania pred 26. aprílom 2000 zamietol ako podané oneskorene, keďže vo vzťahu k týmto skutočnostiam sťažovateľ nedodrжал 6-mesačnú lehotu na podanie sťažnosti Súdu. Tu si dovoľme podotknúť, že nie je pravdou, že tento fakt vláda nenamietala a že si ho našťastie všimol Súd, ako uvádza JUDr. Fuchs. Vláda v konaní pred Súdom namietala, že vo vzťahu k okolnostiam vzatia do väzby, rovnako ako k zákonnosti a dôvodnosti väzby bola sťažnosť podaná na Súd po uplynutí 6-mesačnej lehoty stanovenej v článku 35 ods. 1 Dohovoru a príslušné námietky sťažovateľa sú preto neprijateľné ako podané oneskorene, o čom svedčí oficiálne stanovisko vlády, podané v tomto prípade. Odhliadnuc od toho, vo vzťahu k námietke nezákonnosti väzby po 11. decembri 1999 z dôvodu absencie súdneho rozhodnutia o nej, nemožno podľa nášho názoru prijať takú interpretáciu rozsudku Súdu, o akú sa pokúsil JUDr. Fuchs.

Aj keď sa Súd vzhľadom na podmienky prijateľnosti sťažnosti mohol zaoberať iba obdobím po 26. apríli 2000, je nelogické sa domnievať, že nevzal do úvahy stav, ktorý existoval predtým. Pokiaľ by tomu tak bolo, museli by sme pripustiť, že prípadné obmedzenie osobnej slobody väzbu

bez výslovného rozhodnutia súdu by bolo možné konvalidovať tým, že by následne súd o väzbe rozhodol a potvrdil jej dôvodnosť. Uvedené však nepripúšťa ani ústavný súd (pozri napr. III. ÚS 209/06, III. ÚS 222/06, I. ÚS 174/07, IV. ÚS 10/07, II. ÚS 129/08).⁶ Aj za predpokladu, že by sme tento výklad pripustili, nebolo by ho možné aplikovať na prípad sťažovateľa Pavlíka. Z dôvodov prijateľnosti Súd posudzoval obdobie väzby od 26. apríla 2000. Prvé právoplatné rozhodnutie o väzbe po tomto dátume bolo vydané až 24. mája 2000, kedy krajský súd vyhovel sťažnosti prokurátora proti uzneseniu o prepustení z väzby a rozhodol o ponechaní sťažovateľa vo väzbe. S odvolaním sa na zadržanú korešpondenciu sťažovateľa krajský súd dospel k záveru, že sťažovateľ sa pokúšal ovplyvňovať svedkov a mal za to, že je pravdepodobné, že by v prípade prepustenia vyvíjal tlak na poškodené osoby za účelom zmeny ich výpovedí. Z toho je zrejmé, že obdobie medzi 26. aprílom 2000 a 24. májom 2000 nebolo pokryté výslovným rozhodnutím súdu o väzbe. V tomto ohľade upozorňujeme na to, že autor vo svojom článku nesprávne uvádza, že Súd „*neskúmal ani námietku, podľa ktorej predĺženie väzby v období po 11. decembri 1999 sa nezakladalo na rozhodnutí súdu*“ a že sa „*meritórne zaoberal iba tými rozhodnutiami o väzbe, ktoré boli vydané po 26. apríli 2000.*“ Zdôrazňujeme pritom, že Súd skúma väzbu ako takú a nie len rozhodnutia o nej, a túto skúma od **26. apríla 2000, t. j. dátumu, odkedy neexistovalo také výslovné rozhodnutie o väzbe, aké vyžaduje vo svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd.**⁷ Napriek tomu Súd porušenie článku 5 ods. 1 Dohovoru nekonštatoval. Tento fakt ale JUDr. Fuchs pravdepodobne prehliadol.

Je samozrejme na ústavnom súde, aký obsah dá právam zaručeným v ústave a je tiež nepochybné, že práva obsiahnuté v Dohovore môže vykladať extenzívnejšie, ako samotný Súd. Otázkou však ostáva, či je v takomto prípade vhodné odvolávať sa na vyššie uvedenú judikatúru Súdu. Akokoľvek, právny názor ústavného súdu je záväzný a vnútroštátne súdy ho musia v ďalšej aplikačnej praxi rešpektovať.

JUDr. Marica Pirošíková
zástupkyňa SR pred Európskym súdom pre ľudské práva

JUDr. Miroslava Bálintová
spoluzástupkyňa SR
pred Európskym súdom pre ľudské práva

Bulletin advokacie prináša

Vyberáme z čísla 6/2008 českého Bulletinu advokacie

V úvodníku **S Lisabonom na večné časy?** JUDr. A. Pejchal, člen Predstavenstva ČAK uvažuje o dôsledkoch zmlúv o Európskej únii a o fungovaní Európskej únie (Lisabonská zmluva) na legislatívny proces a judikatúru národných členských štátov. Osobitne prihliada na českú advokáciu, najmä v súvislosti s inštitútom predbežných otázok pre výklad európskeho práva.

Z bloku publikovaných aktualít treba upozorniť na informáciu o 79. Žofinskom fóre k elektronizácii justície (Praha, máj 2008), na vyhlásenie 4. ročníka prestížnej celojustičnej súťaže „Právnik roka 2008“ a na ponuku výhodných telekomunikačných služieb Českých rádiokomunikácií a spoločnosti Vodafone advokátom a advokátskym kanceláriám.

Pre advokátov špecializujúcich sa na pracovné právo, ktorí by sa chceli stať členmi a aktívne sa podieľať na činnosti EELA – European Employment Lawyer Association sa uvádzajú podmienky a postup na vznik členstva v tejto asociácii. Komunikačným jazykom EELA je angličtina.

Číslo ďalej uverejňuje prehľady vybranej judikatúry domácich súdov a judikatúry Súdu I. inštancie pri Európskej únii. Prináša správy o aktivitách advokácie v Severomoravskom regióne, pracovnom rokovaní a opatreniach Predstavenstva ČAK (máj 2008) a rozhodnutie z disciplinárnej činnosti komory. Informuje o novinkách odbornej literatúry na knižnom trhu (cenová regulácia z pohľadu tuzemskej komunitárnej a medzinárodnej úpravy a ochrany investícií, obchodné podmienky, obchodné zvyklosti a vykladacie pravidlá). Uverejňuje stĺpček JUDr. K. Čermáka **Spomienky sekundána** (o nemennosti sveta).

Z oblasti európskeho práva poukazujeme na stať JUDr. P. Simona k problematike diskriminácie účastníkov občianskoprávných sporov s medzinárodným prvkom z dôvodu

6 V náleze IV. ÚS 10/07 bolo *inter alia* uvedené: „... sťažovateľovi bola uznesením okresného súdu sp. zn. 5Tp104/03 z 18. novembra 2004 predĺžená väzba do 24. januára 2005. Prokurátor krajskej prokuratúry podal 21. januára 2005 krajskému súdu obžalobu na obvineného sťažovateľa a ďalších obvinených. (...) V okolnostiach daného prípadu teda existoval dôvod väzby sťažovateľa do 25. januára 2005, a preto, ak mal byť sťažovateľ aj po tomto dni naďalej držaný vo väzbe, tak malo byť najneskôr 25. januára 2005 rozhodnuté o predĺžení jeho väzby. Keďže sa tak nestalo, bolo obmedzenie osobnej slobody sťažovateľa po 25. januári 2005 protiprávne. Protiprávnosť obmedzenia osobnej slobody sťažovateľa po 25. januári 2005 nie je možné konvalidovať so spätnou účinnosťou, a to ani súdnym rozhodnutím. Neskoršími súdnymi rozhodnutiami už nebolo možné predĺžiť sťažovateľovu väzbu, lebo táto skončila 25. januára 2005, ale bolo ho možné len znovu vziať do väzby, čo sa však nestalo, a tak ďalšiemu obmedzeniu jeho osobnej slobody chýbal právny dôvod.“

7 Po podaní obžaloby došlo uznesením okresného súdu z 28. februára 2000 k zamietnutiu žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby. Podľa ústavného súdu (pozri napr. III. ÚS 147/06) uznesenia súdov o zamietnutí žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu možno považovať za také, ktorými bola ďalšia dôvodnosť väzby potvrdená, nie sú však titulmi pre ďalšie trvanie väzby v zmysle požiadaviek článku 5 Dohovoru (časovo ohraničené predĺženie väzby rozhodnutím súdu).

ich štátnej príslušnosti. V rámci EÚ ide o jav neprípustný, čo vo svojom dôsledku zlepšuje prístup účastníkov súdnych sporov k spravodlivosti, konštatuje autor. Uvádza sa prehľad početných stavov advokátov a koncipientov v Rakúsku k 1. januáru 2008. Podľa mesačníka rakúskej advokácie Österreichisches Anwaltsblatt pôsobí tu 5 129 advokátov a 1 898 koncipientov.

Číslo prináša ďalšie informácie a zaujímavosti zo života a práce advokácie (prednášky a semináre vo vzdelávacích a školiacich strediskách ČAK, normalizovaná úprava právnických písomností, praktické formy výuky práva, smery prípadných reforiem štúdia práva na českých právnických fakultách a pod.).

Z oblasti právnej teórie a praxe ide o tieto články:

prof. JUDr. Vladimír Kratochvíl, CSc.

vedúci katedry trestného práva PF MU v Brne

**Vybrané problémy všeobecnej časti návrhu
Trestného zákonníka ČR 2007 z hľadiska obhajoby
(2. časť)**

Ide o dokončenie príspevku z 5. čísla BA (excerpt uverejnený v čísle 6/2008 BSA). Autor sa zameriava na základy a princípy trestnej zodpovednosti a trestných sankcií, predovšetkým z pohľadu obhajoby. Návrh nového trestného kódexu je t. č. predmetom legislatívneho procesu; účinnosť by mal nadobudnúť 1. januára 2010.

doc. JUDr. Karel Marek, CSc.

katedra obchodného práva PF MU v Brne

Zmluva o tichom spoločenstve

Tiché spoločenstvo je právnym vzťahom dvoch účastníkov, z ktorých jeden (tichý spoločník) sa podieľa na podnikateľských aktivitách druhého (podnikateľ). Z účasti mu vzniká právo na podiel zo zisku. Zmluvu o tichom spoločenstve v ČR upravuje § 673 – 681 Obchodného zákonníka.

Autor sa zaoberá najmä základným ustanovením upravujúcim vznik, podstatné časti a právny charakter zmluvy, otázkami predmetu vkladu, podielu na výsledku podnikania a zániku účasti tichého spoločníka. Reaguje aj na pripravovanú novelizáciu súkromného práva s odporúčaním, aby zmluva o tichom spoločenstve bola naďalej predmetom úpravy obchodného kódexu a nie Občianskeho zákonníka, ako sa o tom uvažuje.

Mgr. Zbyšek Kordač, advokátsky koncipient

**K rozhodovaniu jediného akcionára
v pôsobnosti valného zhromaždenia**

V uznesení z 3. októbra 2007 č. 29Cdo 1193/2007 dopel Najvyšší súd ČR k záveru, že rozhodnutie jedného akcionára v pôsobnosti valného zhromaždenia akciovej spoločnosti (§ 190 Obchodného zákonníka) nie je právnym úkonom. K tomuto stanovisku súdu sa autor vyjadruje kriticky a uvádza viaceré argumenty na jeho spochybnenie. Poukazuje pritom na problémy, ktoré toto rozhodnutie môže v praxi vyvolať. Len ďalší vývoj ukáže, ako sa s danou problematikou vyrovná právna prax a odborná literatúra.

JUDr. Stanislav Křeček, advokát, poslanec za ČSSD, podpredseda Ústavnoprávneho výboru Poslaneckej snemovne a predseda Združenia nájomníkov ČR

Opäť (administratívne) rozdelené byty?

V diskusnom príspevku poukazuje autor na problematiku tzv. administratívne rozdelených bytov v minulom režime. Došlo k vzniku užívacieho práva k bytu niekoľkým subjektom bez ohľadu na jeho kolaudačný stav. Za situácie, keď sa od administratívneho rozdeľovania bytov postupne upustilo a byty sa do užívania opäť dávali v súlade s ich kolaudačným určením, vyžaduje sa, aby vtedajšie správne orgány vydali rozhodnutie o pridelení bytu. To však súčasní nájomcovia predložiť nemôžu (takéto rozhodnutia vydávané neboli). Opäť tak dochádza k tomu, že súdy vyžadujú, aby rôzne časti bytu (jednotlivé miestnosti) užívali rôzne subjekty bez ohľadu na ich kolaudačný stav. Autor upozorňuje, že tento právny problém môže mať sotva predvídateľné dôsledky; očakáva, že sa k nemu vyjadria aj ďalší zainteresovaní účastníci.

JUDr. Luboš Chalupa, advokát

**Trovy konania pri zmene žaloby
a povinnosť prekladu písomností**

Príspevok sa zaoberá dvoma samostatnými procesno-právnymi otázkami, ktoré sa v advokátskej praxi bežne vyskytujú. Ide o zmenu žaloby a trovy konania a o povinnosť účastníka prekladať listiny z cudzieho jazyka do českého, resp. slovenského jazyka. Pri charakteristike a ozrejmovaní súvisiacej problematiky vychádza autor z ustanovení OSP, ústavy a Listiny základných práv a slobôd. Vyjadruje svoj názor na postup a judikovanie súdov v dotknutých otázkach.

JUDr. Ladislav Jouza

právnik na Ministerstve práce a sociálnych vecí ČR

Ochrana osobných práv zamestnanca

Predmetom príspevku je ochrana osobnosti a ochrana osobných údajov zamestnanca z pohľadu novelizovaného Zákonníka práce. Zásada „čo nie je zakázané, je dovolené“ umožňuje, aby sa na tieto prípady použil aj Občiansky zákonník (§ 11). Okrem života a zdravia chráni Občiansky zákonník zamestnanca ako občana pred neoprávnenými zásahmi do občianskej cti, ľudskej dôstojnosti, mena a pod. Autor poukazuje aj na tlačový zákon a zákon o rozhlasovom a televíznom vysielaní, ktoré tak isto umožňujú zamestnancom, aby využívali práva ochrany osobnosti pred neoprávnenými zásahmi.

Pokiaľ ide o údaje len pre zamestnanie, rozoberá autor práva a povinnosti zamestnávateľa, ktoré mu vyplývajú zo zákona č. 101/2000 Sb. o ochrane osobných údajov. Od zamestnanca nesmie vyžadovať informácie, ktoré bezprostredne nesúvisia s výkonom práce a pracovnoprávnym vzťahom (rodinné pomery, pôvod, sexuálna orientácia, náboženstvo, politická príslušnosť a pod.). Musí však poznať údaje o zdravotnom stave zamestnanca (tehotenstvo atď.). Autor sa ďalej zaoberá kategóriami údajov, ktoré je zamestnávateľ oprávnený vyžadovať a zhromažďovať len so súhlasom zamestnanca (meno, rodné číslo, zdravotný stav a pod.) a údajmi, pri ktorých súhlas nepotrebuje, napríklad

plnenie povinnosti stanovených zákonom (štatistika, dane, ochrana životného prostredia a pod.). V otázke uschovávanía osobných údajov vychádza autor z ustanovení Zákonníka práce, zákona o účtovníctve, zákona na ochranu osobných údajov a zákona o organizácii a vykonávaní sociálneho zabezpečenia. Do osobných práv zamestnanca patrí aj ochrana pred neobjektívnym posudkom o pracovnej činnosti. Posudok by mal obsahovať len údaje týkajúce sa pracovnej činnosti alebo tie, ktoré s ňou priamo súvisia.

Mgr. Monika Bandúrová, advokátska koncipientka

Zájazd ako kľúčový právny pojem v podnikaní v cestovnom ruchu

Autorka uvažuje nad výkladom právneho pojmu „zájazd“ v cestovnom ruchu, ktorý je základným pojmom pre určenie rozhrania medzi podnikaním cestovnej kancelárie a cestovnej agentúry. V súlade so živnostenským zákonom (č. 455/1991 Sb.) a zákonom o podnikaní v cestovnom ruchu (č. 159/1999 Sb.) predstavuje cestovná agentúra voľnejší spôsob podnikania (ohlasovaná živnosť); prevádzkovanie cestovnej kancelárie je koncesnou živnosťou s povinným poistením proti úpadku. Rôzne možnosti výkladu pojmu „zájazd“, ktoré súčasná legislatíva umožňuje, majú potom reálny dopad na činnosť tak štátnych orgánov ako aj podnikateľských subjektov v cestovnom ruchu.

Mgr. Michal Žíla, advokátsky koncipient

Doručovanie rozhodcovských nálezov

Rozhodcovské konanie predstavuje významnú alternatívu k súdnemu konaniu. Je menej formálne a z tohto dôvodu aj hojne využívané. K jedným z najpodstatnejších a zároveň najspornejších otázok patrí doručovanie a právna účinnosť rozhodcovských nálezov. Na túto problematiku vo svetle najnovšej judikatúry Najvyššieho súdu ČR reaguje autor polemicky. Nesúhlasí s jeho závermi, ktoré považuje za rozporné so zákonom a právnou teóriou. V praxi rozhodcovských orgánov sa totiž bežne používa fikcia doručenia, ak zásielka odoslaná na adresu sporovej strany nebola v odbernej lehote vyzdvihnutá. Najvyšší súd však judikoval, že rozhodcovské konanie sa končí vydaním rozhodcovského nálezov s tým, že po tomto kroku sa už strany nemôžu dohodnúť na ďalšom postupe v konaní. S uvedeným názorom autor nesúhlasí. S odvolaním sa na platný právny stav dôvodí, že rozhodcovské konanie (rovnako ako konanie súdne) sa môže skončiť až právoplatnosťou rozhodcovského nálezov a nie jeho vydaním. To znamená, že účastníci rozhodcovskej zmluvy by mali mať možnosť dohodnúť si postup v konaní aj v otázke doručovania rozhodcovského nálezov.

Spracoval: JUDr. Juraj Ďurovčík
Kancelária SAK

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Prípustnosť súbehu výkonu funkcie (člena) štatutárneho orgánu a pracovného pomeru

Mgr. Radovan Pala, LL.M.

Úvod

Cieľom tohto príspevku je poukázať na praktické problémy, ktoré vyplývajú z časového a vecného súbehu funkcie (člena) štatutárneho orgánu a pracovného pomeru a upozorniť predovšetkým na situácie, kedy následkom súbehu môže byť neplatnosť pracovného pomeru, ako aj načrtnúť podmienky pre prípustnosť súbehu v situáciách, kedy je jeho existencia legitímna a vhodná.

Predosielame, že za súbeh výkonu funkcie štatutárneho orgánu a pracovného pomeru považujeme výlučne situáciu,

Mgr. Radovan Pala, LL.M.

je externým doktorandom na Ústave štátu a práva SAV a advokátom kancelárie e|n|w|c Natlacen Walderdorff Cancola advokáti s. r. o.

keď je menovaný štatutárny orgán (resp. jeho člen) spoločnosti súčasne v pracovnom pomere s touto spoločnosťou. Naopak, súbehom nie je v praxi bežná situácia, keď osoba,

ktorá je zamestnancom spoločnosti vykonáva činnosti, ktoré je možné subsumovať do obsahu všeobecného pojmu obchodného vedenia spoločnosti, pritom však nie je me-

novaná do funkcie štatutárneho orgánu. Napriek tomu, že ide o problematiku v odborných kruhoch často diskutovanú a v súčasnosti k nej existuje bohatá judikatúra (najmä českej proveniencie), v právnej praxi sa často stretávame s prípadmi, ktoré sú *prima facie* nedovoleným súbehom, napr. menované štatutárne orgány obchodných spoločností (najmä konatelia) uzatvárajú pracovné zmluvy alebo zmluvy označené ako „manažérske zmluvy“,¹ v ktorých je druh práce bez ďalšej špecifikácie dohodnutý napr. ako „generálny riaditeľ“ alebo „riaditeľ spoločnosti“. Napriek jednoznačne odmietavému stanovisku súdov nie sú výnimkou ani prípady, keď je vo formálne uzavretej pracovnej zmluve dohodnutý ako druh práce priamo výkon funkcie štatutárneho orgánu (napr. konateľa).²

Dôvody na tento postup sú často nelegitímne – snaha (člena) štatutárneho orgánu požívať výhody,³ ktoré pracovný pomer (na rozdiel od obchodnoprávneho vzťahu) poskytuje, či už v oblasti sociálneho poistenia,⁴ ale najmä v oblasti zodpovednosti za výkon funkcie. V praxi sa tiež stáva, že príčinou existencie nedovoleného súbehu je odlišná,

1 Oblúbenosť tzv. „manažérskych zmlúv“ na Slovensku výrazne poklesla od nadobudnutia účinnosti súčasného Zákonníka práce, zákon č. 311/2001 Z. z. Súvisí to najmä s tým, že nový Zákonník práce už nepovažuje menovanie do funkcie za jeden zo spôsobov založenia pracovného pomeru. Predchádzajúca prax bola taká, že pracovný pomer bol založený úkonom zamestnávateľa, ktorým menoval zamestnanca do funkcie a následne boli podmienky výkonu funkcie dohodnuté v osobitnej zmluve označenej ako „manažérska“. Tým, že sa uzavretie pracovnej zmluvy stalo výlučným spôsobom založenia pracovného pomeru, v praxi poklesol význam uzavretia „manažérskej zmluvy“, nakoľko táto mohla byť uzavretá už len popri existujúcej pracovnej zmluve. K právnej povahe manažérskych zmlúv pozri napr. Kalenská, M.: **Manažérska smlouva v českém právním řádu**. In: Bulletin advokacie č. 5/1999.

2 Sprievodným znakom takýchto „pracovných zmlúv“ je, že štatutárny orgán nemá okrem nich uzavretú žiadnu zmluvu, ktorá by upravovala podmienky výkonu funkcie konateľa a preto často obsahujú dojednania, ktoré sú jednoznačne nad rámec kogentných ustanovení Zákonníka práce (napr. zmluvné pokuty alebo tzv. konkurenčné klauzuly, ktoré presahujú mimoriadne úzky rámec § 83 ods. 1 Zákonníka práce, resp. sa vzťahujú aj na obdobie po skončení pracovného pomeru). Z tohto dôvodu by tieto dojednania v prípade posudzovania „pracovnej zmluvy“ z hľadiska pracovného práva museli byť posúdené ako absolútne neplatné. Pozri k tomu napr. Barancová, H.: **K prípustnosti atypických zmlúv v pracovnom práve**. In: Právny obzor, 81, 1998, č. 6.

3 V Českej republike bolo uzatváranie pracovných zmlúv s členmi štatutárnych orgánov často motivované naopak záujmom obchodnej spoločnosti, nakoľko náklady na odmenu člena predstavenstva nie je možné uplatniť ako daňovo uznateľný výdavok.

4 Za zamestnanca ako povinne poistenú osobu platí väčšiu časť poistného zamestnávateľ, kým štatutárny orgán môže platiť odvody z odmeny za výkon funkcie iba ako dobrovoľne poistená osoba (zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení).

jednostranná interpretácia právnych predpisov⁵ alebo jednoducho neznalosť slovenského práva.⁶

Domnievam sa, že súbeh postavenia zamestnanca a (člena) štatutárneho orgánu je v mnohých prípadoch vhodný, potrebný a má legitímne dôvody (vnútorná organizácia a rozdelenie úloh a zodpovednosti), preto je potrebné hľadať v rámci existujúcej právnej úpravy takú zmluvnú úpravu, ktorá koexistenciu týchto dvoch súbežných právnych vzťahov v praxi umožňuje a ich účastníkom poskytuje vysokú mieru právnej istoty, a to aj v prípade vzniku sporu.

Súbeh funkcie (člena) štatutárneho orgánu a pracovného pomeru

Časový a vecný súbeh dvoch právnych režimov, prameňiacich z dvoch rozličných kódexov (Obchodný zákonník a Zákonník práce), ktoré spočívajú na výrazne odlišnej koncepcii úpravy musí v prípade chýbajúcej primeranej zmluvnej úpravy nevyhnutne vyústiť do ťažko riešiteľných kolízií, pretože každý z právnych režimov vylučuje súčasné použitie druhého právneho režimu.⁷ Ako poukážeme nižšie, súdne riešenie týchto kolízií je komplikované a odkáza-

né na podrobné dokazovanie z dôvodu, že obsah pracovnoprávneho vzťahu zamestnanca a obchodnoprávneho vzťahu štatutárneho orgánu nie je možné navzájom vo všeobecnosti vymedziť (predovšetkým obsah pojmu „obchodné vedenie“ spoločnosti je veľmi elastický). Situáciu komplikuje aj skutočnosť, že na rozdiel od menovania do funkcie (člena) štatutárneho orgánu (ktoré je vždy jednostranným písomným úkonom s konštitutívnym účinkom k určitému dátumu), pracovný pomer môže vzniknúť aj konkludentne na základe toho, že osoba fakticky začne vykonávať pre zamestnávateľa závislú prácu (§ 46 v spojení s § 42 ods. 1 a § 17 ods. 2 Zákonníka práce).⁸

Súbeh v judikatúre českých a slovenských súdov

České a slovenské súdy už od deväťdesiatych rokov minulého storočia dostali príležitosť vyjadriť sa k otázke možnosti vecného súbehu pracovného pomeru a funkcie štatutárneho orgánu, a to najmä v súvislosti s riešením otázky platnosti skončenia pracovného pomeru s osobami, ktorých sa súbeh týkal. Česká línia judikátov⁹ sa odvíja od rozhodnutia Vrchného súdu v Prahe zo dňa 21. apríla 1993,

5 Niektorí odborníci na pracovné právo zastávajú názor, že činnosť štatutárneho orgánu (konateľa), ktorý súčasne nie je aj majiteľom (spolujemajiteľom) spoločnosti by sa mala vždy realizovať formou pracovnoprávneho vzťahu, a to bez ohľadu na rozsah jeho kompetencií. Krajčo, J. – Preisinger, M. – Sučanská, S.: **Zákonník práce. Komentár**. Bratislava : IURA EDITION, 2003 (zmena 11/2007), s. 46. Tento názor nepovažujeme za správny, pretože nezohľadňuje skutočnosť, že vzťah medzi spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom je v zmysle § 261 ods. 3 písm. a Obchodného zákonníka absolútnym obchodnoprávnym vzťahom. Otázka vplyvu spoločníka, ktorý je súčasne štatutárnym orgánom (konateľom) má význam len pri skúmaní podmienok pre prípustnosť vzniku pracovného pomeru (princíp podriadenosti zamestnanca).

6 Napr. v zmysle ustálenej rakúskej doktríny je v Rakúsku konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným zásadne považovaný za (osobitnú kategóriu) zamestnanca tejto spoločnosti, s ktorým sa uzatvára osobitný, voľnejší druh pracovnoprávnej zmluvy („freier Dienstvertrag“) (ak sa spoločnosť a konateľ výslovne nedohodli inak, čo však nie je obvyklé). K tomu napr. Gellis, M.: **Kommentar zum GmbH-Gesetz, 4. vydanie**. Viedeň : Linde, 2000, str. 81 a 82. Preto rakúski podnikatelia vstupujúci na slovenský trh často predpokladajú, že aj na Slovensku bude úprava obdobná a bez ďalšieho akceptujú pracovnú zmluvu, pokiaľ ju budúci (slovenský) konateľ požaduje.

7 V zmysle § 261 ods. 3 písm. a sa akékoľvek dohody medzi spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom spravujú príslušnými ustanoveniami Obchodného zákonníka (tzv. absolútny obchodný právny vzťah). Domnievame sa, že toto ustanovenie je potrebné interpretovať tak, že sa vzťahuje na všetky dohody upravujúce podmienky výkonu funkcie štatutárneho orgánu. Štatutárny orgán teda pri výkone svojej funkcie nepožíva ochranu, ktorú zamestnancom poskytuje Zákonník práce (napr. obmedzenie zodpovednosti za škodu, obmedzenia pracovného času). Uvedené však nevylučuje, aby sa štatutárny orgán a spoločnosť pri uzavretí zmluvy o výkone funkcie dohodli s odvolaním na Zákonník práce na analogickej úprave. V zmysle § 1 ods. 3 Zákonníka práce: „Závislá práca môže byť vykonávaná výlučne v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu alebo výnimočne za podmienok ustanovených v tomto zákone aj v inom pracovnoprávnom vzťahu. Závislou prácou nie je podnikanie alebo iná zárobková činnosť založená na zmluvnom občianskoprávnom alebo zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov.“ Z toho vyplýva, že v prípade, ak činnosť fyzickej osoby napĺňa pojmové znaky „závislej práce“ (§ 1 ods. 2 Zákonníka práce), je nevyhnutné na túto činnosť aplikovať ustanovenia Zákonníka práce, použitie obchodnoprávneho režimu je vylúčené.

8 Aj z tohto dôvodu v praxi ani nemôžu vznikáť problémy so súbehom kedy činností, ktoré môžu spadať do kompetencie štatutárných orgánov vykonáva zamestnanec spoločnosti.

9 Napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 21 Cdo 11/98, 21 Cdo 963/2002, 21 Cdo 1850/2001, 21 Cdo 737/2004, 21 Cdo 2087/2006, 21 Cdo 313/2007. České súdy napospol riešili prípady, keď druh dojednanej práce medzi štatutárnym orgánom ako zamestnancom a spoločnosťou ako zamestnávateľom bol označený ako „generálny ředitel“ alebo „ředitel“.

sp. zn. 6 Cdo 108/92.¹⁰ České súdy postupne jednoznačne formulovali dva závery¹¹: (i) výkon funkcie štatutárneho orgánu nie je možné vykonávať v pracovnom pomere a (ii) obchodná spoločnosť môže platne založiť s osobou, ktorá je jej štatutárnym orgánom (alebo jej členom) pracovnoprávny vzťah, pokiaľ nie je predmetom tohto vzťahu výkon činnosti štatutárneho orgánu.

K obsahovo totožnému záveru dospel aj Najvyšší súd SR, ktorý v rozsudku z 26. novembra 1997, sp. zn. 5 Cdo 92/97 vyslovil právnu vetu: „Vykonávanie funkcie člena štatutárneho orgánu nie je výkonom práce v pracovnom pomere...“ V odôvodnení rozsudku vzťahujúcom sa na prejednaný prípad Najvyšší súd SR konštatuje, že medzi konateľom a spoločnosťou s ručením obmedzeným môže síce byť platne uzavretý pracovný pomer, avšak len za podmienky, že je „dohodnutý so všetkými náležitostami, aby sa náplň práce zamestnanca a súčasne konateľa nezamieňala a aby bolo zrejmé, že došlo aj k uzavretiu pracovného pomeru“ a že tieto činnosti si vzájomne nekonkurujú. Ak nie je splnená táto podmienka, pracovný pomer nemôže vzniknúť, a to ani konkludentne.

Prípustnosť pracovných zmlúv so štatutárnymi orgánmi medzicasom explicitne potvrdil aj nový Zákonník práce, ktorý ich uzatváranie predpokladá, pretože ho v § 7 ods. 3 („So zamestnancom, ktorý je aj štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, dohodne podmienky podľa § 43 ods. 1 v pracovnej zmluve orgán alebo právnická osoba, ktorá ho ako štatutárny orgán ustanovila.“) rámcovo, aj keď podľa nášho názoru nedostatočne,¹² upravuje. Je škoda, že sa zákonodarca zastavil krok pred tým, aby ustanovil, analogicky s ustanovením § 66 ods. 3 Obchodného zá-

konníka, že pracovná zmluva s členom štatutárneho orgánu má pod sankciou neplatnosti obligatórne písomnú formu a podlieha schváleniu ustanovujúceho orgánu.

Následky neprípustnosti súbehu

Z vyššie citovaných rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR a Najvyššieho súdu SR vyplýva, že následkom neprípustného súbehu pracovného pomeru s výkonom funkcie (člena) štatutárneho orgánu je neplatnosť pracovného pomeru.

Zastávame názor, že v rade prípadov to, že právny úkon označený ako „pracovná zmluva“ nezaložil pracovný pomer, neznamená, že je absolútne neplatná ako iný právny úkon a nevedie k vzniku žiadnych práv a povinností.

V zmysle §41a Občianskeho zákonníka, ak neplatný právny úkon má náležitosti iného právneho úkonu, ktorý je platný, možno sa naň odvolať, ak je z okolností zrejmé, že vyjadruje vôľu konajúcej osoby. Podmienky uplatnenia tejto tzv. konverzie právneho úkonu definuje právna doktrína takto: „Obsahuje-li neplatný právni úkon náležitosti jiného právniho úkonu, který má stejný či obdobný hospodářský cíl a u něhož důvody neplatnosti nejsou dány, je platný tento druhý právni úkon, za předpokladu, že je z okolností zřejmé, že taková by byla vůle jednající osoby, kdyby o neplatnosti věděla.“¹³ Pôjde o prípady, keď „pracovná zmluva“ spĺňa všetky náležitosti nepomenovanej zmluvy o výkone funkcie konateľa, vrátane formálnej podmienky schválenia ustanovujúcim orgánom.¹⁴ Prípadné odkazy na Zákonník práce, ktoré takéto „pracovné zmluvy“ pravidelne obsahujú (vrátane „generálneho“ odkazu na Zákonník práce ako predpis,

10 Právna veta: „Činnost štatutárního orgánu (popřípadě jeho člena, jde-li o kolektivní orgán) obchodní společnosti s ručením omezeným nevykonává fyzická osoba v pracovním poměru, a to ani v případě, že není společníkem. Právní předpisy ani povaha společnosti s ručením omezeným nebrání tomu, aby jiné činnosti pro tuto obchodní společnost vykonávaly fyzické osoby na základě pracovněprávních vztahů, pokud náplň pracovního poměru (nebo jiného pracovněprávního vztahu) není výkon činnosti štatutárního orgánu.“

11 Bližšie k českým judikátom pozri Rada, I: **Souběh funkce (člena) štatutárního orgánu a vedoucího zaměstnance.** In: Právní rozhledy, 1/2006.

12 Ustanovenie § 7 ods. 3 je podľa nášho názoru príúzkou formulovaným pracovnoprávnym odrazom všeobecnej občiansko-právnej zásady, že zastupovať iného nemôže ten, koho záujmy sú v rozpore so záujmami zastúpeného (§ 22 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Nevidíme jediný dôvod, naopak považujeme za prakticky zneužiteľné, aby bol štatutárnym orgánom ponechaný priestor na to, aby dohodli „sami so sebou“ ostatné ako podstatné náležitosti pracovného pomeru (§ 43 ods. 1 Zákonníka práce). Aj v prípade, ak formuláciou ustanovenia sledoval zákonodarca zámer, aby ostatné náležitosti mohli byť upravené napr. prostredníctvom kolektívnej zmluvy, malo byť formulované ustanovenie tak, aby tento priestor jednoducho neexistoval (napr. ustanovujúci orgán by dojednával všetky podmienky pracovného pomeru s výnimkou tých, ktoré upravuje kolektívna zmluva). Domnievame sa totiž, že uvedenou formuláciou zákonodarca do určitej miery „legitimizoval“ postup štatutárneho orgánu pri dojednávaní (aj dodatočnom) podmienok vlastného pracovného pomeru. V tejto súvislosti upozorňujeme na to, že pracovnoprávny senát Najvyššieho súdu ČR práve s odkazom na zásadu zákazu konfliktu záujmov opakovane (na základe Zákonníka práce z roku 1965) judikoval, že uzavretie pracovnej zmluvy, ktorú na strane zamestnanca aj zamestnávateľa podpíše člen štatutárneho orgánu, má za následok neplatnosť založenia pracovného pomeru (napr. 21 Cdo 11/98, 21 Cdo 313/2007). Napriek tomu, že z hľadiska teórie konania v mene podnikateľa – právnickej osoby, nepokladáme túto líniu judikátov za správnu, § 7 ods. 3 svojím znením prekluduje možnosť uplatnenia zásady zákazu konfliktu záujmov podľa § 22 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

13 Knapp, V. – Knappová, M.: **Občanské právo hmotné, Svazek I. Díl první: Obecná část.** Praha : Codex, 1995.

14 Práve s ohľadom na znenie § 7 ods. 3 Zákonníka práce bývajú pracovné zmluvy uzatvárané so štatutárnymi orgánmi v praxi často schvaľované valným zhromaždením.

ktorým sa zmluva riadi) nevyhnutne neznamenajú, že podriadenie „pracovnej zmluvy“ obchodnoprávnemu režimu nezodpovedá vôli zmluvných strán. Obchodný zákonník nevyklučuje, aby zmluvné strany pri úprave práv a povinností konateľa upravili určitú čiastkovú problematiku (napr. dovolenka, pracovný čas) odkazom na úpravu v inom právnom predpise. Použitie odkazov na Zákonník práce je racionálne a v praxi bežné, lebo Zákonník práce konkrétne podmienky výkonu funkcie štatutárneho orgánu neupravuje a odpadá tak potreba podrobne ich v zmluve upraviť. Použitie odkazov na Zákonník práce v zmluve však neznamená, že zmluva ako celok podlieha režimu Zákonníka práce, nakoľko sa jedná o absolútny obchodnoprávny vzťah. Následkom je len to, že v niektorých čiastkových otázkach je tak postavenie konateľa obdobné ako postavenie zamestnancov. Konverzia právneho úkonu je opodstatnená najmä vtedy, ak štatutárny orgán na základe „pracovnej zmluvy“ nevykonáva iné činnosti ako činnosti bežne spadajúce do pôsobnosti štatutárneho orgánu a súčasne je „pracovná zmluva“ jediným písomne uzavretým zmluvným vzťahom medzi spoločnosťou a štatutárnym orgánom (v takých prípadoch štatutárny orgán pravidelne napriek zásadnej odplatnosti výkonu funkcie (§ 66 ods. 3 v spojení s § 566 Obchodného zákonníka) nepoberá okrem „mzdy“ podľa „pracovnej zmluvy“ od spoločnosti inú odplatu, t. z. je možné argumentovať, že hospodárskym účelom „pracovnej zmluvy“ je úprava vzťahu medzi štatutárnym orgánom a spoločnosťou pri odplatnom výkone funkcie). Prekvalifikovanie „pracovnej zmluvy“ na zmluvu o výkone funkcie konateľa, ktorá sa mandátorne spravuje ustanoveniami Obchodného zákonníka vtedy v zásade môže zodpovedať vôli zmluvných strán.

Iný prístup, ktorý tiež vedie aspoň k čiastočnému zachovaniu platnosti niektorých ustanovení „pracovnej zmluvy“ uzavretej so štatutárnym orgánom na činnosti, ktoré aspoň čiastočne kolidujú s činnosťami, ktoré v rámci obchodnej spoločnosti vykonáva štatutárny orgán, je kvalifikácia takejto „pracovnej zmluvy“ ako zmluvy zmiešanej, riadiacej sa podľa charakteru jej záväzkov právom pracovným a právom obchodným.¹⁵ Praktické využitie tohto prístupu je však v prípade neprípustného súbehu výrazne obmedzené tým, že „pracovnoprávne“ dojednania musia byť v zmysle § 41 Občianskeho zákonníka oddeliteľné od dojednaní, ktorých platnosť má byť zachovaná.

Uvedomujeme si vysokú náročnosť spojenú s dosiahnutím súdneho uznania konverzie „pracovnej zmluvy“, resp. jej kvalifikácie ako zmiešanej zmluvy, napriek tomu sa do-

mnievame, že je to v mnohých prípadoch jediná cesta, ako dosiahnuť spravodlivé usporiadanie vzťahov medzi štatutárnym orgánom a spoločnosťou. Paušálne odmietnutie existencie všetkých práv a povinností z takejto zdanlivej, formálne uzavretej pracovnej zmluvy (napr. konkurenčnej klauzuly zabezpečenej zmluvnou pokutou) by viedlo k tomu, že štatutárnym orgánom by bola nelegitímne poskytnutá ochrana, ktorú ako osoby v obchodnoprávnom vzťahu nepoživajú a fakticky by súbeh viedol k zneužitiu kogentne zakotvených ochranných ustanovení Zákonníka práce.

Hranice prípustnosti súbehu

Z vyššie uvedených záverov českého a slovenského najvyššieho súdu, s ktorými sa autor stotožňuje, vyplýva, že súbeh pracovného pomeru s výkonom funkcie (člena) štatutárneho orgánu existuje popri neprípustnej forme aj vo forme prípustnej (ktorá sa dá definovať pozitívne – štatutárny orgán vykonáva v pracovnom pomere iný druh práce ako je ten, ktorý mu vyplýva z práv a povinností (člena) štatutárneho orgánu a negatívne – štatutárny orgán nevykonáva v pracovnom pomere činnosti, ktoré sú zameniteľné s výkonom funkcie štatutárneho orgánu, a tieto si teda konkurujú). Otázkou prípustnosti – t. z. otázkou, či dochádza k takému materiálnemu prekryvaniu sa činnosťami vykonávanými v rámci výkonu funkcie štatutárneho orgánu a v rámci pracovného pomeru, ktoré spôsobuje, že ich nie je možné odlišiť, je pritom potrebné riešiť s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu v rámci dokazovania pred súdom.

Domnievame sa, že základným a prvotným kritériom na posúdenie prípustnosti súbehu vyplýva z pojmového znaku pracovného pomeru,¹⁶ ktorým je princíp podriadenosti a nadriadenosti pri výkone práce vykonávanej v pracovnom pomere. Existencia faktickej a právnej podriadenosti zamestnanca (ktorý je súčasne štatutárnym orgánom alebo jeho členom) vo vzťahu k zamestnávateľovi je základným predpokladom pre vznik pracovného pomeru. Pokiaľ nebude v konkrétnom prípade zabezpečená faktická a právna podriadenosť zamestnanca, ktorý je súčasne členom štatutárneho orgánu nemôže vzniknúť pracovný pomer. Tento predpoklad osobnej právnej podriadenosti zamestnanca voči zamestnávateľovi prakticky vylučuje, aby bol založený pracovný pomer medzi štatutárnym orgánom spoločnosti a spoločnosťou, pokiaľ má spoločnosť jednočlenný štatutárny orgán (predstavenstvo).¹⁷ V ďalšom

15 K tomu pozri Kalenská M: op. cit. sub 1.

16 Tento pojmový znak je od 1. septembra 2007 explicitnou súčasťou zákonnej definície „závislej práce“. Už predtým však nepochybne bol pojmovým znakom inštitútu pracovného pomeru. Pozri napr. Barancová, H.: **Výkon závislej práce vo vzťahu k zmluvným typom pracovného a obchodného práva**. In: Bulletin advokácie č. 5/1999. Barancová, H.: **Pracovný pomer ako pojem v pracovnoprávnej literatúre a súdnej praxi**. In: Bulletin slovenskej advokácie č. 5/2008.

17 Teoreticky aj v tomto prípade môže dôjsť k sporným prípadom, pri ktorých nemusí byť otázka (ne)existencie podriadenosti jednoznačná. Autor tohto článku sa s takouto situáciou v praxi stretol, pričom išlo o stavebnú spoločnosť, ktorá zamestnávala niekoľko mnoho desiatok zamestnancov. Zakladateľ spoločnosti, ktorý bol súčasne jediným spoločníkom a jediným konateľom bol súčasne zamestnaný a skutočne vykonával prácu montážnika. V rámci organizačnej štruktúry existovalo medzi zamestnancom – montážnikom a štatutárnym orgánom niekoľko stupňov riadenia, t. z. vedúcich zamestnancov.

texte preto posudzujeme prípustnosť súbehu len vo vzťahu k spoločnostiam, ktoré majú kolektívny, resp. viacčlenný štatutárny orgán.

K problematike súbehu a hraníc jeho prípustnosti pred časom prebehla v českej odbornej verejnosti diskusia.¹⁸ Nesporné je, že štatutárny orgán môže byť zamestnancom spoločnosti, v prípade, ak predmetom pracovného pomeru činnosť, ktorá je určitou technickou špecializovanou činnosťou (napr. správca siete) alebo sa *prima facie* zreteľne odlišuje od obchodného vedenia spoločnosti a teda sa s ním ani čiastočne neprekrýva (ide o situácie, ktoré v praxi nie sú príliš časté a z hľadiska právneho významu nie sú dôležité – napr. konateľ s. r. o., podnikajúcej v stavebníctve je súčasne jej zamestnancom ako radový montážnik).

V českej odbornej praxi sa však objavili názory, že práve tieto situácie sú vo všeobecnosti jediným prípustným prípadom súbehu.¹⁹ S týmto pohľadom nie je možné súhlasiť. „Zreteľnú odlišiteľnosť“ nie je možné redukovať na požiadavku všeobecnej a zrejmej vecnej obsahovej odlišnosti činnosti štatutárneho orgánu a zamestnanca.

„Zreteľnú odlišiteľnosť“ činností zamestnanca od činností spadajúcich pod obchodné vedenie nie je totiž možné skúmať v abstraktnej rovine a vyvodzovať z nej paušálne závery.

Obchodné vedenie spoločnosti je právny pojem, ktorý nie je zákonom definovaný. Obchodné vedenie (resp. riadenie) spoločnosti býva označované ako pôsobnosť konateľov (predstavenstva) vo vnútorných záležitostiach spoločnosti.²⁰ Rozsah a obsah tejto pôsobnosti môže byť v konkrétnom prípade modifikovaný v prospech valného zhromaždenia, resp. dozornej rady spoločenskou zmluvou, resp. stanovami spoločnosti.

Dôležitá je skutočnosť, že člen štatutárneho orgánu sa len podieľa na obchodnom vedení spoločnosti, pričom jednotlivé rozhodnutia prijíma štatutárny orgán ako kolektívny orgán. Samostatný výkon čiastkovej riadiacej činnosti vedúcim zamestnancom (napr. v postavení riaditeľa ľudských zdrojov alebo riaditeľa marketingu) je obsahovo úplne iná činnosť ako podieľanie sa na obchodnom vedení spoločnosti. Podotýkame, že v zmysle § 9 ods. 1 a ods. 3 Zákonníka práce jednotlivý člen štatutárneho orgánu, na

rozdiel od vedúceho zamestnanca nemá oprávnenie organizovať, riadiť a kontrolovať prácu jednotlivých zamestnancov spoločnosti a udeľovať im záväzné pokyny. Takéto oprávnenie má len štatutárny orgán ako celok.²¹

Výkon obchodného vedenia však podľa nášho názoru zahŕňa aj rozhodovanie o tom, ktoré čiastkové oblasti riadenia spoločnosti budú delegované na vedúcich zamestnancov. Momentom delegácie výkonu určitej riadiacej činnosti na vedúceho zamestnanca sa konkrétny obsah obchodného vedenia, za ktoré členovia štatutárneho orgánu zodpovedajú, modifikuje na priame alebo nepriame riadenie a dozor nad činnosťou tohto vedúceho zamestnanca. Preto sa domnievame, že konkrétny obsah pojmu „obchodné vedenie“ („riadenie“) spoločnosti je nepochybne rozdielny v malej spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá zamestnáva niekoľko zamestnancov a v akciovej spoločnosti, ktorá má jednoznačne určenú organizačnú štruktúru a pracuje v nej niekoľko stoviek zamestnancov. I. Rada preto správne poukazuje, že abstraktný pojem obchodné vedenie spoločnosti nevyhnutne zahŕňa radu činností, ktoré sú priamo Zákonníkom práce uložené vedúcim zamestnancom spoločnosti.²²

Kritériom pre posúdenie prípustnosti súbehu teda nemôže byť všeobecná obsahová odlišiteľnosť činností, ktoré sú predmetom súbehu.

Súhlasíme s tým, že základným kritériom pre posudzovanie prípustnosti súbehu má byť zásada, že jednu a tú istú činnosť nie je možné podriaďiť súčasne dvom právnym režimom – režimu Zákonníka práce a režimu Obchodného zákonníka. Tento argument podporuje aj znenie ustanovení Obchodného zákonníka, ako aj Zákonníka práce, ktoré definuje právny charakter vzťahov medzi spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom, resp. zamestnávateľom a zamestnancom.²³ V zmysle Obchodného zákonníka sú navyše zakázané akékoľvek dohody medzi spoločnosťou a konateľom (členom predstavenstva), ktoré obmedzujú alebo vylučujú jeho zodpovednosť.²⁴ Preto vhodným nástrojom pre posúdenie, či existujú podmienky na to, aby boli činnosti, ktoré sú predmetom súbehu, odlišiteľné a právne vzťahy usporiadané tak, aby z ich paralelnej existencie nepramenili kolízie, sa javí použitie kritéria zodpovednosti

18 Mužík, T: **Funkce statutárního orgánu není druhem práce**. Epravo 15. novembra 2004 (článok je dostupný na www.epravo.cz). Odrobinová, V.: **Může být statutární orgán nebo jeho člen zároveň zaměstnancem téže společnosti?** Epravo 4. januára 2005 (článok je dostupný na www.epravo.cz). Rada, I.: op. cit. sub 11.

19 Odrobinová V.: op. cit. sub 18.

20 Pozri napr. Ovečková, O. a kol.: **Obchodný zákonník. Komentár. Druhé doplnené a prepracované vydanie**. Bratislava : IURA EDITION, 2008, str. 548 a nasl. Patakyová, M. a kol.: **Obchodný zákonník. Komentár, 1. vydanie**. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 330 a nasl.: „Vo všeobecnosti možno konštatovať, že pod pojem obchodné vedenie možno zahrnúť rozhodovanie o otázkach organizačného charakteru, technických otázkach, o veciach vnútornej prevádzky, o podnikateľskom zámere spoločnosti a podobne.“

21 K tomu pozri aj poznámku sub 28 a príslušný text nižšie.

22 Rada, I.: op. cit. sub 11.

23 Pozri vyššie poznámka sub 7.

24 Ustanovenie § 135a ods. 4, resp. § 194 ods. 8 Obchodného zákonníka Pracovná zmluva uzavretá na výkon činnosti štatutárneho orgánu s ohľadom na zákonné obmedzenie nároku zamestnávateľa na náhradu škody musí byť považovaná za takúto zakázanú dohodu.

za škodu spôsobenú pri výkone činností, ktoré sú predmetom súbehu. Práve pri režime všeobecnej zodpovednosti za škodu do popredia výrazne vystupuje vzájomná nezlučiteľnosť právneho režimu pracovného pomeru a výkonu funkcie (člena) štatutárneho orgánu.²⁵ Jedna a tá istá osoba nemôže zodpovedať za porušenie svojich povinností súčasne ako zamestnanec aj ako člen štatutárneho orgánu. V prípade, ak bude v rámci konkrétnej spoločnosti pri súbehu jednoznačne oddeliteľná zodpovednosť za výkon obchodného vedenia na strane jednej a plnenie pracovných povinností z pracovného pomeru na strane druhej kolízia zodpovednostných režimov nastať nemôže, a to ani v prípade, ak bude člen štatutárneho orgánu zamestnaný ako vedúci zamestnanec.

Z uvedeného vyplýva, že súbeh pracovného pomeru s výkonom funkcie štatutárneho orgánu je v prípade, ak zamestnanec vykonáva činnosti, ktoré je vo všeobecnosti možné subsumovať pod pojem obchodného vedenia spoločnosti, možný výhradne vtedy, keď v rámci konkrétnej spoločnosti nedochádza k prelínaniu zodpovednosti za činnosti vykonávané v rámci pracovného pomeru a činnosti vykonávané vo funkcii štatutárneho orgánu. Inými slovami, delegovanie určitých činností na vedúceho zamestnanca (ktorý je súčasne členom štatutárneho orgánu) nesmie mať za následok stieranie hraníc zodpovednosti medzi zodpovednosťou štatutárneho orgánu a vedúcim zamestnancom. Naopak z príslušných zmluvných a interných dokumentov musí byť zrejma zodpovednosť vedúceho zamestnanca voči štatutárnemu orgánu aj to, za plnenie ktorých úloh vedúci zamestnanec zodpovedá.

Predpokladom pre dosiahnutie oddelenosti zodpovednostných vzťahov je jednoznačné a nezameniteľné definovanie (i) pracovnej náplne a úloh, za ktorých výkon zamestnanec zodpovedá v pracovnej zmluve na strane jednej a (ii) úloh, práv a povinností, ktoré členovi štatutárneho orgánu prináležia z titulu výkonu funkcie, napr. v zmluve o výkone funkcie a poriadku pre výkon funkcie člen štatutárneho orgánu, poriadku pre odmeňovanie alebo v iných dokumentoch s obdobným obsahom schválených valným

zhromaždením. Domnievame sa, že za účelom dosiahnutia zreteľne oddelených zodpovednostných vzťahov je potrebné, aby bol v prípade súbehu pracovný pomer a výkon funkcie člena štatutárneho orgánu upravený samostatne, v osobitných dokumentoch (pracovnej zmluve a zmluve o výkone funkcie konateľa a ďalšími dokumentmi spoločnosti, napr. pracovným poriadkom na strane pracovného pomeru a poriadkom pre výkon funkcie štatutárneho orgánu na strane druhej). V žiadnom prípade nie je vhodné, aby práva a povinnosti zamestnanca a člena štatutárneho orgánu boli upravené súčasne v jednej zmluve so zmiešaným charakterom.²⁶

Súbeh ako súčasť organizačného usporiadania riadenia spoločnosti

V prípade spoločností s viacčlenným štatutárnym orgánom, ktoré dosahujú určitú veľkosť a organizačnú štruktúru (napr. väčšie akciové spoločnosti) je súbeh funkcie člena štatutárneho orgánu a pracovného pomeru častokrát odôvodnený a vhodný. Dôvodnosť súbežného uzatvárania pracovných zmlúv so štatutárnymi orgánmi vyplýva práve z vyššie spomínaného porovnania úpravy zodpovednostného režimu a pôsobnosti vedúcich zamestnancov a členov štatutárneho orgánu.

Podľa § 135a ods. 2 a 4, resp. § 194 ods. 6 a 8 Obchodného zákonníka členovia štatutárnych orgánov kapitálových spoločností zodpovedajú za porušenie svojich povinností pri výkone svojich povinností (vrátane riadenia, resp. obchodného vedenia spoločnosti) spoločne a nerozdielne, pričom je zakázané, aby spoločenská zmluva alebo stanovky spoločnosti, rovnako ako akékoľvek dohody obmedzovali alebo vylučovali zodpovednosť (člena) štatutárneho orgánu. Tieto ustanovenia znemožňujú také rozdelenie a delegovanie pôsobnosti a zodpovednosti v rámci viacčlenného štatutárneho orgánu medzi jednotlivých členov,

25 V zmysle § 179 Zákonníka práce zodpovedá zamestnanec len za škodu, ktorú spôsobil zavineným porušením povinností pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním a za škodu ktorú spôsobil úmyselným konaním proti dobrým mravom (zavinenie, resp. úmysel preukazuje zamestnávateľ). Rozsah náhrady škody spôsobenej nedbanlivosťou je u jednotlivého zamestnanca limitovaný na sumu rovnajúcu sa štvornásobku jeho priemerného mesačného zárobku (§ 186 ods. 1 Zákonníka práce). V zmysle § 135a, resp. § 194 Obchodného zákonníka je zodpovednostný režim (členov) štatutárnych orgánov postavený na princípe objektívnej zodpovednosti, pričom v prípade vzniku škody je porušenie povinnosti konať s náležitou starostlivosťou prezumované. Rozsah zodpovednosti člena štatutárneho orgánu za škodu nie je obmedzený. Členovia štatutárnych orgánov zodpovedajú za porušenie povinností pri výkone pôsobnosti spoločne a nerozdielne. Na rozdiel od zamestnancov, ktorý nezodpovedajú za škodu, ktorá vyplýva z podnikateľského rizika (§ 181 ods. 3 Zákonníka práce), členovia štatutárnych orgánov zodpovedajú za škodu vyplývajúcu z nesprávneho podnikateľského rozhodnutia, pokiaľ pri jeho prijímaní porušili povinnosť postupovať s náležitou starostlivosťou. Upozorňujeme tiež na skutočnosť, že spoločnosť sa môže nárokov na náhradu škody voči štatutárnym orgánom vzdať len po uplynutí troch rokov od ich vzniku, a to pri dodržaní zákonných podmienok (§ 135a ods. 4, resp. § 194 ods. 5 Obchodného zákonníka).

26 Z tohto dôvodu sa domnievame, že niektorými autormi navrhované riešenie legislatívneho zakotvenia určitého „hybridného“ zmluvného typu, ktorý bude súčasne upravovať postavenie osoby ako zamestnanca aj ako (člena) štatutárneho orgánu nie je vhodným riešením pre súbeh, a to ani v prípade, ak pôjde o súbeh prípustný. Takýto „hybridný“ zmluvný typ navrhuje napr. Kalenská, M.: op. cit. sub 1.

ktoré by malo za následok že by poverený člen štatutárneho orgánu primárne individuálne v zmysle Obchodného zákonníka zodpovedal len za niektoré oblasti obchodného vedenia (napr. za oblasť finančného riadenia, prevádzky a pod.) a štatutárny orgán ako celok by následne zodpovedal len za dohľad nad riadnym výkonom tohto čiastkového obchodného vedenia.²⁷

V zmysle § 9 ods. 1 Zákonníka práce platí, že v pracovnoprávných úkonoch robí právne úkony za zamestnávateľa jeho štatutárny orgán.²⁸ Podľa nášho názoru z tohto ustanovenia vyplýva, že s výnimkou pracovnoprávných úkonov, ktoré spadajú do výkonu tzv. vonkajšej pôsobnosti štatutárneho orgánu (napr. uzavretie pracovnej zmluvy a jej dodatkov, podanie výpovede a pod.), pri ktorých platí režim konania v mene spoločnosti stanovený v spoločenskej zmluve, resp. stanovách spoločnosti, nie je jednotlivý člen predstavenstva (resp. jeden z viacerých konateľov) oprávnený samostatne organizovať, riadiť a kontrolovať prácu jednotlivých zamestnancov spoločnosti a udeľovať im záväzné pokyny.²⁹ Na to, aby takéto úkony mohol právne relevantne robiť, potrebuje osobitné plnomocenstvo, ktoré mu na tento účel musí udeliť spoločnosť (takéto splnomocnenie môže byť napr. prílohou zmluvy o výkone funkcie).³⁰

Napriek uvedeným zákonným ustanoveniam, ktoré obmedzujú právne optimálne organizačné rozdelenie zodpovednosti na úrovni a v rámci štatutárneho orgánu, v praxi k faktickému rozdeleniu úloh dochádza (bežne je v predstavenstve jeden člen zodpovedný za finančné a účtovné záležitosti (CFO), ďalší za prevádzku činností (COO) a pod.). Bežná je tiež situácia, keď slovenská dcérska spoločnosť zahraničného koncernu má popri zahraničných členoch štatutárneho orgánu (ktorých úlohou je najmä účasť na dôležitých rozhodnutiach obchodného vedenia a súčasne koordinácia s materskou spoločnosťou) menovaného aj slovenského člena štatutárneho orgánu, ktorý popri účasti na obchodnom vedení tiež riadi dennodennú prevádzku podniku.

Keďže Obchodný zákonník neumožňuje interné delenie zodpovednosti na úrovni štatutárneho orgánu, môže byť v určitých prípadoch výhodné, ak je člen štatutárneho orgánu, ktorý má na starosti určitý úsek riadenia, súčasne vedúcim zamestnancom spoločnosti v priamej riadiacej

pôsobnosti štatutárneho orgánu. Z titulu výkonu funkcie člena štatutárneho orgánu má prístup k potrebným dokumentom a informáciám týkajúcim sa strategických rozhodnutí spoločnosti a súčasne ako vedúci zamestnanec je zo zákona (§ 9 ods. 3 Zákonníka práce) oprávnený riadiť a kontrolovať zamestnancov, ktorí v rámci organizačnej štruktúry stoja na nižších stupňoch riadenia. Za svoju činnosť zodpovedá štatutárnemu orgánu a o svojej činnosti mu predkladá správy a odporúčania na prijatie rozhodnutí. Naopak štatutárny orgán následne vykonáva obchodné vedenie vo vzťahu k danému úseku tým, že kontroluje činnosť svojho člena ako zamestnanca a ukladá mu úlohy. Delegovaním riadiacej právomoci na vedúceho zamestnanca sa súčasne zužuje rozsah činností obchodného vedenia vykonávaných štatutárnym orgánom (ako celkom) na kontrolu a riadenie príslušného vedúceho zamestnanca.

Celková odmena manažéra za výkon funkcie člena štatutárneho orgánu a funkcie vedúceho zamestnanca potom môže byť rozdelená tak, aby nárok na prevažnú časť fixnej zložky vznikol z pracovného pomeru. Týmto dôjde k rozšíreniu rozsahu zodpovednosti za prípadnú škodu spôsobenú pri výkone funkcie vedúceho zamestnanca.

Takéto usporiadanie vzťahov medzi členom štatutárneho orgánu, ktorý má na starosti riadenie určitého úseku a spoločnosťou zodpovedá skutočnému stavu – prevažnú časť pracovného času totiž bude tento člen venovať plneniu pracovných povinností a povinnosti člena štatutárneho orgánu bude plniť najmä v súvislosti so zasadaniami štatutárneho orgánu. Pokiaľ sú povinnosti a práva jednotlivých členov štatutárneho orgánu podrobne upravené vo vnútorných poriadkoch spoločnosti (napr. poriadok pre výkon funkcie, poriadok pre odmeňovanie a pod.), nemusí byť v konkrétnom prípade dokonca potrebné s členom štatutárneho orgánu uzatvoriť osobitnú zmluvu o výkone funkcie.

Ako sme už uviedli, pre prípustné uplatnenie tohto usporiadania musia byť súčasne splnené viaceré podmienky, ktoré zabezpečia, aby medzi štatutárnym orgánom (ktorý v zmysle § 9 ods. 3 Zákonníka práce zastupuje zamestnávateľa) a jej členom ako zamestnancom existoval vzťah podriadenosti a nadriadenosti a zodpovednosť za výkon jednotlivých riadiacich činností bola zreteľne oddelená. Za takéto podmienky pokladáme nasledujúce okolnosti (i) spoloč-

27 K tomu porovnaj paragrafové znenie návrhu nového českého občianskeho zákonníka (v súčasnosti v pripomienkovom konaní), ktorý v § 136 upravuje pôsobnosť štatutárnych orgánov právnických osôb vo všeobecnosti nasledovne:

„(1) Je-li volený orgán kolektivní, rozhoduje o záležitostech právnické osoby ve sboru. Je schopen usnášet se za přítomnosti nebo jiné účasti většiny členů a rozhoduje většinou hlasů zúčastněných členů.

(2) Je-li působnost jednotlivých členů orgánu rozdělena podle určitých oborů, ustanovení odstavce 1 se nepoužije. Rozdělení působnosti nezabavuje další členy povinnosti dohlížet, jak jsou záležitosti právnické osoby spravovány.“

28 V zmysle § 133 Obchodného zákonníka je štatutárnym orgánom spoločnosti s ručením obmedzeným jeden alebo viacero konateľov. V zmysle § 191 Obchodného zákonníka je štatutárnym orgánom akciovej spoločnosti predstavenstvo.

29 Rovnako Kalenská, M.; op. cit. sub 1. Opačný názor zastáva napr. Barancová, H.: **Zákonník práce. Komentár.**

5. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : SPRINT, 2007, s. 167.

30 Uvedomujeme si, že v praxi zamestnanci budú pokyny jednotlivých členov štatutárneho orgánu plniť aj v prípade, ak takýmto plnomocenstvom nebude disponovať. Nie sú však ojedinelé ani prípady, pri ktorých existuje spor medzi členmi štatutárneho orgánu, pričom práve v tom prípade takéto „faktické“ riadenie zamestnancov zo strany jedného člena štatutárneho orgánu nie je zo strany zamestnancov rešpektované.

nosť má viacčlenný štatutárny orgán (predstavenstvo alebo viacero konateľov), (ii) štatutárny orgán má súčasne uzavretú pracovnú zmluvu (obsahujúcu podrobné vymedzenie náplne práce) a zmluvu o výkone funkcie štatutárneho orgánu, resp. jeho práva a povinnosti podrobne upravuje poriadok pre výkon funkcie štatutárneho orgánu a iné dokumenty schválené valným zhromaždením spoločnosti, (iii) existuje organizačná štruktúra, ktorá jednoznačne definuje úlohy jednotlivých stupňov riadenia (vrátane vrcholného stupňa – štatutárneho orgánu).

Skutočnosť, že v praxi nie je tento model súbahu príliš rozšírený súvisí s tým, že podnikatelia sa oprávnené obávajú podriaďiť vzťah s najvyššie postavenými manažérmi rigidnej a jednostranne kogentnej úprave pracovného pomeru (§ 1 ods. 6 Zákonníka práce), ktorá v mnohých ohľadoch neumožňuje reflektovať špecifiká činností vykonávaných týmito osobami³¹ a poskytuje tak týmto osobám plnú zamestnaneckú ochranu aj v oblastiach, kde nie je odôvodnená. Podnikatelia preto často preferujú výrazne liberálnejší obchodnoprávny vzťah na základe zmluvy o výkone funkcie, v ktorej je právne postavenie člena štatutárneho orgánu v niektorých oblastiach (dovolenka, pracovný čas) upravené analogicky s úpravou zakotvenou v Zákonníku práce.

Pracovné právo v oblasti úpravy postavenia vedúcich manažérov (osôb v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu) napriek už relatívne dávno vysloveným úvahám *de lege ferenda*³² stále „dlž“ obchodnému právu osobitný pracovnoprávny zmluvný typ, označený napr. ako manažérska zmluva alebo služobná zmluva. Takýto zmluvný typ by nezakladal pracovný pomer, ale voľnejší pracovnoprávny vzťah, na ktorý by sa neaplikovali všetky kogentné ustanovenia Zákonníka práce, napr. v oblasti úpravy zákazu konkurenčnej činnosti, skončenia pracovného pomeru a súvisiacich nárokov. Priestor pre voľnejší režim by podľa nášho názoru bol vhodný aj v oblasti úpravy zodpovednosti za škodu (vyššia miera zodpovednosti manažérov, vyššia hranica maximálneho rozsahu náhrady škody), možnosti dohodnutia zmluvných zabezpečovacích prostriedkov (napr. zmluvná pokuta) a prípadne aj (obmedzenej) účasti na kolektívnych pracovnoprávných vzťahoch. Naopak, vhodné by bolo, aby zákon stanovil prísnejšie podmienky pre formu tohto úkonu (napr. pod sankciou neplatnosti by podliehal povinnej písomnej forme), pričom znenie zmluvy by povinne schvaloval ustanovujúci orgán (v prípade, ak by pracovník bol súčasne členom štatutárneho orgánu), resp. štatutárny orgán.

Záver

Súbeh funkcie (člena) štatutárneho orgánu a pracovného pomeru je možný len vtedy, ak existuje medzi štatutárnym

orgánom (jeho členom) a spoločnosťou právny a faktický vzťah podriadenosti a nadriadenosti.

Štatutárny orgán (jeho člen) môže pri splnení tohto základného predpokladu vykonávať pre spoločnosť (zamestnávateľa) v pracovnom pomere činnosti, ktoré sú obsahovo jednoznačne odlišiteľné od činností obchodného vedenia spoločnosti.

Domnievame sa, že pri splnení ďalších podmienok je prípustné, aby člen štatutárneho orgánu popri výkone funkcie člena štatutárneho orgánu vykonával v pracovnom pomere aj riadiacu činnosť ako vedúci zamestnanec spoločnosti. Za takéto podmienky pokladáme najmä podrobné a jednoznačné vymedzenie náplne práce vedúceho zamestnanca v pracovnej zmluve, podrobnú úpravu práv a povinností člena štatutárneho orgánu v zmluve o výkone funkcie štatutárneho orgánu, resp. v poriadku pre výkon funkcie štatutárneho orgánu a organizačnú štruktúru, ktorá jednoznačne zakotvuje úlohy a pôsobnosť jednotlivých stupňov riadenia v spoločnosti.

Bohužiaľ v praxi sa v súčasnosti stretávame najmä s prípadmi, kedy tieto podmienky nie sú splnené, následkom čoho je neplatnosť založenia pracovného pomeru, čo znamená výraznú právnu neistotu ohľadom usporiadania vzťahov medzi spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom najmä v čase ukončovania pôsobenia štatutárneho orgánu v spoločnosti.

Domnievame sa, že k odstráneniu tohto nežiadúceho stavu by prispela najmä rámcová úprava manažérskej (služobnej) zmluvy ako osobitného, voľnejšieho pracovnoprávného vzťahu v Zákonníku práce. Táto zmluva by samostatne upravovala práva a povinnosti vedúcich manažérov spoločností (osoby v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu), pričom by nemala mať hybridný charakter, ale upravovala by samostatný právny vzťah. Súčasne je *de lege ferenda* potrebné dosiahnuť lepšiu previazanosť medzi ustanoveniami Obchodného zákonníka a Zákonníka práce týkajúcimi sa úpravy postavenia štatutárnych orgánov. Domnievame sa, že by bolo vhodné, ak by Obchodný zákonník v budúcnosti umožňoval na úrovni štatutárneho orgánu rozdelenie pôsobnosti a zodpovednosti jednotlivých členov štatutárneho orgánu na jednotlivé odbory a súčasne by Zákonník práce výslovne udeľoval zákonné splnomocnenie povereným členom štatutárneho orgánu, aby riadili a kontrolovali prácu zamestnancov spoločnosti v odbore, za ktorého riadenie zodpovedajú. Takýto model by umožnil jednotlivým obchodným spoločnostiam v súlade s ich potrebami (najmä v závislosti od ich veľkosti) vybrať si buď úpravu založenú len na obchodnoprávnom vzťahu (napr. malé spoločnosti s ručením obmedzeným) alebo kombinovanú paralelnú úpravu so samostatným (voľným) pracovnoprávnym vzťahom pre výkon riadiacej funkcie vedúceho zamestnanca (pracovníka) a obchodno-

31 Ako uvádza H. Barancová ide najmä o vysokú úroveň samostatnosti ich práce a nižšiu mieru podriadenosti.

Barancová, H.: op. cit. sub 14.

32 Pozri napr. Barancová, H.: op. cit. sub 2. Barancová, H.: **Výkon závislej práce vo vzťahu k zmluvným typom pracovného a obchodného práva.** In: Bulletin advokácie č. 5/1999.

právnym vzťahom pre úpravu účasti na obchodnom vedení spoločnosti v rámci štatutárneho orgánu (napr. stredne veľké a veľké akciové spoločnosti, koncernové dcérske spoločnosti, pri ktorých je pravidelne menovaný za člena štatutárneho orgánu slovenský manažér, ktorý ma súčasne na starosti dennodennú prevádzku).

Uvedené úvahy *de lege ferenda* považujeme za príspevok, ktorý môže do diskusie o úprave pracovnoprávneho postavenia vedúcich manažérov obchodných spoločností poskytnúť obchodnoprávne hľadisko. Túto diskusiu považujeme za mimoriadne potrebnú, napriek tomu, že stála mimo pozornosť kontextu posledných novelizácií Zákonníka práce. ■

Tento článok vznikol až po konferencii „Aktuálne otázky obchodného práva“ organizovanej Ústavom štátu a práva Slovenskej akadémie vied a Fakultou práva Bratislavskej vysokej školy práva dňa 24. a 25. apríla 2008.

Podkladom pre jeho napísanie bol autorov príspevok k téme postavenia orgánov kapitálových spoločností. Niektoré závery uvedené v tomto článku na konferencii neodznili. Autor týmto ďakuje účastníkom konferencie, za podnety, ktoré v rámci konferencie odznili, najmä doc. JUDr. Jánovi Husárovi, CSc. za upriamenie pozornosti aj na inštitút tzv. manažérskych zmlúv a JUDr. Bohumilovi Havlovi, PhD. za cenné postrehy vyplývajúce z prípravy nových českých súkromnoprávných kódexov.

Ďalej autor ďakuje kolegovi JUDr. Ivanovi Radovi, PhD., JUDr. Andrejovi Leontievovi, LL.M. a svojej manželke JUDr. Ivane Palovej za pripomienky, ktoré vznikli v rámci dlhotrvajúcich diskusií k tejto téme.

RESUMÉ

Prípustnosť súbehu výkonu funkcie (člena) štatutárneho orgánu a pracovného pomeru

Cieľom príspevku je poukázať na praktické problémy, ktoré vyplývajú z časového a vecného súbehu funkcie (člena) štatutárneho orgánu a pracovného pomeru, a upozorniť predovšetkým na situácie, kedy následkom súbehu môže byť neplatnosť pracovného pomeru, ako aj načrtnúť podmienky pre prípustnosť súbehu v situáciách, kedy je jeho existencia legitímna a vhodná.

SUMMARY

Admissibility of the Concurrence of Performing the Position of the (Member of) Statutory Body and Being Employed Under the Employment Contract

The article aims to deal with practical problems arising in connection with the concurrence of performing the position of the (member) of the statutory body and being em-

ployed under the employment contract. The author draws attention mainly to situations when (as a consequence of such concurrence) the employment may be held invalid. He also outlines conditions, under which such concurrence may be admissible in those situations where the existence of a concurrence is appropriate and allowed by law.

ZUSAMMENFASSUNG

Zulässigkeit der Konkurrenz zwischen der Amtsausübung (als Mitglied eines statutarischen Organs) und dem Arbeitsverhältnis

Das Ziel des Beitrags ist, auf praktische, aus zeitlichem und sachlichem Zusammentreffen eines Amtes (Mitglied eines statutarischen Organs) und des Arbeitsverhältnisses resultierende Probleme hinzuweisen und insbesondere auf Sachlagen aufmerksam zu machen, wann zufolge eines solchen Zusammentreffens das Arbeitsverhältnis nichtig werden kann, sowie solche Bedingungen zu entwerfen, wann sein Bestehen legitim und gerecht bleibt.

Predbežná vykonateľnosť v rozhodnutí o vyživovacej povinnosti

JUDr. Robert Šorl, PhD.

Určovanie vyživovacej povinnosti medzi príbuznými podľa tretej časti Zákona o rodine (ďalej len „ZR“), či už v konaní vo veciach starostlivosti o maloletých alebo v sporových občianskoprávných konaniach patrí medzi časté súdne rozhodnutia. Znenie výroku takýchto rozsudkov je okrem osobitosti tvorby textu každého sudcu poznačené vplyvom zaužívaných súdnych vzorov. Možno uviesť niekoľko náhodne vybraných zverejnených¹ výrokov rozsudkov, ktoré sa týkajú výživného na plnoleté dieťa, a to príkladom rozhodnutia Okresného súdu Trnava,² Trenčín,³ Nitra,⁴ Zvolen,⁵ Žilina,⁶ Prešov⁷ a Košice I.⁸ Z krátkeho exkurzu do výrokov súdnych rozhodnutí o určení vyživovacej povinnosti plnoletého je zrejmé, že napriek rozdielnemu zneniu sa takmer každý výrok skladá z dvoch častí. Jednak sa konštatuje stav do dňa vyhlásenia rozsudku, v ktorom sa vyjadruje už

zročné (dlžné, zameškané, splatné) výživné. Na strane druhej sú vyjadrené vzájomné práva a povinnosti účastníkov ohľadne platenia výživného na budúce obdobie – tzv. bežné výživné. Ďalšou pravidelnou súčasťou výroku je rozhodnutie súdu o tom, že už zročné výživné sa má zaplatiť v splátkach, pričom určenie zročnosti týchto splátok je závislé spravidla od právoplatnosti rozsudku. Výroku súdu o určení vyživovacej povinnosti na čas po vyhlásení rozsudku chýba akékoľvek bližšie určenie toho, odkedy je táto časť rozsudku vykonateľná, resp. sa niekedy odkazuje na právoplatnosť rozsudku. Predmetom tohto článku je analýza toho, či takto zaužívané výroky súdnych rozhodnutí o výživnom sú v súlade so všetkými požiadavkami plynúcimi z hmotného a procesného práva s osobitných dôrazom na inštitút predbežnej vykonateľnosti.

- 1 http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_sudr/jaspiw_maxi_sudr_fr0.htm. Citovaný nie je celý výrok, vynechané sú jeho časti týkajúce sa čiastočného zamietnutia návrhu a časti týkajúce sa náhrady trov konania.
- 2 „Žalovaný je povinný prispievať na výživu žalobcu, výživným vo výške 50,- Sk mesačne, splatným vždy do 15. dňa v mesiaci vopred, k rukám žalobcu s účinnosťou od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Zročné výživné za obdobie od 29. 12. 2004 do 31. 1. 2006 vo výške 653,- Sk sa povoľuje žalovanému splatiť v splátkach vo výške po 50,- Sk, splatných žalobcovi spolu s bežným výživným a to s účinnosťou od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“ (rozsudok vyhlásený 27. 1. 2006).
- 3 „Odporca je povinný prispievať na výživu navrhovateľky sumou 1 500,- Sk mesačne s účinnosťou od 29. 9. 2004, ktoré výživné bol povinný platiť vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám navrhovateľky. Nedoplatok na zročnom výživnom za obdobie od 29. 9. 2004 do 31. 5. 2005 vo výške 12 100,- Sk je odporca povinný splácať v pravidelných mesačných splátkach po 500,- Sk spolu s bežným výživným, k rukám navrhovateľky pod stratou výhody splátok.“ (rozsudok vyhlásený 2. 6. 2005).
- 4 „Odporkyňa je povinná prispievať na výživu navrhovateľa sumou 1 000,- Sk mesačne vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred k rukám navrhovateľa, počnúc dňom 15. 8. 2006. Zročné výživné za čas od 15. 8. 2006 do 30. 11. 2006 vo výške 3 548,50 Sk súd povoľuje odporkyni splácať v 500,- Sk mesačných splátkach spolu s bežným výživným, vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred k rukám navrhovateľa, počnúc prvou splátkou v mesiaci nasledujúcom po právoplatnosti tohto rozsudku, pod stratou výhody splátok.“ (rozsudok vyhlásený 22. 11. 2006).
- 5 „Odporca je povinný platiť na výživu navrhovateľky sumu 645,- Sk odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia splatnú vždy do 25-teho dňa v mesiaci vopred k rukám navrhovateľky.“ (rozsudok vyhlásený 9. 5. 2006).
- 6 „Odporca je povinný zaplatiť navrhovateľovi zameškané výživné od 7. 2. 2003 do 2. 6. 2004 vo výške 3 687,- Sk. Súd povoľuje odporcovi zaplatiť výživné v splátkach po 300,- Sk mesačne, splatných vždy do 15-teho dňa kalendárneho mesiaca počnúc právoplatnosťou rozsudku pod stratou výhody splátok.“ (rozsudok vyhlásený 14. 4. 2005).
- 7 „Odporkyňa je povinná prispievať na výživu navrhovateľa od 1. 2. 2005 do budúca vo výške 640,- Sk mesačne, vždy do 15. dňa príslušného mesiaca vopred do rúk navrhovateľa, dlžné výživné za obdobie od 1. 2. 2005 do 1. 6. 2006 vo výške 10 630,- Sk povoľuje súd odporkyni uhrádzať navrhovateľovi v mesačných splátkach po 300,- Sk spolu s bežným výživným až do úplného vyrovnania.“ (rozsudok vyhlásený 8. 6. 2006).
- 8 „Odporca je povinný prispievať na výživu navrhovateľa sumou 2 500,- Sk mesačne od 22. 3. 2004 do budúca vždy do 15-dňa v mesiaci vopred. Dlžné výživné za obdobie od 22. 3. 2004 do 31. 8. 2005 vo výške 40 200,- Sk súd povoľuje odporcovi splácať v mesačných splátkach po 1 000,- Sk až do zaplatenia spolu s bežným výživným počnúc prvou splátkou v mesiaci september 2005 pod stratou výhody splátok.“ (rozsudok vyhlásený 13. 9. 2005).

Určenie vyživovacej povinnosti

Rozhodnutie o výživnom vyžaduje, aby súd jedným výrokom rozhodol o vyživovacej povinnosti povinnej osoby za čas pred vyhlásenia rozsudku a čas po jeho vyhlásení. Pri úprave výživného sa vychádza nielen z hmotnoprávnej úpravy obsiahnutej v ZR, ale aj z procesnoprávných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktoré stanovujú obsahové náležitosti výroku súdneho rozhodnutia. Z hľadiska správneho znenia výroku sú z hmotnoprávnej úpravy rozhodné predovšetkým ustanovenia, ktoré stanovujú, že: (i) výživné sa platí v pravidelných opakujúcich sa sumách, ktoré sú zročné vždy za mesiac dopredu (§ 76 ods. 1 ZR), (ii) v zásade ho možno priznať len odo dňa začatia súdneho konania, pričom pri maloletých deťoch najdlhšie na dobu troch rokov spätne odo dňa začatia konania (§ 77 ods. 1 ZR); (iii) dohody a súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa zmenia pomery (§ 78 ods. 1 ZR).

Z noriem procesného práva treba spomenúť predovšetkým ustanovenia, podľa ktorých: (i) ak ide o opakujúce sa dávky, možno uložiť povinnosť i na plnenie dávok, ktoré sa stanú zročnými len v budúcnosti (§ 154 ods. 2 OSP);

(ii) ak súd uložil v rozsudku povinnosť, je potrebné ju splniť do troch dní od právoplatnosti rozsudku; pričom súd môže určiť lehotu dlhšiu alebo určiť, že peňažné plnenie sa môže vykonať v splátkach, ktorých výšku a podmienky zročnosti určí (§ 160 ods. 1 OSP); (iii) ak súd odsúdil na opakujúce sa plnenie v budúcnosti zročných dávok, treba ich plniť, len čo sa podľa rozsudku stanú zročnými (§ 160 ods. 2 OSP); (iv) rozsudok je vykonateľný, len čo uplynie lehota na plnenie (§ 161 ods. 1 OSP);

(v) pri rozsudkoch predbežne vykonateľných plynie lehota na plnenie od ich doručenia (§ 162 ods. 1 OSP); pričom predbežne vykonateľné sú rozsudky odsudzujúce na plnenie výživného alebo pracovnej odmeny za posledné tri mesiace pred vyhlásením rozsudku (§ 162 ods. 2 OSP); (vi) rozsudok odsudzujúci na plnenie v budúcnosti zročných dávok alebo na plnenie v splátkach možno na návrh zmeniť, ak sa podstatne zmenili okolnosti, ktoré sú rozhodujúce pre výšku a ďalšie trvanie dávok alebo splátok; zmena rozsudku je prípustná od času, keď došlo k zmene pomerov (§ 163 ods. 1 OSP).

Z uvedených ustanovení vyplýva, že súd sa musí vypoariadať najprv s rozhodnutím o určení výživného a následne s formuláciou výroku o vykonateľnosti rozhodnutia. Vymedzenie povinnosti je pomerne jednoduché a stačí ho vyjadriť slovným spojením: „**A⁹ je povinný od DD.MM.RRRR¹⁰ prispievať na výživu B¹¹ mesačne sumou X**“. Za nesprávny nemožno považovať ani výrok v znení „*A je povinný od DD.MM.RRRR platiť výživné na B mesačne vo výške X.*“ Rozdiel medzi spojením „*prispievať na výživu*“ a „*platiť výživné*“ je pre presné vyjadrenie hmotnoprávnej povinnosti nepodstatný a používanie odlišného slovného výrazu tej istej povinnosti vyplýva skôr z pojmovej neustálenosti ZR ako subjektívneho vplyvu tvorcu výroku.

V zásade nesprávne sa na vyjadrenie časového vymedzenia vyživovacej povinnosti javí spojenie, podľa ktorého sa povinný zaväzuje na plnenie „*s účinnosťou*“ od určitého dátumu. Účinnosť je charakterová vlastnosť právnych predpisov a jej obsahovým náprotivkom pri výrokoch súdnych rozhodnutí je vykonateľnosť tak, ako pendantom pojmu platnosti právnych predpisov je právoplatnosť súdnych rozhodnutí. Rovnako nadbytočným je spojenie používané vo výrokoch, ktorým sa povinný zaväzuje platiť výživné „*do budúca*“, resp. „*pokým sa nezmenia pomery.*“ To, že sa rozsudok, ktorým sa od stanoveného dátumu určuje výživné, vzťahuje predovšetkým na obdobie do budúca, teda, že má prognózujúci charakter, vyplýva z podstaty veci. Priamo zo zákona vyplýva, že ide o rozsudok, ktorý možno zmeniť na základe zmeny pomerov. Tieto skutočnosti preto netreba vo výroku rozsudku slovne vyjadrovať.

V súvislosti s tým, že sa spravidla určuje vyživovacia povinnosť aj za obdobie uplynulé, treba sa vypoariadať i s otázkou, aká časť výživného je už v čase vyhlásenia rozsudku zročná. Táto otázka je spojená aj so skúmaním toho, či povinný prispieval na výživu oprávneného v čase pred vyhlásením rozhodnutia. V prípade, že na výživu neprispieval vôbec, je toto rozhodnutie jednoduchšie, pretože suma zročného výživného zodpovedá peňažnému vyjadreniu sumy výživného za obdobie od jeho určenia do doby rozhodnutia súdu. O inú situáciu však pôjde v prípade, ak povinný v čase odo dňa podania návrhu, resp. dňa najviac troch rokov pred začatím konania, v prípade výživného maloletých, na výživu prispieval čiastočne v súlade so súdom deklarovaným stavom podľa hmotného práva. V tomto prípade by mal súd výživné vymedziť tak, že od výživného, ktoré považuje za primerané, odpočíta zistenú sumu skutočne povinným poskytnutého výživného, pričom musí zohľadniť aj také plnenia povinného, ktoré nespočívali len v poukazovaní presnej peňažnej sumy.

Z uvedeného vyplýva, že nevyhnutnou zložkou rozhodnutia súdu je určenie výšky už zročného výživného, ktoré je povinný zaplatiť oprávnenému už v čase vyhlásenia rozsudku. Vzhľadom na to, že výživné je splatné na mesiac dopredu, treba určiť, že už zročným výživným je i výživné za mesiac, v ktorom súd rozhoduje. Z toho vyplýva nasle-

JUDr. Robert Šorl, PhD.

Autor po skončení PF UK v Bratislave pôsobil od roku 1999 do roku 2007 ako asistent a odborný asistent na Katedre právnych dejín PF UK v Bratislave, kde v roku 2005 obhájil dizertačnú prácu na tému *Vývoj súkromného práva na Slovensku v rokoch 1848 – 1950*. Publikoval články z právnych dejín a občianskeho práva v odborných a vedeckých časopisoch na Slovensku a v Českej republike. Od roku 2000 pracoval ako advokátsky koncipient, v roku 2005 zložil advokátsku skúšku a v januári 2007 bol vymenovaný za sudcu Okresného súdu Prievidza.

9 Odporca; v prípade výživného maloletých niektorý z rodičov maloletého.

10 Spravidla odo dňa podania návrhu; v prípade maloletých aj za obdobie najviac troch rokov od začatia konania.

11 Spravidla navrhovateľ; v prípade výživného maloletých maloletý.

dovné znenie výroku. „**A je povinný od DD.MM.RRRR prispievať na výživu B mesačne sumou X, pričom zročné¹² výživné za obdobie od DD.MM.RRRR do konca mesiaca MM¹³ predstavuje Y**“. Tento výrok v zásade obsahuje dve normy. Prvou je určené, že A je povinný zaplatiť B výživné za obdobie od DD.MM.RRRR do konca mesiaca MM vo výške Y a druhou normou, že A je povinný od mesiaca nasledujúceho mesiaca MM prispievať na výživu B mesačne vo výške X. To, že vyššie opísaný výrok ako aj výroky citované zo súdnej praxe obsahujú určenie nielen zročného, ale aj výživného, ktoré malo byť skutočne platené aj za obdobie pred vyhlásením rozsudku je osobitným prvkom výroku o výživnom, ktorý ho odlišuje od ostatných výrokov odsudzujúcich na plnenie. Nemení to však nič na jeho podstate, že ide o súdne rozhodnutie týkajúce sa splnenia povinnosti a nie o rozhodnutie o určení práva.

V tejto súvislosti sa ako nesprávna javí prax zaužívaná v súdnych výrokoch, ktorá aj vo vzťahu k už zročnému výživnému vymedzuje, že jednotlivé sumy výživného za uplynulé obdobie boli splatné k niektorému dňu mesiaca pred vyhlásením rozsudku. Inak povedané, na riadne určenie povinnosti v súdnom výroku z apríla je bez významu určenie toho, že výživné za mesiac február bolo splatné v 15. deň februára. Výživné sa platí v pravidelných mesačných sumách, no splatnosť týchto súm treba určiť len vo vzťahu k budúcnosti zročným dávkam (§ 160 ods. 2 OSP). Výrok je v tejto časti nadbytočný, pretože ani v bežných výrokoch odsudzujúcich na peňažné plnenie sa skutočnosť, kedy došlo k zročnosti podľa hmotného práva nevyjadruje.

Nutnosť vyjadrenia predbežnej vykonateľnosti

Opísaným výrokom je vyriešená otázka určenia vyživovacej povinnosti, teda otázka subjektov, časového rozsahu a výšky vyživovacej povinnosti – kto, komu a koľko má plniť. Nie je ním však vyriešená otázka vykonateľnosti takéhoto súdneho rozhodnutia. Rovnako nie je vyriešená otázka zročnosti toho výživného, ktoré bude musieť povinný platiť v budúcnosti v mesačných sumách zročných na mesiac dopredu. Z vyššie citovaných zaužívaných výrokov rozsudkov je zrejmé, že tieto výroky otázku vykonateľnosti žiadnym spôsobom neriešia. Opomínanie tejto otázky sa prejavuje v tom, že bližšie nie je určená vykonateľnosť tej časti rozsudku, ktorým je povinný zaviazaný na plnenie výživného do budúcnosti, teda po vyhlásení rozsudku. Citované výroky

riešia otázku určenia splatnosti jednotlivých súm výživného, neriešia však, od kedy je táto normatívna časť výroku vykonateľná. Inak povedané, ak je vo výroku súdu z marca určené, že výživné je splatné vždy do piateho dňa mesiaca, výroku chýba odpoveď na otázku, kedy sa táto časť výroku stáva vykonateľnou, teda čo sa stane, ak povinný nezaplatí výživné za apríl do piateho dňa apríla, ak rozsudok už bol doručený povinnému, no ešte nenadobudol právoplatnosť.

Prvky určovania vykonateľnosti v zaužívanej súdnej praxi sa prejavujú v tom, že druhá časť výroku obsahuje odkaz na právoplatnosť rozsudku, spravidla v spojení určujúcim splatnosť už zročného výživného „*v splátkach spolu s bežným výživným počnúc právoplatnosťou rozhodnutia*.“ Uvedený odkaz na právoplatnosť však zväzda, či skôr bez bližšej znalosti odpovedá na otázku vykonateľnosti rozsudku tak, že i tá časť rozsudku, ktorá sa dotýka určenia výživného do budúcnosti je vykonateľná až odo dňa právoplatnosti rozsudku. Teda, ak je výživné za mesiac apríl podľa rozsudku splatné do piateho dňa tohto mesiaca a rozsudok bol vyhlásený a účastníkom doručený v marci, pričom proti nemu bolo podané odvolanie i táto normatívna časť určujúca výživné za mesiac apríl sa ešte nestala vykonateľnou.

Zásadne však platí, že rozsudok o výživnom, a to v celom svojom rozsahu, je predbežne vykonateľný, teda použitie právoplatnosti ako hraničného faktora na určenie vykonateľnosti rozsudku, či už vo vzťahu k už zročnému výživnému alebo k v budúcnosti zročným splátkam výživného je nesprávne a je priamo v rozpore s ust. § 162 ods. 1 a 2 OSP, ktoré bez akejkoľvek možnosti výnimky určujú, že rozsudky o výživnom sú v celom svojom rozsahu predbežne vykonateľné, teda že ich možno vykonať bez ohľadu na ich právoplatnosť. Podanie odvolania proti predbežne vykonateľnému rozsudku, či jeho neskoršie doručenie oprávnenému nemá žiaden vplyv na jeho vykonateľnosť.

Preto ďalšia otázka rozhodná pre formuláciu výroku o výživnom je, či vôbec a ak áno má byť vyjadrená predbežná vykonateľnosť rozsudku o výživnom. V slovenskej a českej právnej dogmatike v zásade platí výkladom vytvorená norma, podľa ktorej v rozsudku, ktorým súd ukladá povinnosť k plneniu, treba určiť aj lehotu na plnenie, ktorá však nemá žiadnu nadväznosť na hmotnoprávne lehoty.¹⁴ V tejto súvislosti treba celkom zámerne vyjadriť, že určovanie vykonateľnosti rozsudku, a to pravidelným spojením „*do troch dní od právoplatnosti rozsudku*“ za jeho časťou deklarujúcou hmotnoprávnu povinnosť je právnou praxou vytvorená a akceptovaná norma, ktorá nemá priamy základ v OSP a v podstate sa javí zbytočnou. To, že povinnosť treba splniť do troch dní, platí priamo zo zákona; v zásade nie je pred-

12 V niektorých súdnych rozhodnutiach sa používajú výrazy „splatné“ alebo „zameškané“ výživné. OSP a ZR používajú bez bližšieho rozdielu na pomenovanie rovnakej skutočnosti oba výrazy, teda i výraz „zročný“ ako aj výraz „splatný“. Preto treba použitie oboch výrazov akceptovať. Z hľadiska subjektívnej zrozumiteľnosti sa vzhľadom na častejšie využívanie v bežnom jazyku javí ako správnejší výraz „splatný“; vzhľadom na použitie v § 160 OSP naopak výraz „zročný“. Výraz „zameškané výživné“ alebo „dlžné výživné“ nemá normatívnu oporu a jeho väčšia zrozumiteľnosť zo subjektívneho pohľadu adresáta – účastníka konania je otázna.

13 Mesiac, v ktorom bol vyhlásený rozsudok.

14 Bureš, J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. a kol.: **Občanský soudní řád. Komentář**. Praha 2006, s. 742.

metom konania a rozhodovania, pokiaľ niektorý z účastníkov (navrhovateľ) nenavrhuje predbežnú vykonateľnosť rozsudku alebo (odporca) nenavrhuje, aby súd určil plnenie v splátkach alebo v dlhšej, ako zákonom stanovenej lehote. Výrok rozsudku, ktorý neobsahuje slovnú doložku o vykonateľnosti, je vykonateľný bez ohľadu na absenciu tohto spojenia v trojdňovej lehote vyplývajúcej z § 160 ods. 1 OSP. Formálnou podmienkou vykonateľnosti takéhoto rozsudku nie je slovné konštatovanie obsiahnuté vo výroku, ale vyznačenie vykonateľnosti doložkou vykonateľnosti.¹⁵

Dôvodom zvýraznenia tejto skutočnosti je, že napríklad v nemeckej praxi pri podobnej právnej úprave vo výrokoch rozsudkov takéto spojenia absentujú, konštatuje sa len povinnosť slovným spojením „*Odporca sa odsudzuje zaplatiť navrhovateľovi sumu X.*“ a určenie právoplatnosti a vykonateľnosti je celkom prenechané na obsah doložky vykonateľnosti. Pri výroku rozsudku, ktorý je zo zákona obligatorne predbežne vykonateľný, treba rozsudok doplniť o ďalší výrok vyhlasujúci predbežnú vykonateľnosť v slovnom spojení „*Tento rozsudok je predbežne vykonateľný.*“ K tomu

treba uviesť, že zákonná úprava predbežnej vykonateľnosti v nemeckom civilnom procesnom poriadku, hoci je v ňom omnoho rozsiahlejšia, zodpovedá približne úprave obsiahnutej v OSP platnom u nás v období rokov 1950 – 1963.¹⁶

Proti názoru, že predbežnú vykonateľnosť zo zákona predbežne vykonateľných rozsudkov treba osobitne zvýrazňovať v súdnom rozhodnutí, je vyššie opísaná ustálená súdna prax, z ktorej len ojediniele vybočujú niektoré postupy uvedomujúce si predbežnú vykonateľnosť rozsudkov o výživnom.¹⁷ Drvivá väčšina výrokov rozsudkov neobsahuje žiadnu zmienku, z ktorej by bolo možné vyvodit predbežnú vykonateľnosť. Dokonca použitím hraničného kritéria právoplatnosti pri výroku o zročnom výživnom sa navodzujú skôr opačný stav. Takéto chápanie predbežnej vykonateľnosti sa prejavuje aj v právnej vede, z ktorej záverov je zrejmé, že predbežnú vykonateľnosť vníma ako jav, ktorý vyplýva priamo zo zákona a ktorý vo výroku rozsudku netreba ďalším výrokom alebo doplnením výroku deklarovať.¹⁸ Dokonca právna veda neguje predbežnú vykonateľnosť vo vzťahu k už zročenému výživnému.¹⁹

15 Podľa § 41 ods. 1 EP exekučným titulom je vykonateľné rozhodnutie súdu, ak priznáva právo, zaväzuje k povinnosti alebo postihuje majetok. Podľa § 42 ods. 1 EP potvrdením o vykonateľnosti opatrí exekučný titul podľa § 41 ods. 1 EP súd, ktorý vo veci rozhodoval ako súd prvého stupňa. V tejto súvislosti možno pripomenúť na modifikáciu v českom OSP, ktorý po novele obsiahnutej v zákone č. 30/2000 Zb., ktorým bol vložený do textu OSP § 261a, s nasledovným znením:

„(1) Výkon rozhodnutí lze nařídit jen tehdy, obsahuje-li rozhodnutí označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen, a určení lhůty ke splnění povinnosti. (2) Neobsahuje-li rozhodnutí soudu určení lhůty ke splnění povinnosti, má se za to, že povinnosti uložené rozhodnutím je třeba splnit do tří dnů a, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozhodnutí.“

16 Podľa §§ 163 – 164 OSP z roku 1950. § 163. Predbežná vykonateľnosť sa bez ohľadu na opravný prostriedok vysloví vo výroku rozsudku odsudzujúceho na plnenie: a) pracovného príjmu za čas najviac troch mesiacov; b) náhrady a odmeny, ktoré náležia pôvodcom za použitie ich pôvodcovských práv, ako aj obdobných náhrad a odmien náležiacich výkonným umelcom a vedeckým pracovníkom za ich výkony; c) úhrady osobných potrieb za čas najviac troch mesiacov pred začatím konania, ako aj jednotlivých dávok, ktoré sa stanú srovnávacími do právoplatnosti rozsudku; d) v peniazoch alebo v iných veciach určených podľa druhu alebo v cenných papieroch, ak je záväzok preukázaný verejnou listinou; e) na základe uznania nároku. § 164. (1) Okrem prípadov uvedených v § 163 možno predbežnú vykonateľnosť vyslovit na návrh účastníka, ak by mu inak hrozilo nebezpečenstvo značnej a ťažko nahraditeľnej ujmy alebo ak je obava, že splnenie sa stane vôbec nemožným. (2) Vyslovenie predbežnej vykonateľnosti podľa odseku 1 sa môže týkať celého nároku alebo jeho časti a možno ho viazať na složené primeranej zábezpeky.

17 Samosudkyňa Okresného súdu Poprad formuluje výrok nasledovne: „*Súd určuje žalovanému vyživovaciu povinnosť na žalobkyňu v sume 2 000,- Sk mesačne, počnúc dňom 1. 7. 2005, ktoré je povinný platiť žalobkyňi vždy do 15. dňa každého mesiaca vopred až do doby, kým sa nezmenia pomery. Dlhné výživné za čas od 1. 7. 2005 do 31. 10. 2005 v sume 8 000,- Sk mesačne súd povoľuje splatiť žalovanému v 300,- Sk mesačných splátkach spolu s bežným výživným až do úplného splatenia. Nesplnením niektorej zročnej splátky stáva sa splatným celé dlžné výživné.*“ pričom v poučení osobitne uvádza, že „*rozsudok odsudzujúci na plnenie výživného je predbežne vykonateľný, a to odo dňa jeho doručenia účastníkom.*“

18 Ficová, S.: **Predbežná vykonateľnosť rozsudku o úprave styku s maloletým dieťaťom v úvahách de lege ferenda.**

In: Justičná revue 11/2007, s. 1417: „...predbežná vykonateľnosť vyplývajúca priamo zo zákona bez toho, aby bolo potrebné vyslovit ju v rozhodnutí súdu...“ V tomto slovnom spojení sa prejavuje názor, že predbežnú vykonateľnosť netreba osobitne reflektovať v súdnom rozhodnutí. Rovnakou myšlienkou je poznamenaný aj vzor návrhu rozsudku obsiahnutý v Svoboda, J.: **Zákon o rodine.** Bratislava 1996, s. 242, podľa ktorého: „*Otec dieťaťa je povinný prispievať na výživu maloletého mesačne sumu 900,- Sk od 1. 1. 1995 vždy do 10. dňa v mesiaci vopred do rúk matky. Na zameškané výživné sa mu povoľujú splátky v sume 1000,- Sk, splatné spolu s bežným výživným s tým, že ak sa dostane do omeškania s jednou splátkou, stane sa splatnou celá dlhovaná suma.*“

19 Vo vzore návrhu na úpravu rodičovských práv a povinností rodičov, ktorí spolu nežijú v Svoboda, J. – Ficová, S.: **Zákon o rodine. Komentár.** Bratislava 2005, s. 649 je navrhovaný výrok rozsudku formulovaný nasledovne: „*Otec je povinný prispievať na výživu dieťaťa mesačne 8 000,- Sk od 1. 2. 2005 vždy do 10. dňa v mesiaci vopred do rúk matky. Zameškané výživné je otec povinný zaplatiť do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia do rúk matky dieťaťa.*“

Iným smerom išiel český zákonodarca, ktorý v novelizovanom ustanovení § 160 ods. 4 OSP stanovil, že pri rozsudkoch predbežne vykonateľných súd určí lehotu na plnenie od ich doručenia tomu, kto má plniť. Zavedenie tejto právnej normy bolo v zákone č. 30/2000 Zb., ktorým bol novelizovaný OSP, pričom bolo zrušené u nás doteraz platné ustanovenie § 162 ods. 1, podľa ktorého pri rozsudkoch predbežne vykonateľných plyní lehotu na plnenie od ich doručenia.²⁰ Český zákonodarca v dôvodovej správe túto zmenu odôvodnil tak, že sa precizuje, ako súd určí lehotu na plnenie u predbežne vykonateľných rozhodnutí, pričom zdôraznil, že takáto úprava systematicky patrí do § 160 a nie do § 162 OSP.²¹ Cieľom českého zákonodarcu nebolo meniť dovtedajší zmysel zákona, ale precizovať existujúci, dovtedy s našou úpravou zhodný stav. Dôvodová správa bližšie nešpecifikuje motiváciu zákonodarcu na tomto spresnení. Možno vysloviť domnienku, že motívom nebol nejaký záujem na normatívnej estetike, ale skôr snaha, aby sa na určenie vykonateľnosti predbežne vykonateľného rozsudku jasne ako hraničné kritérium používalo doručenie povinnému. Teda, aby bol vo výrokoch jasne vyjadrený aspekt predbežnej vykonateľnosti. Cieľom českého zákonodarcu nebolo reformovať, ale jasne určiť, ako sa má predbežná vykonateľnosť vyjadrovať vo výroku súdneho rozhodnutia. V tejto súvislosti treba osobitne zvýrazniť rozdiel medzi formuláciou § 160 ods. 1 a 4 českého OSP. Zatiaľ čo v prvom odseku, ktorý sa vzťahuje na rozsudky, ktoré nie sú predbežne vykonateľné, zákon rovnako ako v našej úprave len konštatuje, že uloženie povinnosti „treba splniť“ v stanovenej lehote, pri rozsudkoch predbežne vykonateľných zákonná norma imperatívne zaväzuje súd k vyjadreniu predbežnej vykonateľnosti spojením „súd určí lehotu na plnenie od doručenia tomu, kto má plniť.“

Na otázku, či treba predbežnú vykonateľnosť rozsudkov o výživnom osobitne zvýrazňovať za súčasnej zákonnej úpravy na Slovensku, keď v OSP na rozdiel od českej úpravy, nie je takýto explicitný záväzok vyjadrený, treba interpretovať našu právnu úpravu. Ak naša súdna prax akceptuje, ba až bazíruje na norme, podľa ktorej súčasťou perfektného súdneho výroku je i určenie jeho vykonateľnosti osobitným slovným spojením, musíme dospieť k záveru, že súčasťou

perfektného výroku predbežne vykonateľného rozsudku je i určenie jeho vykonateľnosti tomu zodpovedajúcim osobitným slovným spojením. Pre rozsudky, ktoré nie sú predbežne vykonateľné akceptujeme stav, že v nich osobitným slovným spojením vyjadrujeme ich vykonateľnosť, i keď táto vyplýva priamo a bez ďalšieho zo zákona. Preto pri predbežne vykonateľných rozsudkoch musíme rovnako akceptovať, že v nich treba výslovne vyjadriť ich predbežnú vykonateľnosť, pretože rovnako ako pri „obyčajných“ rozsudkoch ich vykonateľnosť plyní priamo zo zákona. Tento záver platí pri predbežne vykonateľných rozsudkoch o to viac, že predbežná vykonateľnosť je oproti vykonateľnosti podľa § 160 ods. 1 OSP osobitným javom – výnimkou z pravidiel, vyplývajúcou z osobitného spoločenského záujmu na včasnom zabezpečení výživného. S tým korešponduje i možno subjektívne zistenie, že na poskytovanie výživného zaviazaný povinný, ktorý podal odvolanie proti výroku o určení jeho výživovacej povinnosti, predbežnú vykonateľnosť pri zaužívanom vzore výroku súdneho rozhodnutia vôbec nevníma a vyčkáva na rozhodnutie odvolacieho súdu. Podobné vnímanie je určite často i na strane oprávneného, ktorý zvažuje podanie návrhu na vykonanie exekúcie na základe rozsudku o výživnom, ktorý ešte nenadobudol právoplatnosť.

Spôsob vyjadrenia predbežnej vykonateľnosti

Je nepochybné, že hraničným faktorom vykonateľnosti rozsudku o výživnom je jeho doručenie povinnej osobe a nie jeho právoplatnosť. Akceptujúc zaužívanú prax, že vykonateľnosť rozsudku sa určuje v jeho výroku, treba preto vykonateľnosť rozsudku o výživnom určiť aj vo výroku takéhoto rozsudku, a to osobitne k už zročnému výživnému a sumám výživného, ktoré sa stanú splatnými až v budúcnosti. Inak povedané, na určenie vykonateľnosti treba odlišiť tie sumy výživného, ktoré v čase nadobudnutia vykonateľnosti už budú zročné a tie, ktoré sa stanú zročnými až po dni, v ktorých bude rozsudok doručený povinnému, pretože v tejto časti bude rozsudok zaväzovať do budúcnosti.

20 Súčasný znenie týchto ustanovení českého OSP je nasledovné: „§ 160 (1) Uložil-li soud v rozsudku povinnost, je třeba ji splnit do tří dnů od právní moci rozsudku nebo, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozsudku; soud může určit lhůtu delší nebo stanovit, že peněžité plnění se může stát ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti určí. (2) Odsoudil-li soud k opěťujícímu se plnění v budoucnu splatných dávek, je třeba je plnit, jakmile se podle rozsudku stanou splatnými. (3) Uložil-li soud pravomocným rozsudkem povinnost vyklidit byt až po zajištění přiměřeného náhradního bytu, náhradního bytu, náhradního ubytování nebo přístřeší, běží lhůta k vyklizení bytu až ode dne zajištění stanovené bytové náhrady nebo přístřeší. (4) U rozsudků předběžně vykonatelných soud určí lhůtu k plnění od jejich doručení tomu, kdo má plnit. § 161 (1) Rozsudek je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění. (2) Není-li v rozsudku uložena povinnost k plnění, je rozsudek vykonatelný, jakmile nabytí právní moci. (3) Pravomocné rozsudky ukládající prohlášení vůle nahrazují toto prohlášení. § 162 (1) Předběžně vykonatelné jsou rozsudky odsuzující k plnění výživného nebo pracovní odměny za poslední tři měsíce před vyhlášením rozsudku. (2) Na návrh může soud předběžnou vykonatelnost rozsudku vyslovit, a to ve výroku rozsudku, jestliže by jinak účastníkovi hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy.“

21 Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Tlač 257. Vládní návrh na vydání zákona ze dne... 1999, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (www.psp.cz).

Vo vzťahu k už zročnému výživnému preto treba v zásade, čiže pri nezistení dôvodov pre rozhodnutie podľa § 160 ods. 1 za bodkočiarkou OSP²² určiť, že túto povinnosť je zaviazaný povinný splniť do troch dní od doručenia rozsudku. Určenie vykonateľnosti tejto časti rozsudku však nemožno obmedziť len na výživné, ktoré je zročné už v čase vyhlásenia rozsudku, ale aj výživné, ktoré sa stane zročným v čase medzi vyhlásením rozsudku a jeho doručením povinnému. Vzhľadom na to, že výživné sa platí v sumách na mesiac vopred, v mesiaci, v ktorom bude povinnému doručený rozsudok, bude zročné aj výživné za tento mesiac. Pre ďalšie mesačné sumy výživného treba vychádzať z normy, podľa ktorej, ak súd odsúdil na opakujúce sa plnenie v budúcnosti zročných dávok, treba ich plniť, len čo sa podľa rozsudku stanú zročnými. Preto prvým mesiacom, na ktorý bude výživné povinný platiť v pravidelnej dávke bude mesiac, ktorý nasleduje mesiacu, v ktorom mu bol doručený rozsudok. Inak povedané hranicou, ktorou z pohľadu predbežne vykonateľného rozsudku začína budúcnosť, je začiatok mesiaca, ktorý nasleduje mesiacu, v ktorom je rozsudok doručený povinnému.

Vychádzajúc z uvedených úvah by mal mať výrok rozsudku o výživnom v zásade nasledovnú podobu. „**A je povinný od DD.MM.RRRR prispievať na výživu B mesačne sumou X, pričom zročné výživné za obdobie od DD.MM.RRRR do konca mesiaca MM predstavuje Y, a to tak, že výživné za obdobie od DD.MM.RRRR do konca mesiaca, v ktorom mu bude doručený rozsudok je povinný poukázať²³ B do troch dní od doručenia rozsudku a výživné za ďalšie nasledujúce mesiace je povinný poukazovať B do konca mesiaca, ktorý predchádza mesiacu, na ktorý sa výživné poskytuje.**“ V tejto slovnej forme je vyjadrené, že povinný je zaviazaný do troch dní od doručenia rozsudku zaplatiť oprávnenému zročné výživné za celé obdobie, ktorého začiatok je vymedzený začiatkom doby, od ktorej sa priznáva výživné a koniec koncom mesiaca, v ktorom mu bol doručený rozsudok. Čo sa týka výživného za mesiace nasledujúce mesiacu, v ktorom bol povinnému doručený rozsudok, treba na určenie vykonateľnosti tejto časti rozsudku vychádzať z toho, že v tejto časti rozsudok zaväzuje na dávky splatné v budúcnosti. Preto treba aplikovať § 154 ods. 2 OSP, podľa ktorého, ak ide o opakujúce sa dávky, možno uložiť povinnosť i na plnenie dávok, ktoré sa stanú zročnými len v budúcnosti a § 160 ods. 2 OSP, podľa ktorého ak súd odsúdil na opakujúce sa plnenie v budúcnosti zročných dávok, treba ich plniť, len čo sa podľa rozsudku stanú zročnými.

Splatnosť dávok (súm) výživného treba určiť do budúca, teda až od mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bude povinnému doručený rozsudok. Splatnosť týchto dávok musí byť určená s ohľadom na hmotnoprávnu úpravu, predovšetkým ustanovenie § 76 ods. 1 ZR, podľa ktorého sa výživné platí v pravidelných opakujúcich sa sumách, ktoré sú zročné vždy za mesiac dopredu. Zmyslom tohto ustanovenia je, aby bolo výživné poskytnuté už v čase pred skutočným vznikom potreby poskytnutia výživy. Ako najviac zodpovedajúce určenie splatnosti dávok (súm) výživného sa javí taká úprava, podľa ktorej treba výživné na kalendárny mesiac zaplatiť do konca predchádzajúceho kalendárneho mesiaca. Nemožno však vylúčiť ani také rozhodnutie, podľa ktorého bude povinný zaviazaný platiť výživné do niektorého iného dňa predchádzajúceho mesiaca alebo mesiaca, na ktorý sa suma výživného poskytuje. Ako nie príliš zodpovedajúca zmyslu ustanovenia § 76 ods. 1 ZR sa javí úprava, podľa ktorej sa dávky stávajú splatnými až v druhej polovici mesiaca, na ktorý sa výživné poskytuje.

Určite nielen bežnému účastníkovi konania spôsobuje problém aj výklad takého spojenia, podľa ktorého je povinný platiť výživné „vždy do 15. dňa toho ktorého mesiaca vopred.“ Určite legitímna je vo vzťahu k uvedenému vymedzeniu otázka bežného účastníka, či napríklad výživné na mesiac marec je splatné do 15. dňa v marci alebo do 15. dňa vo februári. Preto z hľadiska zrozumiteľnosti súdneho rozhodnutia je určite vhodné byť pri formulácii splatnosti súm výživného expresívnejší tak, aby bol jasnejšie vyjadrený pojem „vopred“ vo vzťahu mesiaca, v ktorého deň sa výživné má platiť a mesiaca, na ktorý sa výživné platí.

Poslednou otázkou spojenou s vyjadrením predbežnej vykonateľnosti je formulácia jej vyznačenia na rozsudku o výživnom. Vykonateľnosť súdneho rozhodnutia sa označuje dňom. Ako bolo vyššie vyjadrené, rozsudok o výživnom má dve časti, a preto treba osobitne vyjadriť vykonateľnosť vo vzťahu k už zročnému výživnému, teda výživnému do konca mesiaca, v ktorom bol rozsudok doručený povinnému a výživnému, ktoré sa stane zročné v budúcnosti. Z tohto pohľadu by mala byť vykonateľnosť vo vzťahu k už zročnému výživnému za obdobie od určenia vyživovacej povinnosti do konca mesiaca, v ktorom bol rozsudok doručený povinnému vyjadrená tretím dňom po doručení rozhodnutia povinnému a vo vzťahu k výživnému za ďalšie mesiace tým dňom, ktorým súd určil splatnosť jednotlivých súm bežného výživného.

22 K tomu treba uviesť, že väčšina rozsudkov, ktorými sa povoľuje zaplatiť zročné výživné v splátkach neobsahuje žiadne odôvodnenie takéhoto postupu a súdy k nemu pristupujú bez toho, aby to povinný vôbec navrhoval. V tejto súvislosti treba vysloviť pochybnosť o účelosti zaradenia možnosti povoliť plnenie v inej lehote alebo v splátkach do súdneho rozhodovania v základnom konaní. Ochrana dlžníkov zo sociálnych dôvodov by mala byť výlučne obsahom exekučného konania existujúcim inštitútom – odkladom exekúcie podľa § 56 EP.

23 Rovnako ako pri vyjadrení povinnosti platiť výživné spojením „prispievať na výživu“ alebo „platiť na výživné“ je prítomná pojmová neustálenosť ZR, ktorá sa v súdnych rozhodnutiach prejavuje odlišnými spojeniami a to buď spojením „poukazovať výživné“ alebo „platiť výživné“. Obe spojenia treba z hľadiska jasného vyjadrenia hmotnoprávnej povinnosti a pojmovej neustálenosti právnického jazyka platného ZR považovať za správne.

Predbežná vykonateľnosť a rozhodnutie o odvolaní

Z hľadiska skúmania predbežnej vykonateľnosti je zaujímavé zaoberať sa otázkou, aký vplyv má na podľa predbežného vykonateľného rozsudku poskytnuté plnenia rozhodnutie o odvolaní. V praxi odvolacích súdov sa pri predbežne vykonateľných rozsudkoch, ktoré sa týkajú výživy maloletých rozhoduje spravidla bez nariadenia pojednávania, čo umožňuje ustanovenie § 214 ods. 2 písm. g OSP. Rozhodnutie súdu, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie súdu prvého stupňa nemôže vyvolať v zásade žiaden problém. Takéto rozhodnutie odvolacieho súdu nemá žiaden vplyv na vykonateľnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa, stane sa len neskôr právoplatným, čo z pohľadu jeho vykonateľnosti nemá žiaden význam.

Rovnaká nekomplikovaná je situácia, ak odvolací súd rozhodne, že rozsudok súdu prvého stupňa zmení tak, že súdom určenú výživovaciú povinnosť vo vzťahu k už zročenému a do budúcnosti zročenému výživnému zvýši. V takomto prípade vo veci vykonateľným rozsudkom bude zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu. K tomu treba poznamenať, že i takýto rozsudok odvolacieho súdu bude na základe ustanovenia § 162 ods. 2 OSP predbežne vykonateľným, a preto v jeho výroku je nutné pracovať s rovnakým pojmovým aparátom ako v prípade prvostupňového rozsudku s tým rozdielom, že bude nevyhnutné doplniť ho o slovné spojenie vyjadrujúce zmenu rozsudku súdu prvého stupňa.

Okrem zmeny zvýrazňujúcej, že ide o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu je oproti rozhodnutiu súdu prvého stupňa odlišné i rozhodovanie o už zročenom výživnom. Mesiacom vyššie označenom ako MM nie je mesiac, v ktorom rozhodoval súd prvého stupňa, ale mesiac rozhodnutia odvolacieho súdu. Je nepochybné, že odvolací súd, ktorý mení rozhodnutie súdu prvého stupňa rozhoduje pri zistení skutkového stavu v čase svojho rozhodnutia, pričom skutkový stav sa dá zistiť len dokazovaním alebo zhodnými tvrdeniami účastníkov. K riadnemu zisteniu skutkového stavu veci v prípade rozhodnutia o už zročenom výživnom v takomto prípade bezpochyby patrí aj zistenie toho, ako povinný prispieval na výživu oprávneného v čase medzi vyhlásením rozsudku súdu prvého stupňa a vyhlásením rozsudku odvolacieho súdu. Z tohto pohľadu sa javí ako rozporuplný taký postup odvolacieho súdu, ktorý rozhodne o zmene rozsudku súdu prvého stupňa bez toho,

aby zisťoval skutkový stav povinným zaplateného výživného v čase jeho rozhodnutia. Inak povedané, podľa § 214 ods. 2 písm. g OSP nie je správne, ak odvolací súd nenariadi pojednávanie v prípade, ak mení rozsudok súdu prvého stupňa, resp. správnejšie by bolo, aby odvolací súd aj v prípade rozsudkov o výživnom maloletých rozhodoval bez pojednávania len vtedy, ak s tým súhlasia všetci účastníci. Súhlas povinného s takýmto postupom by malo z pohľadu ochrany jeho záujmov limitovať predovšetkým uvedomenie si, či plnil alebo neplnil podľa predbežne vykonateľného rozsudku.

Rozhodovanie odvolacieho súdu o odvolaní proti predbežne vykonateľnému rozsudku je zaujímavé, ak odvolací súd rozhodne, že zaviazá povinného na plnenie nižšieho výživného ako súd prvého stupňa a povinný v čase medzi oboma rozhodnutiami, uvedomujúc si predbežnú vykonateľnosť rozsudku súdu prvého stupňa, plnil sám alebo k jeho plneniu došlo vymožením v exekučnom konaní, ktorého priebeh vzhľadom na predbežnú vykonateľnosť rozhodnutia o výživnom nemožno vylúčiť. OSP bližšie neustanovuje, či vôbec a aké má povinný nároky z takéhoto plnenia, ktoré je, vychádzajúc zo súladu konečného právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu s hmotným právom, z pohľadu hmotného práva plnením v rozpore s právnym stavom. Z mlčania zákona v tejto otázke sa možno len ťažko uspokojiť s odpoveďou, podľa ktorej by povinný nemal z takéhoto plnenia žiadny nárok. Zmyslu zákona viac zodpovedajúca je odpoveď, že povinný má proti oprávnenému nárok na to, aby mu bola nahradená ujma spôsobená nesprávnym rozsudkom súdu prvého stupňa. Výška tejto ujmy zodpovedá tomu jeho plneniu, ktoré prevyšuje plnenie, na ktoré bol zaviazaný rozsudkom odvolacieho súdu, prípadne i ním zaplateným trovám exekučného konania. Takémuto nároku sa podobá samostatný nárok povinného voči navrhovateľovi na náhradu ujmy z plnenia na základe predbežného opatrenia, ktorý sa prejednáva v samostatnom konaní.²⁴ Otázne je, či vôbec takáto úprava môže byť analogicky použitá i na plnenie na základe predbežne vykonateľného rozsudku. Iná úprava tohto nároku je v nemeckom civilnom procesnom poriadku, ktorý umožňuje uplatniť si tento nárok už v prebiehajúcim konaní o určenie výživného.²⁵ Podobná právna úprava bola i v procesnom práve platnom na Slovensku pred rokom 1950.²⁶

Je nepochybné, že takýto prípadný nárok má procesnoprávny charakter, no procesnoprávne predpisy ho jasne neupravujú, čo je nepochybné jedným z ďalších následkov

24 Podľa § 77 ods. 3 OSP ak predbežné opatrenie zaniklo alebo bolo zrušené z iného dôvodu, než preto, že sa návrhu vo veci samej vyhovel alebo preto, že právo navrhovateľa bolo uspokojené, navrhovateľ je povinný nahradiť ujmy tomu, komu predbežným opatrením vznikli. Rozhodne o tom na návrh súd, ktorý nariadil predbežné opatrenie.

25 Podľa § 717 ods. 2 (8. kniha Nútený výkon rozhodnutia) nemeckého civilného procesného poriadku „Ak je za predbežne vykonateľný vyhlásený rozsudok zrušený alebo zmenený, je navrhovateľ zaviazaný na náhradu škody, ktorá odporcovi vznikla exekúciou tohto rozsudku alebo jeho plnením na odvrátenie exekúcie. Odporca môže nárok na náhradu škody uplatniť v prebiehajúcim konaní; ak je nárok uplatnený, treba naň nazerať akoby bol uplatnený v čase platby alebo plnenia.“ Citované a preložené z Putzo, H. a kol.: **Zivilprozeßordnung**. München 1999, s. 1153.

26 Podľa § 28 zák. čl. LX/1881 Exekučný zákon: „Tak súd exekúciu povoľujúci, ako aj súd exekučný je povinný na žiadosť dlžníka, exekúciu odložiť alebo na menší rozsah obmedziť, keď dlžník verejnou listinou dokáže, že rozhodnutie, na základe

nepodarenej deformalizácie nášho procesného práva v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch minulého storočia, ktorým trpí naše procesné právo aj napriek množstvu noviel po roku 1989.²⁷ Preto sa treba zaoberať otázkou, či základom takéhoto nároku nemôže byť niektoré z hmotnoprávných ustanovení. Podľa § 78 ods. 2 ZR, ak dôjde k zrušeniu alebo zníženiu výživného pre maloleté dieťa za uplynulý čas, spotrebované výživné sa nevracia.²⁸ Z tejto normy s negatívne vyjadrenou sankciou možno argumentom opaku nepochybne vyložiť, že ak dôjde k zrušeniu alebo zníženiu výživného (okrem výživného pre maloleté dieťa) za uplynulý čas, výživné (nespotrebované výživné pre maloleté dieťa a výživné pre iné osoby bez ohľadu či spotrebované alebo nespotebované) sa vracia. Hoci je uvedené ustanovenie systematicky²⁹ zaradené v § 78 ZR, ktorý sa vzťahuje na zmenu právoplatných rozhodnutí o výživnom, možno analogicky z toho ustanovenia vyvodiť, že i výživné (okrem výživného maloletých detí) poskytnuté na základe predbežne vykonateľného rozsudku, ktorý bol zrušený alebo zmenený, má byť poskytnuté v takej výške, aká zodpovedá právoplatnému rozsudku a preto má povinný, ktorý plnil na základe predbežne vykonateľného rozsudku, nárok na vrátenie ním zaplateného alebo proti nemu vymôženého výživného presahujúceho výživné priznané podľa rozsudku odvolacieho súdu. Základom prípadného nároku povinného sú nepochybne i ustanovenia OZ o bezdôvodnom obohatení, vo vzťahu ku ktorým má citované usta-

novenie § 78 ods. 2 ZR³⁰ osobitný charakter v tom smere, že vylučuje vrátenie bez právneho dôvodu poskytnutého plnenia výživného maloletého, ktoré bolo spotrebované. Plnenie poskytnuté na základe v akomkoľvek opravnom konaní zmeneného alebo zrušeného rozhodnutia, či už právoplatného alebo predbežne vykonateľného, treba považovať za plnenie bez právneho (hmotnoprávneho) dôvodu.³¹

Otázkou je, akým spôsobom si povinný môže tento nárok uplatniť, či v samostatnom konaní alebo v konaní, v ktorom bol vydaný predbežne vykonateľný rozsudok. Ak povinný podá odvolanie proti predbežne vykonateľnému rozsudku, nemá to žiaden vplyv na jeho povinnosť plniť podľa tohto rozsudku. V čase, keď podáva odvolanie je rozsudok, ktorý mu bol doručený, predbežne vykonateľný a v prípade, ak ide o osobu konajúcu v súlade s predbežne vykonateľným rozsudkom, je pravdepodobné, že z jej strany už došlo k plneniu, či už bežného alebo zročného výživného, resp. k ďalším plneniam dôjde do rozhodnutia odvolacieho súdu. V tomto čase síce ešte prebieha konanie, a preto nemožno vylúčiť, že si povinný proti oprávnenému vzájomným návrhom v odvolaní uplatní podľa neho bez právneho dôvodu zaplatené výživné, ktoré platil podľa predbežne vykonateľného rozsudku. V zásade si len ťažko možno predstaviť, že by nebolo možné o takomto nároku rozhodovať v prebiehajúcom konaní, teda, že by mohol byť zistený dôvod, na základe ktorého by nebolo možné

ktorého bola povolená exekúcia, bolo právoplatným rozhodnutím súdnym zmenené, platnosti pozbavené alebo obmedzené. V týchto prípadoch nariadi súd podľa okolností i zrušenie už vykonaných exekučných úkonov. Dlužník môže v trvajúcom spore žiadať náhradu škody, spôsobenej mu predchádzajúcou exekúciou, i pred odvolacím súdom.“ Doslovne citované z Singer, J – Milota, A. – Sporzon, J. – Turner, A.: **Príručná sbierka justičných zákonov platných na Slovensku a Podkarpatskej Rusi**. Bratislava 1933, s. 713.

- 27 Bližšie Gešková, K. – Šorl, R.: **Postavenie a zmysel inštitútu vedľajšieho účastenstva v civilnom procese a jeho vývojové premeny**. In: Justičná revue 8 – 9/2005.
- 28 Možno mať dôvodné pochybnosti o správnosti a spravodlivosti tohto ustanovenia. Je ťažko odôvodniť, prečo by práve maloleté dieťa malo mať v tejto veci iné postavenie ako nevydatá matka v prípade výživného podľa § 74 ods. 1 ZR. V prípade maloletého by to predpokladalo, aby osoba s ňou žijúca v domácnosti zabezpečujúca výchovu a spravidla so záujmom na čo najvyššom výživnom mala presné „účtovníctvo“ o úhrade potrieb maloletého. Ide o nevykonateľnú normu, čo dokladá absencia akéhokoľvek dogmatického pokusu o výklad pojmu spotrebované, resp. nespotebované výživné v literatúre. Dokazujú to i závery v právnom vetách publikovaných súdnych rozhodnutí (R23/1964: „Spotrebované výživné sa nevracia; pri znížení výživného pre maloleté dieťa si preto dlžník nemôže zúčtovať preplatené čiastky na bežné výživné.“ V1/1974: „Rodič, ktorého vyživovacia povinnosť bola za minulé obdobie znížená, nemôže sa s úspechom domáhať ani vyúčtovania preplatku na výživnom z bežného výživného“).
- 29 K tomu treba uviesť, že celý § 78 ZR má nesystematický charakter. To, že rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa zmenia pomery je typická procesnoprávna norma vyjadrujúca zásadu *rebus sic stantibus*, čo dokazuje aj duplicita § 78 ods. 1 ZR s ustanovením § 163 ods. 1 a § 81 ods. 1 OSP. Ako bolo vyššie uvedené nárok upravený v § 78 ods. 2 ZR má procesnoprávny charakter a preto by mal byť systematicky zaradený v OSP. Jedinou hmotnoprávnou normou § 78 ZR je odsek 3. To, že na vývoj životných nákladov treba vždy prihliadnuť je zrejme aj bez toho, aby sa to expresívne vyjadriilo v zákone, keďže potreba prihliadnutia na zmenu pomerov vyplýva zo samotnej zásady *rebus sic stantibus*.
- 30 Podobný pravdepodobne sociálne motivovaný charakter má i ustanovenie § 222 ods. 6 Zákonníka práce, podľa ktorého vrátenie neprávom vyplatených súm môže zamestnávateľ od zamestnanca požadovať, ak zamestnanec vedel alebo musel z okolností predpokladať, že ide o sumy nesprávne určené alebo omylom vyplatené, a to v lehote do troch rokov od ich výplaty.
- 31 Podľa § 451 ods. 2 OZ bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

obe veci spojiť.³² Prejednaniu tohto vzájomného nároku odporcu však bráni § 9 ods. 1 OSP, podľa ktorého na konanie v prvom stupni sú zásadne príslušné okresné sudy a § 10 ods. 1 OSP, podľa ktorého krajské sudy rozhodujú o odvolaniach proti rozhodnutiam okresných súdov.³³ Preto o tomto návrhu povinného bude možné rozhodnúť len ďalším rozsudkom v samostatnom konaní na súde prvého stupňa. Tento rozsudok však už nebude predbežne vykonateľným rozsudkom, keďže charakter nároku na vrátenie výživného poskytnutého nad rámec skutočnej vyživovacej povinnosti je iným rodinnoprávnym nárokom, pričom jeho započítanie s nárokom na výživné bez dohody účastníkov konania vylučuje ustanovenie § 76 ods. 2 ZR, podľa ktorého proti pohľadávkam na výživné je započítanie vzájomných pohľadávok prípustné len dohodou; ak ide o výživné pre maloleté deti, započítanie nie je možné. Z hľadiska hospodárnosti konania, ktorá sa prejavuje aj v tom, že jediným súdnym rozhodnutím sa upravujú všetky vzťahy účastníkov vyplývajúce z totožného právneho stavu, by však bolo dobré uvažovať o takej úprave, ktorá by umožnila prejednanie takéhoto nároku v konaní, v ktorom bolo rozhodnuté o výživnom.

Predbežná vykonateľnosť v rozsudku o zmene predchádzajúceho súdneho rozhodnutia

V súdnej praxi sa prejavuje mierna rozdielnosť vo formulácií výrokov rozsudkov o zmene už právoplatného rozsudku o výživnom. Zatiaľčo niektoré rozhodnutia sú naformulované v spojení „Súd mení rozsudok... tak, že A je povinný prispievať na výživu B zvýšeným výživným zo sumy X mesačne na sumu Y mesačne od DD.MM.RRRR...“ iné súdne rozhodnutia formulujú výrok spojením „Súd zvyšuje povinnosť A k B zo sumy X mesačne na sumu Y mesačne od DD.MM. RRRR... Týmto sa mení rozsudok...“. Vo vzťahu k už zročnému výživnému sa pravidelne opakuje spojenie o platení v splátkach počnúc právoplatnosťou rozsudku. Okrem toho tento výrok súdu neobsahuje bližšie určenie vykonateľnosti výroku o výživnom na budúce mesiace.

Z vyššie uvedených dvoch formulácií výroku o zmene predchádzajúceho súdneho rozhodnutia sa treba prikloniť k tomu, že správnejším riešením je použitie spojenia vyjadrujúceho zmenu predchádzajúceho rozhodnutia hneď v začiatku výroku. Primárnou podstatou konania o zvýšení, znížení alebo zrušení súdom určenej vyživovacej povinnosti je zmena predchádzajúceho rozhodnutia, čo je zrejmé z § 163 ods. 1 OSP a duplicitne (zbytočne) z § 78 ods. 1 ZR. Ako zbytočné sa javí osobitne v takomto rozsud-

ku vyjadrovať to, či ide o zníženie alebo zvýšenie výživného. Vo výroku rozsudku treba jasne určiť práva a povinnosti účastníkov konania a vyjadrenie toho, že ide o zvýšenie alebo zníženie výživného je z tohto hľadiska nepodstatné, keďže povinnosť povinného je jasne vyjadrená samou výškou určeného výživného v spojení s vyjadrením zmeny predchádzajúceho súdneho rozhodnutia. V podstate treba postupovať rovnako ako zákonodarca, ktorý v texte zákona nevyjadruje, že zvyšuje alebo znižuje predchádzajúcu dávku, ale vyjadruje jej výšku a intertemporálne sa vyrovnáva s predchádzajúcou úpravou.

Ako pri prvom určovaní výživného aj v rozsudku o zmene predchádzajúceho rozhodnutia sa treba vyporiadať s prípadným v čase rozhodnutia už zročným výživným. Na rozdiel od určovania výživného v prvom rozhodnutí je preto podstatné zistenie toho, že predchádzajúca úprava obsahuje vykonateľné určenie výživného, ktoré zostáva vykonateľným bez ohľadu na to, ako súd rozhodne o zmene rozhodnutia. V prípade, že súd rozhoduje o zvýšení výživného, zmeňovaný rozsudok zostane vykonateľným až do doručenia rozsudku o zmene výživného povinnému. Zmena bežného výživného sa stáva vykonateľnou počnúc mesiacom, ktorý nasleduje mesiacu, v ktorom bol rozsudok doručený povinnému. Dovtedy zostáva bežné výživné vykonateľné podľa predchádzajúceho rozsudku. Súd sa preto v zásade nemusí zaoberať výškou skutočne povinným plateného výživného, ktoré bolo určené predchádzajúcim rozsudkom. Jedinou výnimkou, kedy by sa súd skutočne plateným výživným musel zaoberať a vykonať o tom dokazovanie by bolo vtedy, ak by povinný tvrdil, že výživné napriek predchádzajúcemu určeniu platil vo vyššej sume čiastočne sa prekrývajúcej so sumou zvýšeného výživného. Suma zročného výživného sa teda pri jeho spätnom zvýšení určí ako rozdiel medzi výživným vo výške podľa zmeňujúceho rozhodnutia na strane jednej a na strane druhej výživným určeným podľa už vykonateľného zmeňovaného rozhodnutia za obdobie odo dňa, od ktorého sa vyživovacia povinnosť zvyšuje do konca mesiaca, v ktorom súd rozhoduje a prípadným povinným vo vzťahu k zmeňovanému rozhodnutiu vo vyššej sume poskytovaným výživným. V ostatnom je rozhodnutie súdu v podstate rovnaké ako v prípade prvého určovania výživného, pretože aj rozsudok o zmene rozsudku o výživnom má charakter rozsudku o výživnom, ktorému treba priznať vlastnosť predbežnej vykonateľnosti s použitím hraničného kritéria doručenia rozsudku povinnému na vymedzenie jeho vykonateľnosti.

Mierne modifikovaná je situácia, ak súd pristupuje k zníženiu výživného aj za obdobie minulé. V takomto prípade sa vôbec netreba zaoberať určovaním už zročného výživného, pretože predchádzajúce vyššie sumy už určeného

32 § 97 OSP (1) Odporca môže za konania uplatniť svoje práva proti navrhovateľovi i vzájomným návrhom. (2) Vzájomný návrh môže súd vylúčiť na samostatné konanie, ak by tu neboli podmienky pre spojenie vecí. (3) Na vzájomný návrh sa primerane použijú ustanovenia o návrhu na začatie konania, jeho zmene a späťvzatie.

33 Rozhodnutie č. 76/1968 Zošit č. 8, str. 474: Věcné projednání vzájemného návrhu (§ 97 odst. 1 o. s. ř.) podaného v odvolacím řízení není přípustné; jiné řešení by nebylo ve shodě s ustanoveními občanského soudního řádu o funkční příslušnosti. (Rozhodnutí Městského soudu v Praze z 10. 1. 1968, 6 Cz 676/67).

výživného sa stali vykonateľnými a povinný ich mal zaplatiť na základe vykonateľného rozsudku. To, že zaplatenie určitej sumy je určené vykonateľným rozsudkom nemôže zmeniť ani nasledujúce súdne rozhodnutie. Ak povinný tieto sumy skutočne zaplatil, prípadne boli vymožené v prospech oprávneného v exekučnom konaní, má povinný nárok na ich vrátenie podľa vyššie charakterizovaného § 78 ods. 2 ZR. Vykonateľnosť rozsudku o zmene predchádzajúceho výživného sa preto určí len vo vzťahu k výživnému splatnému za mesiace nasledujúce mesiacu, v ktorom bude rozsudok doručený povinnému. Okrem nároku podľa § 78 ods. 2 ZR na sumy už zaplateného alebo vymoženého výživného sa bude môcť povinný v prípadnom exekučnom konaní vedenom proti jeho osobe domáhať zastavenia exekúcie na už vykonateľné výživné za obdobie po jeho znížení, a to podľa § 57 ods. 1 písm. b EP, podľa ktorého súd exekúciu zastaví, ak rozhodnutie, ktoré je podkladom na vykonanie exekúcie, bolo po začatí exekúcie zrušené alebo sa stalo neúčinným.

Záver

Predmetom tohto článku je analýza inštitútu predbežnej vykonateľnosti a jeho aplikácie v súdnych rozhodnutiach o výživnom. Predbežnej vykonateľnosti rozsudkov o výživnom

sa na rozdiel od vykonateľnosti ostatných (od právoplatnosti vykonateľných) rozsudkov nedostáva žiadneho vyjadrenia vo výrokových súdnych rozhodnutiach. Táto prax je produktom súdnej obvyčajie, ktorej správnosť je vzhľadom na hĺbku jej zaužívanosti predmetom možno až prekvapujúcej kritiky tohto článku. V tomto článku vyjadrené formuly výrokov sa asi každému, kto sa pravidelne stretáva so zaužívanými rozhodnutiami o výživnom, môžu zdať ako dlhé, čudné, nepresné, či komplikované. Tieto vlastnosti výroku o výživnom však vyplývajú z charakteru predmetu konania o výživnom a ustanovení ZR a OSP. Článok sa snažil tieto atribúty výroku rozsudku o výživnom čo najpresnejšie vyjadriť.

Predbežná vykonateľnosť rozsudkov je v dôsledku jej nevyjadrenia vo výroku súdneho rozhodnutia opomínaná adresátmi – účastníkmi konania, čo určite nie je želaný jav. Rovnako sa takto formulované výroky stávajú predmetom výkladových rozporov práva neznaných účastníkov konania. K tomu nepochybne prispieva aj poddimenzovanosť normatívnej inštitucionalizácie predbežnej vykonateľnosti v našom kódexe civilného procesného práva. Cieľom tohto článku nebola snaha o vytvorenie akéhosi receptu na formulu výroku o výživnom, skôr sa článok snažil zdôvodniť v rovine dogmatickej úvahy správnosť a sociálnu potrebu vyjadrovania predbežnej vykonateľnosti v súdnych rozhodnutiach o výživnom a poukázať na niektoré aspekty tejto vlastnosti rozsudkov o výživnom. ■

RESUMÉ

Predbežná vykonateľnosť v rozhodnutí o výživovacej povinnosti

Predmetom článku je analýza inštitútu predbežnej vykonateľnosti a jeho aplikácie v súdnych rozhodnutiach o výživnom. Nevyjadrenie predbežnej vykonateľnosti rozsudkov o výživnom je nesprávne. Predbežnú vykonateľnosť rozsudkov v dôsledku jej nevyjadrenia vo výroku súdneho rozhodnutia opomínajú adresáti - účastníci konania. Článok preto zdôvodňuje potrebu vyjadrovania predbežnej vykonateľnosti vo výroku súdneho rozhodnutia o výživnom, snaží sa formulovať spôsob jej vyjadrenia, pričom upozorňuje na niektoré súvislosti spojené s aplikáciou predbežnej vykonateľnosti v rodinnoprávných vzťahoch.

SUMMARY

Provisional Enforceability of Child Support Orders

The article provides analysis of the concept of provisional enforceability and its application in child support orders made by courts. Failure to rule on provisional enforceability of child support orders works to the detriment of children because the party to the divorce case that is obliged to pay child support and maintenance is reluctant to do so in the

absence of such order. The article therefore emphasizes importance of the ruling on provisional enforceability of child support orders in the rationale of such court orders, it says how provisional enforceability should be worded and at the same time points to some aspects of application of provisional enforceability of child support orders in the context of family relations.

ZUSAMMENFASSUNG

Vorläufige Vollziehbarkeit der Entscheidungen zur Unterhaltspflicht

Im Artikel wird das Instrument der vorläufigen Vollziehbarkeit und seine Anwendung in den Gerichtsentscheidungen zu Unterhaltskosten analysiert. Eine ausgebliebene Aussprechung der vorläufigen Vollziehbarkeit von Unterhaltsurteilen ist als unrichtig anzusehen. Die vorläufige Vollziehbarkeit von Urteilen infolge ihres Ausbleibens im Spruch des Gerichtsentscheides wird von den Adressaten – Verfahrensparteien, unterlassen. Im Artikel wird deswegen die Notwendigkeit der Anführung der vorläufigen Vollziehbarkeit im Spruch der gerichtlichen Unterhaltsentscheidung betont, es wird die Art ihrer Formulierung angestrebt, wobei auf einige Zusammenhänge bei der Anwendung der vorläufigen Vollziehbarkeit in den familienrechtlichen Verhältnissen aufmerksam gemacht wird.

Res iudicata v medzinárodnej arbitrážnej praxi

1. časť

(Základná charakteristika a vývoj vo vybraných štátoch common law)

JUDr. Katarína Chovancová, PhD.

„Res iudicata sa nevzťahuje len na súdne rozhodnutia. Už od nepamäti mohli strany predkladať jestvujúce kontroverzie ohľadne ich práv na rozhodovanie nezávislemu rozhodcovi, ktorý nebol sudcom a jeho rozhodnutie bolo záväzné. Rozhodnutie sa nazývalo rozhodcovský nález, nie rozsudok, ale rozdiel bol len v použití rozdielných pojmov; výsledok bol prakticky identický.“

prof. Bernard C. Gavit
Jurisdiction of the Subject Matter and Res Iudicata,
Chicago, 1932

V júni 2006 schválila Výkonná komisia Medzinárodnej právnej asociácie¹ (ďalej len „ILA“) v Toronte odporúčania ohľadne zásad *res iudicata* a *lis pendens* v medzinárodnej arbitráži, ktoré vypracovala stála Medzinárodná obchodná arbitrážna komisia ILA.² Uvedené odporúčania boli vytvorené za účelom inštruktáže medzinárodných rozhodcov a tvoria druhú časť najnovšieho súboru odporúčaní ILA pre oblasť medzinárodnej arbitráže. Za prvú časť tohto súboru je možné označiť osobitné odporúčania pre sudcov, ktoré sa vzťahujú na špecifikáciu podmienok odmietnutia uznania a výkonu rozhodcovského nálezu z dôvodu porušenia verejného poriadku, schválené ILA v roku 2002.³

Odporúčania pre rozhodcov z roku 2006 boli vytvorené s cieľom poskytnúť konkrétny návod rozhodcom pri hodnotení účinnosti zásad *res iudicata* a *lis pendens*, frekventovane namietaných sporovými stranami v medzinárodnej

obchodnej arbitráži. Potrebné rozhodnutie Výkonnej komisie ILA, na základe ktorého boli odporúčania pre rozhodcov vypracované a schválené, si neodkladne vyžiadala obchodná prax. Príprave odporúčaní z r. 2006 totiž predchádzalo vydanie mnohých súdnych rozhodnutí a rozhodcovských náleзов, v ktorých do popredia vystupovala práve problematika *res iudicata* a *lis pendens*.⁴ Osobitne neslávne známymi v tejto súvislosti sa jednoznačne stali prípad „Formento“,⁵ ako aj komplikovaný prípad „CME“, v ktorom na strane žalovaného vystupovala nie v jednom, ale hneď v dvoch sporoch Česká republika.⁶ V predkladanej štúdii sa sústredíme na súčasnú percepciu a výsledný efekt *res iudicata* na medzinárodných arbitrážnych fórach. Pozornosť bude venovaná i základnému prierezu odporúčaniami ILA vo vzťahu k účinnosti *res iudicata* v medzinárodnej arbitrážnej praxi.

Res Iudicata v teórii medzinárodnej obchodnej arbitráže. Základná charakteristika

Poprední predstaviteľ jedinečnej francúzskej školy medzinárodnej obchodnej arbitráže – klasici Fouchard, Gaillard a Goldmann⁷ definujú *res iudicata* v nadväznosti na článok 1476 francúzskeho Nového občianskeho súdneho poriadku,⁸ podľa ktorého rozhodcovský nález nadobúda vo vzťahu k rozhodnutému sporu účinok *res iudicata* už momen-

1 International Law Association (ILA).

2 International Commercial Arbitration Committee of the ILA.

3 Bližšie pozri www.ila-hq.org/html/layout_committee.htm

4 Bensaude, D.: **The International Law Association's Recommendations on Res Iudicata and Lis Pendens in International Commercial Arbitration** (citované ďalej ako **The International Law Association's Recommendations**), s. 415.

5 Formento de Construcciones y Contratas S. A. (Spain) v Colon Container Terminal S. A. (Panama). BGE 127 III 279.

6 CME Czech Republic BV v Czech Republic. Pozri rozhodnutie švédskeho odvolacieho súdu zo dňa 15. 3. 2003 a 7. 11. 2003. Pozri aj rozhodnutie dištrikčného súdu v New Yorku zo dňa 10. 9. 2001, No. 01 Civ. 1733 (DC) v prípade Media Enterprises B. V. v Dr. Vladimir Zelezny. In: Yearbook Commercial Arbitration, A. J. Van den Berg (ed.), Vol. XXVII (2002), s. 721 – 726.

7 Gaillard, E. – Savage, J.: **Fouchard Gaillard Goldmann on International Commercial Arbitration** (citované ďalej ako Fouchard Gaillard Goldmann), s. 779.

8 NCPC – The New Code of Civil Procedure 1981, kniha IV, § 1 442 – 1 507.

tom vydania rozhodcovského nálezu. Uvedené ustanovenie sa vzťahuje i na cudzie rozhodcovské nálezy a rozhodcovské nálezy, vydané v medzinárodnej obchodnej arbitráži.⁹ Podľa Foucharda et al.¹⁰ „To znamená, že po vydaní rozhodcovského nálezu nemôže byť rovnaký spor medzi identickými sporovými stranami predložený na rozhodovanie v súdnom konaní“.

JUDr. Katarína Chovancová, PhD.

Je absolventkou Právnickej fakulty UK v Bratislave (1998). V roku 1999 ukončila postgraduálne štúdium Európska integrácia na Fakulte manažmentu UK v Bratislave. V roku 2003 ukončila štúdium anglického jazyka na University of Cambridge (CAE, BEC 3, BEC 2) certifikátom Certificate of Proficiency in English (CPE). Vedecko-akademickú hodnosť PhD. v odbore obchodné právo získala na Právnickej fakulte UK v Bratislave v roku 2005. Od roku 2006 je študentkou postgraduálneho LL.M. štúdia na prestížnej Queen Mary, University of London v Londýne, kde v roku 2007 zavŕšila prvú časť štúdia získaním PG Certificate in Law in International Dispute Resolution s vyznamenaním. S problematikou medzinárodnej obchodnej arbitráže sa oboznámila vo svojej bankovej právnej praxi (NBS, OTP, VÚB), v priebehu ktorej absolvovala odborné stáže v Bruseli, v Luxemburgu a v Londýne. V súčasnosti pôsobí na Bratislavskej vysokej škole práva ako odborná asistentka (obchodné právo) na Ústave súkromného práva na Fakulte práva. V pedagogickej oblasti sa aktívne venuje výlučne medzinárodnej obchodnej arbitráži na Právnickej fakulte UK v Bratislave, kde od roku 2005 pôsobí ako externý pedagóg pre zahraničných aj slovenských študentov. Je autorkou viac ako 70 odborných článkov a vedeckých štúdií z oblasti medzinárodnej obchodnej arbitráže a medzinárodného bankovníctva, vydaných v odborných periodikách na Slovensku, v Českej republike, v Rakúsku, v USA a v Holandsku. Pravidelne sa zúčastňuje medzinárodných konferencií v oblasti medzinárodnej obchodnej arbitráže, prednáša pre rakúske Centrum medzinárodných právnych štúdií CILS a Európsky arbitrážny súd (Rakúsko, USA).

Z uvedeného pravidla, potvrdeného v NCPC najmä vo vzťahu k francúzskym súdom formou povinného zamietnutia žaloby vo veci, o ktorej už bolo rozhodnuté v arbitrážnom konaní, však jestvuje jedna výnimka. V prípade, že rozhodcovský nález bol zrušený alebo jeho uznanie a výkon odmietnuté, pretože rozhodca rozhodol spor na základe neplatnej alebo neúčinnnej rozhodcovskej zmluvy (prípadne bez akejkoľvek rozhodcovskej zmluvy),¹¹ strany môžu požiadať o rozhodnutie sporu príslušné francúzske súdy. Právnu úpravu účinku *res iudicata* rozhodcovského nálezu obdobne upravuje napr. článok 103 belgického Občianskeho súdneho poriadku,¹² nemecký ZPO¹³ v článku 1055, článok 1059 holandského Občianskeho súdneho poriadku atď.

Moderná anglická teória medzinárodnej obchodnej arbitráže,¹⁴ zastúpená Redfernom a Hunterom,¹⁵ sa na rozdiel od francúzskej školy zameriava na tri odlišné aspekty *res iudicata*. Rozlišuje účinky *res iudicata* vo vzťahu k jestvujúcim sporom strán v rozhodcovskom konaní, vplyv *res iudicata* na ďalšie – nové spory strán ako aj vplyv *res iudicata* na tretie strany, ktoré neboli stranami v rozhodcovskom konaní. Pokiaľ ide o spory strán, o ktorých sa rozhodlo v rozhodcovskom konaní, anglickí a francúzski teoretici sa výnimočne vzácné zhodujú. V súlade s anglickou teóriou sa v rozhodcovskom náleze definitívne rozhodne o sporoch, ktoré boli predložené na rozhodovanie v rozhodcovskom konaní.

Podľa Redferna et al.¹⁶ „Pokiaľ by jedna zo sporových strán následne podala žalobu voči druhej sporovej strane vo veci, o ktorej sa už rozhodlo v rozhodcovskom konaní, súd by konanie zastavil z toho dôvodu, že vo veci už bolo rozhodnuté v rozhodcovskom konaní rozhodcovským nálezom, ktorý je *res iudicata*“. Uvedená doktrína však platí len vtedy, ak rozhodcovský nález príslušný súd nezrušil, pretože zrušený rozhodcovský nález nemá účinok *res iudicata*. Vhodným príkladom môže byť známa „Pyramídová“ arbitráž,¹⁷ v ktorej žalobca úspešne inicioval na základe článku 8 egyptského zákona o investíciách¹⁸ ICSID arbitráž vo Washingtone po tom, čo francúzske súdy zrušili pre žalobcu priaznivý rozhodcovský nález, vydaný v ICC arbitráži z dôvodu nejestvujúcej rozhodcovskej zmluvy SPP s Egyptom.

9 Článok č. 1 500 NCPC.

10 Fouchard Gaillard Goldmann, s. 780.

11 Článok č. 1 502, ods. 1 NCPC.

12 Code of Civil Procedure. Právna úprava rozhodcovského konania v Belgicku je zakotvená v belgickom Občianskom súdnom poriadku.

13 Zivilprozeßordnung; ZPO. Právna úprava rozhodcovského konania v NSR z r. 1998 je obsiahnutá v 10. Knihe nemeckého Občianskeho súdneho poriadku.

14 K účinku *res iudicata* rozhodcovských rozsudkov, vydaných v SR v súlade so slovenským zákonom o rozhodcovskom konaní pozri napr. Chovancová, K.: **Arbitration in Slovakia**. In: Alternative Resolutions. State Bar of Texas (Alternative Dispute Resolution Section), Austin, Texas, USA, 2008, Vol. 17, No. 1, s. 29 – 31.

15 Redfern, A. – Hunter, M.: **Law and Practice of International Commercial Arbitration** (citované ďalej ako Law and Practice of International Commercial Arbitration), sec. 8-72.

16 Law and Practice of International Commercial Arbitration, sec. 8-73.

17 Southern Pacific Properties Ltd (SPP Middle East) et al v Arab Republic of Egypt and the Egyptian General Company for Tourism and Hotels (EGOTH). ICC Case No. 3493/1983. In: IX YBCA 111 (1984).

18 Zákon o investíciách č. 43/1974.

Z hľadiska možného vplyvu platného rozhodcovského nálezu na ďalšie – nové spory identických „bývalých“ sporových strán ukončeného rozhodcovského konania je možné skonštatovať, že i keď vydaný rozhodcovský nálež nebude záväzný ani zásadne smerodajný pri rozhodovaní ďalších sporov, podľa anglických právnych expertov však nie je úplne irelevantný. Práve naopak, môže byť užitočným dokumentom v prípade ďalšej arbitráže medzi identickými sporovými stranami. Napríklad v známom prípade¹⁹ **Associated Electric and Gas Insurance Services Ltd v European Reinsurance Co of Zurich**²⁰ britská Štátna rada rozhodla, že bez ohľadu na osobitnú dohodu o utajení informácii vo vzťahu k tretím stranám, uzavretú medzi sporovými stranami v arbitrážnom konaní, identické sporové strany sa môžu odvolať na vydaný rozhodcovský nálež i neskôr v ďalšej arbitráži, uplatňujúc zásadu *venire contra factum proprium*.²¹

Uvedenú zásadu v americkej a britskej právnej praxi vyjadruje osobitný inštitút „*estoppel*“, ktorého presný ekvivalent v právnej terminológii kontinentálnych právnych poriadkov zrejme nenájdeme, pretože má značné množstvo foriem. Rovnako však nenájdeme ani ekvivalenty špecifických rýdzo anglických súdnych predbežných opatrení, ako sú napr. „*Mareva injunctions*“²² a „*Anton Piller orders*“.²³ Voľný preklad princípu *estoppel* v kontexte rozhodcovského konania by mohol znieť ako vzdanie sa práva namietať v súdnom konaní napr. neplatnosť rozhodcovskej zmluvy alebo namietať zaujatnosť rozhodcov, prípadne namietať neplatnosť rozhodcovského nálezu. Princíp „*estoppel*“ je definovaný ako „1. Záväzný účinok rozhodnutia vo veci, vzťahujúci sa na neskoršie kontroverzie strán vrátane ďalších sporov, odlišných od sporu, v ktorom už bolo rozhodnuté; 2. Doktrína, vylučujúca oprávnenie strany uplatňovať v súdnom konaní nároky, o ktorých už bolo rozhodnuté v skoršom rozhodnutí, aj keď nová žaloba nie je identická so žalobou, o ktorej sa rozhodlo v skoršom rozhodnutí.“²⁴

Americké sudy v praxi často aplikujú zásadu *res iudicata* dvomi spôsobmi. *Res iudicata* je možné uplatniť za účelom

vylúčenia podania žaloby („*claim preclusion*“),²⁵ ktorá mohla byť, ale nebola uplatnená v rozhodcovskom konaní. Okrem toho sa v súdnej praxi v USA, mimochodom mimoriadne podporujúcej arbitráž prostredníctvom amerického federálneho zákona o rozhodcovskom konaní,²⁶ (ďalej len „*FAA*“) uplatňuje aj princíp vylúčenia nároku („*issue preclusion*“), t. j. kolaterálny *estoppel*, ktorý vylučuje uplatnenie takých nárokov v súdnom konaní, o ktorých sa už rozhodlo v konaní arbitrážnom.²⁷ O nutnosti akceptovania *res iudicata* rozhodcovského nálezu v americkej arbitráži sa zmieňuje i Gordon:²⁸ „*Keby sa res iudicata nevzťahovala na rozhodcovské nálezy, neúspešné strany v arbitráži by mohli znova predkladať identické spory v súdnom konaní, a naopak úspešné strany v snahe vyťažiť zo svojho víťazstva v arbitráži čo najviac by sa mohli pokúsiť predkladať súdu ďalšie doplňujúce žaloby a nároky na náhradu škody, vyplývajúce z toho istého sporu, o ktorom už rozhodol rozhodcovský tribunál*“.

Rozhodcovským nálezom nie je možné priamo zaviazat tretie osoby, ktoré neboli sporovými stranami v rozhodcovskom konaní. Rovnako nie je možné tretím osobám uvedeným spôsobom ani priznať práva. Právomoc arbitrážneho tribunálu je totiž obmedzená na sporové strany v rozhodcovskom konaní, pretože je založená na konsenzuálnom princípe – konsenzom je, samozrejme, rozhodcovská zmluva sporových strán. Rozhodcovský nálež však môže mať závažný nepriamy účinok na tretie strany vtedy, keď je tretia strana solidárnym dlžníkom so sporovou stranou v rozhodcovskom konaní.

Res iudicata v medzinárodnej obchodnej arbitráži – postupný vývoj

Možno skonštatovať, že účinku *res iudicata* vo vzťahu k rozhodcovskému nálezu sa nevenuje pozornosť len v súčasnosti – vynikajúce štúdie európskych i amerických expertov vznikali už začiatkom 20. storočia. Napríklad prof. Govit²⁹

19 Tzv. „*the leading case*“.

20 Associated Electric and Gas Insurance Services Ltd v European Reinsurance Co of Zurich [2003] 1 W. L. R. 1041.

21 Z lat., nikto nesmie konať v rozpore s vlastným predchádzajúcim konaním bez následkov (zásada dobromyseľnosti).

22 Dôležité predbežné opatrenie súdu, ktorým anglický súd zamedzí neželanému transferu majetku žalovaného v priebehu súdneho konania. Rozhodca nemôže vydať *Mareva injunction* s pôsobnosťou voči tretím stranám z toho dôvodu, že právomoc rozhodcu je založená na rozhodcovskej zmluve sporových strán v rozhodcovskom konaní – rozhodca teda nemá žiadnu právomoc vo vzťahu k tretím stranám. K *Mareva injunctions* pozri bližšie Chovancová, K.: **Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európy**, s. 160.

23 *Anton Piller orders* je dôležitý a v praxi ojedinelý anglický súdny príkaz, umožňujúci sporovej strane vstup do priestorov druhej sporovej strany a aj následnú obhliadku napr. za účelom zabavenia nelegálne predávaných výrobkov, pašovaných produktov a to až do uskutočnenia pojednávania. Bližšie pozri Redfern, A.: **Arbitration and the Courts: Interim Measures of Protection – Is the Tide about to Turn?**, s. 86.

24 Bližšie pozri Garner, B. A.: **Black's Law Dictionary**, s. 279.

25 Ide o typické uplatnenie inštitútu *estoppel*.

26 Federal Act on Arbitration, prijatý v USA v r. 1925, platný aj v súčasnosti.

27 Law and Practice of International Commercial Arbitration, sec. 8-74.

28 Gordon, R. D.: **Only One Kick at the Cat: A Contextual Rubric for Evaluating Res iudicata and Collateral Estoppel in International Commercial Arbitration**, s. 573.

29 Govit, B. C.: **Jurisdiction of the Subject Matter and Res iudicata**, s. 390.

už v r. 1932 upozorňuje: „Zatiaľ čo zaužívaným právnym pojmom je konečný rozhodcovský nálež, v praxi sa často spomína, že rozhodcovský nálež je *res iudicata*. Princíp, na základe ktorého sa rozsudok považuje za konečné rozhodnutie, je identický s princípom, ktorý považuje za konečné rozhodnutie rozhodcovský nálež.“

Postupná podpora presadzovania účinku *res iudicata* v súvislosti s rozhodcovským nálezom kráčala ruka v ruke s modernou tendenciou rozširovania okruhu arbitrabilných sporov a odstraňovaním formalizmu, ktorý negatívne vplýval na efektívnosť rozhodcovského konania. Vedajšia právna teória súčasne zdôrazňovala, že sudy by nemali mať monopol na riešenie sporov.³⁰ Nepochybne, zásadu *res iudicata* a jej účinok v oblasti arbitráže bolo nutné interpretovať v súlade s FAA, ktorý jednoznačne podporoval rovnako domácu, ako aj medzinárodnú arbitráž. Ako vyplýva z nasledovného prípadu, ešte v tridsiatych rokoch dvadsiateho storočia v USA sa však účinok *res iudicata* nespájali automaticky s vydaním rozhodcovského nálezu rozhodcovským tribunálom.

V kontroverznom prípade **Cavicchi v Mohawk Mfg. Co**³¹ uzavrel pôvodne žalobca pred federálnym dištrikčným súdom so žalovaným základnú obchodnú zmluvu, v ktorej sa zaviazal neporušovať práva žalovaného k špecifickým patentom. Zmluva obsahovala aj rozhodcovskú doložku, vzťahujúcu sa na zmluvné spory ohľadne porušenia práv žalovaného k uvedeným patentom. Po tom, čo došlo k porušeniu práv žalovaného, tento inicioval arbitráž a rozhodcovský tribunál vydal rozhodcovský nálež na sumu \$ 500, ktorú bol žalobca povinný zaplatiť žalovanému ako náhradu škody.

Vzhľadom na to, že žalobca dobrovoľne nezaplatil, žalovaný dosiahol potvrdenie správnosti rozhodcovského nálezu Najvyšším súdom v New Yorku,³² ako aj potvrdenie rozhodcovského nálezu odvolacím senátom Najvyššieho súdu v New Yorku.³³ Obdobne postupoval aj Najvyšší súd USA,³⁴ keď zrušil odvolanie žalobcu z dôvodu nedostatku vlastnej jurisdikcie, pretože v odvolaní absentovala potrebná „federálna otázka“, na základe ktorej by mohol Najvyšší súd USA o odvolaní rozhodnúť.

Neúspešný žalobca sa nevzdal a obrátil sa na dištrikčný federálny súd USA so žalobou o vydanie deklaratorného rozsudku, ktorým by súd potvrdil, že žalobcov výrobok neporušoval práva žalovaného k špecifickým patentom. Žalovaný namietal *res iudicata* rozhodcovského nálezu i všetkých predchádzajúcich súdnych rozhodnutí súdov štátu

New York, v ktorých bola potvrdená správnosť rozhodcovského konania i vydaného rozhodcovského nálezu. Dištrikčný federálny súd však neuznal ako *res iudicata* nielen rozhodcovský nálež, ale dokonca ani následné konfirmatívne rozsudky štátnych súdov štátu New York, v ktorých bola správnosť rozhodcovského nálezu potvrdená na najvyššej úrovni. Súd nevhodne odôvodnil svoje rozhodnutie tvrdením o nemožnosti priznať uvedeným rozhodnutiam status *res iudicata* z toho dôvodu, že ani jeden z rozhodujúcich štátnych súdov nemal právomoc priamo rozhodovať o porušení práv patentom.³⁵

Rozsudok federálneho dištrikčného súdu určite rozvoj obchodnej arbitráže v USA nepodporil. Asi jediným pozitívnym prvkom bolo zamietnutie oprávnenia žalobcu podať novú žalobu vo veci porušenia práv k patentom na federálnych súdoch. Problematickým prvkom pôvodného rozhodcovského konania v prípade **Cavicchi v Mohawk Mfg. Co** však nebolo len dubiozne rozhodnutie federálneho dištrikčného súdu, ale aj ešte v tom čase pre sporové strany riskantnejší výber arbitráže podľa FAA. Keby sa strany rozhodli pre arbitráž podľa common law, federálny súd by považoval vydaný rozhodcovský nálež aj bez deklaratorného rozsudku o správnosti rozhodcovského konania za prekážku, vylučujúcu budúce súdne konanie v tej istej veci medzi identickými niekdajšími stranami rozhodcovského konania.

Federálny súd však pokojne mohol priznať účinok *res iudicata* aspoň potvrdujúcim rozsudkom štátnych súdov, a tým *de facto* aj rozhodcovskému nálezu, vydanému v arbitráži podľa FAA, pretože štátne sudy štátu New York jednoznačne potvrdili regulérnosť rozhodcovského konania, v ktorom bol rozhodcovský nálež vydaný. Zaujímavý názor vtedajších amerických právnych teoretikov³⁶ však hovorí za všetko: „Súd mohol taktiež rozhodnúť, že samotný rozhodcovský nálež, i keď bez oprávnenia na účinok *res iudicata*, sa podobá na rozsudok súdu vo veci porušenia práv k patentom“. Je možné len skonštatovať, že na *res iudicata* v oblasti rozhodcovského konania bez ustavičného zmatčného „stmelovania“ či spodobovania rozhodcovských nálezov a rozsudkov amerických štátnych či federálnych súdov si USA zvykalo veľmi pomaly a postupne.

Atmosféru postupného presadzovania a expandovania obchodnej arbitráže v USA začiatkom dvadsiateho storočia vrátane súperenia arbitráže podľa common law a arbitráže v súlade s federálnym zákonom o rozhodcovskom konaní vynikajúco charakterizoval profesor Isaacs:³⁷ „Je *iróniou*

30 Tamže, s. 391.

31 Cavicchi v Mohawk Mfg. Co Inc. 34 F. Supp. 852 (N.Y. 1940)

32 Arbitration and Award. Estoppel. State Affirmation of Award for Patent Infringement Not Res Iudicata in Federal Court Source, s.530.

33 Mohawk Mfg.Co Inc. v Cavicchi 256 App. Div. 1069, 12 N.Y. S. (1939).

34 Cavicchi v Mohawk Mfg. Co Inc. 308 U.S. (1939).

35 Arbitration and Award. Estoppel. State Affirmation of Award for Patent Infringement Not Res Iudicata in Federal Court Source, s. 531.

36 Arbitration and Award. Estoppel. State Affirmation of Award for Patent Infringement Not Res Iudicata in Federal Court Source, s. 532.

37 Isaacs, N.: **A Treatise on Commercial Arbitration and Awards by Wesley A. Sturges**, s. 149.

osudu a výslednou tragikomédiou keď sa prijímajú opatrenia na obchádzanie súdov propagovaním arbitráže a následne keď je nutné v praxi vybojovať pred súdmi nie vlastný spor, ale spor, ktorý už bol rozhodovaný v arbitráži.³⁸

Pokiaľ ide o vývoj *res iudicata* na starom kontinente v štátoch common law, anglické právo už tradične priznáva účinnok *res iudicata* rozsudkom anglických súdov, rovnako ako aj rozhodcovským nálezom, vydaným v medzinárodnej arbitráži so sídlom v Anglicku. Doktrína *res iudicata* je teda pevnou súčasťou anglického common law. Anglickí právni experti Beeley a Seriki³⁹ uvádzajú dva základné princípy *res iudicata* v anglickom práve: a) je vo verejnom záujme a v záujme efektívneho výkonu spravodlivosti, aby súdne konanie bolo ukončené; b) nikoho nemožno súdiť dvakrát z toho istého dôvodu.

Doktrína *res iudicata* sa vzťahuje rovnako na rozsudky vydané v súdnom konaní, ako aj na rozhodcovské nálezy vydané v konaní arbitrážnom. Platnosť *res iudicata* v rozhodcovskom konaní často zdôrazňuje anglická právna teória i prax.⁴⁰ Z najnovších anglických súdnych judikátov, dôležitých z hľadiska účinku *res iudicata* rozhodcovských nálezov, nie je možné opomenúť rozhodnutia anglických súdov, vydané v prípadoch *Swenska v Lithuania*⁴¹ a „*Lincoln*“.⁴² Prípád *Lincoln National Life Insurance Company v Sun Life Assurance Company of Canada* je v anglickej právnej praxi nazývaný „posledným zvonem“⁴³ uplatnenia

zásady *res iudicata* voči tretím stranám v rozhodcovskom konaní. Súdny verdikt v prípade *Lincoln* je obzvlášť významný z hľadiska medzinárodnej obchodnej arbitráže, pretože vyrovnal určitý nesúlad medzi anglickou a medzinárodnou arbitrážnou praxou, spočívajúci v „anglickej“ prezumpcii možnosti tretej strany odvolať sa voči bývalej strane v ukončenom rozhodcovskom konaní na *res iudicata* vydaného rozhodcovského nálezu. V prípade *Lincoln* bol rozhodovaný spor ohľadne poistenia rizika poisťovateľa v druhom rozhodcovskom konaní, ktoré úzko súviselo s prvým – už ukončeným rozhodcovským konaním.

V prvej arbitráži bol vydaný rozhodcovský nález, podľa ktorého boli vybrané druhy poistenia poisťovne Sun Life Assurance Company of Canada (ďalej len „Sun Life“) zaistené zaistovateľom – zaistovacou spoločnosťou Cigna. Následne iniciovala ďalšiu arbitráž zaistovacia spoločnosť Lincoln National Life Insurance Company (ďalej len „Lincoln“) voči spoločnosti Sun Life. Lincoln sa v priebehu konania pokúšala vyhnúť vybraným druhom zaistenia z toho dôvodu, že v prvej arbitráži rozhodcovský tribunál už definitívne rozhodol o zaistení spoločnosťou Cigna. Následne sa Lincoln odvolala na rozhodcovský nález, vydaný v prvej arbitráži a to napriek skutočnosti, že Lincoln nebola ani sporovou stranou, ani vedľajším účastníkom tohto konania.⁴⁴

Ako uvádzajú Beeley a Seriki,⁴⁵ „rozhodcovia tu mali ťažkosť byť viazaní uvedeným spôsobom a obávali sa hlavne

38 Isaacs upozorňuje i na obmedzovanie arbitrabilných sporov, a vtedajšie vylúčenie možnosti uzavrieť rozhodcovské doložky pre budúce spory. Spomína i bežnú odvolateľnosť rozhodcovských doložiek, preverovanie sporových strán v rozhodcovskom konaní and zbytočný formalizmus v súvislosti so začatím rozhodcovského konania.

39 Beeley, M. – Seriki, H.: **Res Iudicata: Recent Developments in Arbitration** (citované ďalej ako *Res Iudicata: Recent Developments in Arbitration*), s. 111.

40 Pozri napr. rozhodnutie v prípade *Fidelitas Shipping Co Ltd v V/O Exportchleb* [1965] 2 All E.R. 4

41 *Swenska Petroleum Exploration AB v Government of Lithuania and AB Geonafta* [2005] 1 Lloyd's Rep. 515. Žalobca (Svenska) uzavrel obchodnú zmluvu s litovskou vládou a litovskou spoločnosťou AB Geonafta (žalovaný). Spor zmluvných strán bol rozhodovaný v medzinárodnej obchodnej arbitráži v Kodani. Litovská vláda v počatočnej fáze arbitráže namietala nedostatok právomoci rozhodcovského tribunálu, pretože vláda Litvy nebola ani stranou rozhodcovskej doložky, ani zmluvnou stranou obchodnej zmluvy. Rozhodcovský tribunál rozhodol v prospech žalovaného. Litovská vláda nenamietala neplatnosť predbežného rozhodcovského nálezu, ktorým tribunál potvrdil vlastnú jurisdikciu a plne participovala v rozhodcovskom konaní. Keď Svenska požiadala o výkon rozhodcovského nálezu anglické súdy, litovská vláda požiadala o anulovanie arbitrážneho konania a zrušenie rozhodcovského nálezu, opierajúc sa o imunitu Litvy a vyňatie z jurisdikcie anglických súdov. Kľúčovou otázkou bol charakter predbežného rozhodnutia rozhodcovského tribunálu o vlastnej jurisdikcii. V prípade potvrdenia konečného charakteru tohto rozhodnutia anglickým súdom by uvedené rozhodnutie bolo *res iudicata* a ako také by nemohlo byť napadnuté pred dánskymi súdmi.

Žalovaný očakával od súdu potvrdenie konečného charakteru rozhodnutia rozhodcovského tribunálu s účinkom *res iudicata*. Litovská vláda však namietala, že všetky rozhodcovské nálezy nadobúdajú účinok *res iudicata* až zamietnutím akýchkoľvek námietok súdom, nariaďujúcim výkon rozhodcovského nálezu, t. j. nie automaticky. Napriek očakávaniam anglický súd nepriznal predbežnému nálezu rozhodcovského tribunálu účinok *res iudicata* a odkázal litovskú vládu na podanie námietky pred dánskymi súdmi. Uvedené rozhodnutie sa v medzinárodnej arbitrážnej praxi považuje za pomerne nešťastné, pretože je ťažké zdôvodniť odklon anglického súdu od tradičného *res iudicata* rozhodcovských nálezov len z toho dôvodu, že súd nerozhoduje o rozsudku cudzieho súdu, ale o náleze cudzieho rozhodcovského tribunálu.

42 *Lincoln National Life Insurance Company v Sun Life Assurance Company of Canada* [2004] EWHC 343, [2004] 1 Lloyd's Rep. 737, CA [2004] EWCA 1660.

43 *Res Iudicata: Recent Developments in Arbitration*, s. 116.

44 K problematike vedľajších účastníkov v medzinárodnej obchodnej arbitráži pozri napr. Platte, M.: **When Should An Arbitrator Join the Cases?** In: *Arbitration International*, 2002, Vol. 18, No. 1, s. 67 – 82.

45 *Res Iudicata: Recent Developments in Arbitration*, s. 114.

možného obmedzenia voľného nezávislého rozhodovania.“ Preto – ignorujúc *res iudicata* – opäť rozhodli v tej istej veci ako rozhodcovský tribunál v prvej arbitráži medzi obchodnými spoločnosťami Sun Life a Cigna. Rozhodcovské nálezy vydané v oboch rozhodcovských konaniach však boli kontradiktórne – v druhej arbitráži totiž rozhodcovský tribunál dospel k záveru, že spoločnosť Lincoln by mala zaisťiť i tie druhy poistenia, ktoré podľa nález vydanom v prvej arbitráži mala zaisťiť spoločnosť Cigna a okrem toho aj nahradíť spoločnosti Cigna škodu, ktorá jej vznikla v dôsledku vydania prvého rozhodcovského nález.

Lincoln následne podala žalobu na základe článku 69 anglického Zákona o rozhodcovskom konaní z r. 1996 na obchodný súd.⁴⁶ Sudca obchodného súdu Toulson J. následne rozhodol v prospech Lincolnu.⁴⁷ Podľa neho v konkrétnom prípade a v patovej situácii, v ktorej sa ocitla spoločnosť Lincoln by bolo krajne nespravodlivé vylúčiť možnosť Lincolnu odvolať sa na rozhodcovský nález, vydaný v prvej arbitráži voči spoločnosti Cigna. Spoločnosť Sun Life sa následne odvolala na odvolací súd, ktorý rozhodnutie prvostupňového obchodného súdu zrušil. Podľa odvolacieho súdu bolo odôvodnenie prvostupňového súdu, zamerané na aplikáciu princípov prirodzenej spravodlivosti použiteľné len v súdnom konaní, pretože arbitráž – na rozdiel od súdneho konania – je založená na konsenze v podobe rozhodcovskej zmluvy.⁴⁸

Jednoznačne najdôležitejším bodom rozhodnutia odvolacieho súdu však bolo vylúčenie možnosti tretej strany („cudzinka“) odvolávať sa v novom rozhodcovskom konaní na rozhodcovský nález, vydaný v skoršom rozhodcovskom konaní voči protistrane v druhom rozhodcovskom

konaní – t.j. presne v takej istej situácii, aká nastala v prípade **Lincoln**. Z tohto dôvodu sa rozhodnutie odvolacieho súdu v prípade **Lincoln** zvykne v anglickej právnej praxi nazývať „umieráčikom“ výhodného účinku *res iudicata* vo vzťahu k tretím stranám v rozhodcovskom konaní.

Res iudicata a rozhodcovské nálezy – základné pravidlo a neobvyklé rozhodnutia

Doktrínu *res iudicata* uznávajú a akceptujú v medzinárodnom práve a aj v medzinárodnej obchodnej arbitráži medzinárodné rozhodcovské tribunály. Konečný rozhodcovský nález má účinok *res iudicata* vo vzťahu k rozhodnutému sporu a sporovým stranám ukončeného rozhodcovského konania. Názory teoretikov i odborníkov z praxe sa však rozchádzajú v prípade, že prvý rozhodcovský tribunál odmietne vo veci rozhodnúť pre nedostatok vlastnej jurisdikcie. Otázne napríklad je, či uvedené rozhodnutie bude taktiež *res iudicata* pre ďalší rozhodcovský tribunál v novom rozhodcovskom konaní. V investičnej arbitráži, organizovanej pod záštitou Medzinárodného strediska pre riešenie investičných sporov⁴⁹ (ďalej len „ICSID“) aplikovali rozhodcovské tribunály pri rozhodovaní samostatný nezávislý prístup k uvedenej problematike v prípade **Waste Management Inc. v United Mexican States**⁵⁰ (ďalej len „Waste Management“).

Prvý rozhodcovský tribunál, rozhodujúci v súlade s ustanoveniami NAFTA⁵¹ odmietol rozhodovať spor z dôvodu nedostatku vlastnej jurisdikcie – žalobca (Waste Manage-

46 Anglický Arbitration Act 1996 v článku 69 umožňuje sporovým stranám podať odvolanie proti u rozhodcovskému nález, vydanému v Anglicku, Walese alebo v Severnom Írsku. Bližšie pozri Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európy, s. 68.

47 Pozri rozhodnutie obchodného súdu zo dňa 26. 2. 2004 v prípade Lincoln National Life Insurance Company v Sun Life Assurance Company of Canada [2004] All ER (D) 429.

48 Odvolací súd súčasne dospel k záveru, že samotný konsenzuálny charakter arbitráže ako nedostatok právomoci rozhodcov na konsolidáciu dvoch a viacerých súvisiacich rozhodcovských konaní môžu v konečnom dôsledku viesť k odlišným rozhodcovským nálezom, a to aj na základe predložených identických dôkazov. To je „riziko podnikania“, ktoré musí byť akceptované ako súčasť rozhodcovského konania.

49 Stredisko ICSID – International Centre for Settlement of Investment Disputes (ďalej len ICSID), založené Washingtonskou konvenciou o urovaní investičných sporov medzi štátmi a príslušníkmi iných štátov v r. 1965, je príslušné na rozhodovanie právnych investičných zmluvných sporov zo zmlúv uzavretých medzi „hostovským“ štátom a zahraničným investorom. Súhlas oboch strán s arbitrážou ICSID je nevyhnutný a zvyčajne je zahrnutý v investičnej zmluve. Bližšie pozri Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európy, s. 39.

50 Waste Management Inc. v United Mexican States ICSID Case no ARB (AF)003; 15 ICSID Rev-FILJ (2000).

51 Nord American Free Trade Agreement (Severoamerická zmluva o voľnom obchodovaní), uzavretá medzi USA, Mexikom a Kanadou v r. 1993 za účelom liberalizácie obchodovania medzi signatármi zmluvy. Súčasťou NAFTA je aj samostatný mechanizmus riešenia sporov, upravený v troch kapitolách, z ktorých najdôležitejšia je kapitola 11. Bližšie pozri napr. Trakman, A.: **Arbitrating Disputes under the NAFTA**. In: Journal of International Arbitration, 2001, Vol. 18, No. 4, s. 397 – 410. Trakman sa v uvedenej štúdií sústreďuje na výklad spomínanej kapitoly 11 NAFTA. Jej hlavným účelom je podľa Trakmana určenie základných pravidiel pre investorov a investície signatárov NAFTA. V praxi je nutné prostredníctvom aplikácie kapitoly 11 dosiahnuť rovnováhu medzi potrebou regulovania investícií a ochranou investorov. Rovnaký prístup pri rozhodovaní sporov musí byť zarčený všetkým investorom signatárskych krajín NAFTA. Štandard rovnakého prístupu je vraj však v praxi veľmi náročné určiť, a ešte náročnejšie aplikovať.

ment) totiž nepostupoval v súlade s kogentným článkom 1121 NAFTA, ktorým sa sporové strany v arbitráži podľa NAFTA vzdávajú možnosti akéhokoľvek iného spôsobu riešenia sporu okrem rozhodnutia sporu v arbitráži NAFTA. Rozhodcovský tribunál, aplikujúc zásadu *kompetenz-kompetenz*, následne rozhodol majoritným rozhodnutím, že formálne podmienky na začatie arbitráže NAFTA neboli splnené a rozhodcovský tribunál nemôže spor rozhodnúť pre nedostatok vlastnej jurisdikcie.

Žalobca následne inicioval arbitráž pod záštitou ICSID. ICSID rozhodcovský tribunál nenašiel v rozhodnutí prvého rozhodcovského tribunálu žiadne vyjadrenie, implikujúce záväznosť tohto rozhodnutia pre rozhodcovský tribunál v druhej – tentokrát ICSID arbitráži, a vlastnú právomoc v rozhodnutí z 8. júna 2001 bez problémov potvrdil. Súčasne zamietol námietku žalovaného (United Mexican States), v ktorej žalovaný namietal *res iudicata* rozhodcovského nálezu, vydaného v prvej arbitráži. Podľa rozhodcovského tribunálu ICSID ani kapitola 11 NAFTA, ani pravidlá ICSID nevyklúčujú oprávnenie žalovaného, ktorý nesplnil kritériá článku 1121 (1) NAFTA potrebné na začatie NAFTA arbitráže, začať nové rozhodcovské konanie.

Rozhodcovský tribunál teda nepriznal rozhodcovskému nálezu, vydanému v prvej arbitráži účinok *res iudicata*, pretože rozhodcovský tribunál v prvej arbitráži vôbec nerozhodoval konkrétny spor, ale len odmietol konať z dôvodu, že žalobca nesplnil potrebné kritériá na začatie NAFTA arbitráže.⁵² Rozhodcovský tribunál ICSID súčasne podoprel vlastné tvrdenia aj staršími rozhodcovskými nálezmi, osobitne upozorňujúc na „Trail Smelter“ arbitráž z r. 1941,⁵³ v ktorej rozhodcovský tribunál dospel k nasledovnému neomylnému záveru: „rozhodnutie, v ktorom rozhodujúci orgán odmietne rozhodovať z dôvodu nedostatku vlastnej jurisdikcie nikde nemôže byť *res iudicata* vo vzťahu k meritu sporu“.

K zaujímavým záverom o účinku *res iudicata* rozhodcovských nálezov dospeli v r. 2007 americké sudy v štáte Georgia v prípade **Bryan County v Yates Paving & Grading Co**⁵⁴ (ďalej len „Bryan County“). V štáte Georgia sú sudy oprávnené rozhodovať o návrhoch na vydanie súdneho príkazu začať rozhodcovské konanie⁵⁵ v prípadoch sporného účinku *res iudicata*. Podľa najnovšieho precedensu Najvyššieho súdu štátu Georgia sa však uvedené oprávnenie súdov nevzťahuje na prípady, keď rozhodcovská zmluva zveruje rozhodcom oprávnenie rozhodovať aj o účinku *res iudicata* rozhodcovského nálezu.⁵⁶

V prípade **Bryan County** vznikol spor zo zmluvy o oprave cestnej komunikácie medzi okresom Bryan a spoločnosťou Yates Paving. Okres Bryan ukončil spoluprácu s Yates, ktorá iniciovala arbitráž, v ktorej bol vydaný rozhodcovský nálež v prospech Yates. Okres Bryan riadne zaplatil spoločnosti Yates sumu, na ktorú znel rozhodcovský nálež. Yates iniciovala ďalšiu arbitráž o tri roky neskôr a žiadala dodatočnú náhradu škody. Prvostupňový súd návrh na vydanie príkazu na začatie arbitráže zamietol z dôvodu *res iudicata* rozhodcovského nálezu. Odvolací súd rozhodnutie prvostupňového súdu zrušil s inovačným odôvodnením, že o účinku *res iudicata* má rozhodovať rozhodca a nie súd. Okres Bryan sa následne odvolal na Najvyšší súd štátu Georgia, ktorý rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil.

Podľa Najvyššieho súdu v štáte Georgia sú sudy v súlade s Kódexom arbitráže štátu Georgia zodpovedné za určenie platnosti, prípadne neplatnosti rozhodcovskej zmluvy, nie sú však oprávnené rozhodovať spor sporových strán v rozhodcovskom konaní. Najvyšší súd súčasne upozornil, že v rozhodcovskej zmluve sporových strán nebolo výslovne dohodnuté, že o účinku *res iudicata* bude rozhodovať rozhodcovský tribunál. Najvyšší súd mal za to, že v prípadoch námietky *res iudicata* rozhodcovského nálezu môže súd o námietke rozhodnúť bez toho, aby zasahoval do rozhodovania vo veci, ktoré prináleží samozrejme rozhodcom. V poznámke pod čiarou však Najvyšší súd otvoril novú možnosť⁵⁷ rozhodovania účinku *res iudicata* rozhodcami v rozhodcovskom konaní nasledovným výrokom: „*Nie sme presvedčení a ani nenaznačujeme, že res iudicata nikdy nemôže byť rozhodovaná v rozhodcovskom konaní.*“

Je možné, že v budúcnosti budú americkí rozhodcovia – prinajmenšom v štáte Georgia – definitívne rozhodovať i o účinku *res iudicata* vlastných rozhodcovských nálezov. Či to bude v záujme právnej určitosti a stability (najmä vo vnútroštátnej arbitráži) je však neisté. Odôvodnenie Najvyššieho súdu Georgie v prípade **Bryan County** mimochodom tak trochu pripomína v praxi i v teórii ostro kritizovaný verdikt Najvyššieho súdu USA v prípade **First Options of Chicago Inc v Kaplan**,⁵⁸ v ktorom Najvyšší súd USA rozdelil rozhodcovské zmluvy na „klasické“ a potom „osobitné“, v ktorých sporové strany zverili rozhodcom okrem tradičného oprávnenia rozhodnúť ich spory v rozhodcovskom konaní aj definitívne rozhodnutie o vlastnej jurisdikcii a arbitrabilite sporu. Rozhodnutie v prípade **Kaplan** sa však záväzným precedensom nikdy nestalo, pretože Najvyšší

52 Rozhodnutie ICSID tribunálu v prípade Waste Management vyvolalo početné pozitívne i negatívne ohlasy v teórii medzinárodnej obchodnej arbitráže. Na jednej strane bolo vítané zástancami čo najširšieho a najmä nekomplikovaného prístupu obchodných partnerov v medzinárodnom obchode k medzinárodnej obchodnej arbitráži. Vyskytli sa však aj negatívne názory, podľa ktorých keď jeden rozhodcovský tribunál definitívne odmietne rozhodovať a súčasne nenastane žiadna zmena v okolnostiach prípadu, nie je žiadny dôvod na to aby sa s uvedeným rozhodnutím nespájal účinok *res iudicata*.

53 Trail Smelter Arbitration, 1941, 35 AJ/L684.

54 Bryan County v Yates Paving & Grading Co. US, 638 S.E. 2d 302 (GA 2006).

55 Motion to compel arbitration (section 202 FAA).

56 Review of Court Decisions, Who decides Res Iudicata Issues?, s. 88.

57 Review of Court Decisions, Who decides Res Iudicata Issues?, s. 89.

58 First Options of Chicago Inc v Kaplan 115 SCt 1920 (1995).

súd USA našťastie vyjadril svoj názor len v odôvodnení svojho rozsudku.

Rozhodcovské doložky však vo všeobecnosti nemôžu mať tak extenzívnu pôsobnosť, že budú zahrňovať aj ultimatívnu *kompetenz-kompetenz*, t. j. definitívne rozhodnutie rozhodcovského tribunálu o vlastnej jurisdikcii – posledné slovo tu má vždy súd.⁵⁹ Nasledovný úsmevný úryvok z excelentného komentára k prípadu *Kaplan* od jedného z najvýznamnejších medzinárodných rozhodcov – profesora Parka⁶⁰ – je možné s určitou dávkou opatrnosti aplikovať i na rozhodnutie Najvyššieho súdu štátu Georgia v prípade *Bryan County*: „*Domnienka, že rozhodcovia môžu rozhodovať o vlastnej jurisdikcii vo vzťahu k sporovým stranám v rozhodcovskom konaní na báze jedinej zmluvy, zahrňujúcej rozhodcovskú doložku rovnako ako aj súhlas strán na definitívne rozhodovanie rozhodcov o otázkach vlastnej jurisdikcie a arbitrabilite sporu silne evokuje obraz baróna Prášila ťahajúceho sa za vlastný cop*“.

Pokračovanie v ďalšom čísle.

Zoznam citovaných a analyzovaných prípadov

- Associated Electric and Gas Insurance Services Ltd (AEGIS) v European Reinsurance Co of Zurich [2003] 1 W. L. R. 1041
- Cavicchi v Mohawk Mfg.Co Inc. 34 F.Supp. 852 (N.Y. 1940)
- Cavicchi v Mohawk Mfg.Co Inc. 308 U.S. (1939)
- CME Czech Republic BV v Czech Republic. Swedish CA 15. 3. 2003 a 7. 11. 2003
- First Options of Chicago Inc v Kaplan 115 SCt 1920 (1995)
- Media Enterprises B.V. v Dr. Vladimir Zelezny. In: Yearbook Commercial Arbitration, A.J. van den Berg (ed.), Vol. XXVII (2002), pp. 721 – 726.
- Mohawk Mfg.Co Inc. V Cavicchi 256 App. Div. 1069, 12 N.Y. S. (1939).
- Fidelitas Shipping Co Ltd v V/O Exportchleb [1965] 2 All E.R. 4
- Formento de Construcciones y Contratas S.A. (Spain) v Colon Container Terminal S.A. (Panama). BGE 127 III 279, ASA Bulletin, Vol. 19 No. 3 (2001), p. 555 – 565.
- Lincoln National Life Insurance Company v Life Assurance Company of Canada [2004] EWHC 343, [2004] 1 Lloyd's Rep. 737, CA [2004] EWCA 1660.
- Southern Pacific Properties Ltd (SPP Middle East) et al v Arab Republic of Egypt and the Egyptian General Company for Tourism and Hotels (EGOTH). ICC Case No. 3493)1983. In: IX YBCA 111 (1984).
- Swenska Petroleum Exploration AB v Government of Lithuania and AB Geonafta [2005] 1 Lloyd's Rep. 5

Waste Management Inc. v United Mexican States ICSID Case no. ARB (AF)00)3; Award of 2 June 2000 in case no. ARB(AF)98)2; Decision of 8 June 2001 in case no. ARB(AF)00)3 In: YBCA, 2002, Vol. XXVII, pp. 98 – 132.

Bibliografia

Zákony

- English Arbitration Act 1996
- Belgium Judicial Code, Sixth Part, 1998
- French Code of Civil Procedure, Book IV, 1981
- German Code of Civil Procedure (ZPO), Tenth Book
- Netherlands Code of Civil Procedure, Book IV, 1986
- UNCITRAL Model Law, 1985
- United States Federal Arbitration Act, Title 9 US Code 1925 as amended later

Publikácie knižné

- Gaillard, E. – Savage, J. (eds.): **Fouchard Gaillard Goldmann on International Commercial Arbitration**. The Hague : Kluwer Law International, September 1999. 1320 p. ISBN 90-411-1025-9.
- Garner, B. A.: **Black's Law Dictionary**. Dallas, Texas : West Publishing, 2004. 1810 p. ISBN 0-314-15199-0.
- Chovancová, K.: **Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európy**. Bratislava : Veda, SAV, 2008. 452 p. ISBN 978-80-224-0981-0.
- Lew, J. – Mistelis L. A., Kroll, S.: **Comparative International Commercial Arbitration**. The Hague : Kluwer law International, 2003. 953 p. ISBN 9041115684.
- Redfern, A. – Hunter, M.: **Law and Practice of International Commercial Arbitration. 4th ed.** London : Sweet & Maxwell, 2004. 1000 p. ISBN 0-421-86240-8.
- Van Den Berg, A. J.: **Yearbooks of Commercial Arbitration. 1978–**. The Hague : International Council for Commercial Arbitration (ICCA): Kluwer Academic Publishers Group, 1976 – 2007, vol. 1 – 32. ISBN 904 112 23490.

Publikácie časopisecké

- Arbitration and Award. Estoppel. State Affirmation of Award for Patent Infringement Not Res Iudicata in Federal Court Source**. In: The University of Chicago Law Review, Apr. 1941, Vol. 8, No. 3, pp. 530 – 532. ISSN: 00419494.
- American Arbitration Association: **Who Decides Res Iudicata Issues ?** In: Dispute Resolution Journal, 2007, Vol. 62, pp. 88 – 89.

59 Lew, J. – Mistelis, L. A. – Kroll, S.: **Comparative International Commercial Arbitration**, s. 339.

60 Park, W.: **The Arbitrability Dicta in First Options v Kaplan: What Sort of Kompetenz-Kompetenz has Crossed the Atlantic?**, s. 146.

61 International Law Association (ILA).

Beeley, M. – Seriki, H.: **Res Iudicata: Recent Developments in Arbitration.** In: International Arbitration Law Review, 2005, Vol. 8, No. 4, pp. 111 – 116. ISSN 1367-8272

Bensaude, D.: **The International Law Association's Recommendations on Res Iudicata and Lis Pendens in International Commercial Arbitration.** In: Journal of International Arbitration, 2007, Vol. 24, No. 4, pp. 415 – 422. ISSN 0255-8106.

Gavit, B. C.: **Jurisdiction of the Subject Matter and Res Iudicata.** In: University of Pennsylvania Law Review and American Law Review Register, Jan. 1932, Vol. 80, No. 3, pp. 386 – 396.

Gordon, R. D.: **Only One Kick at the Cat: A Contextual Rubric for Evaluating Res Iudicata and Collateral Estoppel in International Commercial Arbitration.** In: Florida Journal of International Law, August, 2006, Vol. 18, pp. 549 – 595.

Chovancová, K.: **Arbitration in Slovakia.** In: Alternative Resolutions. State Bar of Texas (Alternative Dispute Resolution Section), Austin, Texas, USA, 2008, Vol. 17, No. 1, pp. 29 – 31.

Isaacs, N.: **A Treatise on Commercial Arbitration and Awards by Wesley A. Sturges.** In: The Yale Law Journal, Nov., 1930, Vol. 40, No. 1, pp. 149 – 151.

Park, W.: **The Arbitrability Dicta in First Options v Kaplan: What Sort of Kompetenz-Kompetenz has Crossed the Atlantic?** In: Arbitration International, 1996, Vol. 12, No. 2, pp. 137 – 160.

Platte, M.: **When Should An Arbitrator Join the Cases?** In: Arbitration International, 2002, Vol. 18, No. 1, pp. 67 – 82.

Redfern, A. D.: **Arbitration and the Courts: Is the Tide about to Turn?** In: Texas International Law Journal, 1995, Vol. 30, p. 71 – 90.

Trakman, A.: **Arbitrating Disputes under the NAFTA.** In: Journal of International Arbitration, 2001, Vol. 18, No. 4, pp. 397 – 410.

RESUMÉ

Res iudicata v medzinárodnej arbitrážnej praxi (Základná charakteristika a vývoj vo vybraných štátoch common law)

Predkladaná štúdia je sústredená na vývoj a súčasnú percepciu *res iudicata* rozhodcovského nálezu vydaného v medzinárodnej arbitráži. Uvedená problematika patrí v súčasnosti k najdelikátnejším témam medzinárodnoprávnej arbitrážnej teórie i praxe. Absentuje jednotná medzinárodná úprava, právna úprava v zákonoch o rozhodcovskom konaní je na účely medzinárodnej obchodnej arbitráže veľmi formálna a vzhľadom na komplexnosť medzinárodnej obchodnej arbitráže i nedostatočná. Účinok *res iudicata* rozhodcovského nálezu tak ostáva témou permanentných polemík v medzinárodnej arbitrážnej spisbe. Neurčitost spojená s *res iudicata* medzinárodného rozhodcovského nálezu, si v praxi už vyžiadala prijatie inštruktáže rozhodcov v podobe Odporúčania ohľadne zásad *res iudicata* a *lis pendens* v medzinárodnej arbitráži, prijatých Medzinárodnou právnou asociáciou ILA v r. 2006.

SUMMARY

Res Iudicata in International Arbitration Procedures (Basic Characteristics and Development in Selected Common Law Countries)

The article focuses on the development and current perception of *res iudicata* arbitration awards rendered in international arbitration. This topic is at present one of the most delicate issues dealt with in international arbitration theory and practice. There is no uniform regulation of this concept at the international level; applicable legislation (in Arbitration Acts) is rather formal in the context of the international

commercial arbitration, and even insufficient with regard to the complexity of the international commercial arbitration. The effect of the *res iudicata* arbitration award is thus the widely and permanently discussed issue in the international arbitration case-law. Ambiguity of *res iudicata* foreign arbitration awards has resulted in the issuance of guidelines for arbitrators in a form of the 2006 International Law Association's Recommendations on Res Iudicata and Lis Pendens in International Commercial Arbitration.

ZUSAMMENFASSUNG

Res iudicata in der internationalen Schiedsgerichtspraxis (Grundlegende Charakteristik und die Entwicklung in den gewählten Staaten Common Law)

Die vorliegende Studie konzentriert sich auf die Entwicklung und die derzeitige Wahrnehmung des in einem internationalen Schiedsverfahren ausgesprochenen Schiedsspruchs *res iudicata*. Die angeführte Problematik gehört derzeit zu den heikelsten Themen der internationalrechtlichen Schiedsgerichtstheorie und Praxis. Es fehlt an einer einheitlichen internationalen Regelung, die Rechtsregelung in den Schiedsverfahrensgesetzen für Zwecke der internationalen Handelsarbitrage ist sehr formell und angesichts der Vollständigkeit der internationalen Handelsarbitrage auch unzureichend. Die Auswirkung des Schiedsspruchs *res iudicata* bleibt deswegen das Thema permanenter Polemiken in den internationalen Arbitrageakten. Undeutlichkeit verbunden mit der *res iudicata* von internationalem Schiedsspruch machte Anweisungen von den Schiedsrichtern in Form von Empfehlungen zu den Grundsätzen der *res iudicata* und *lis pendens* im internationalen Schiedsverfahren erforderlich, die von der Internationalen Rechtsassoziation ILA im Jahre 2006 angenommen wurden.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Pýta(j)te sa predsedníctva

Je možné do praxe advokátskeho koncipienta započítať prax vykonávanú v advokátskej kancelárii počas vysokoškolského štúdia na právnickej fakulte?

Mgr. J. M., advokátska koncipientka

Podľa čl. II uznesenia Predsedníctva SAK č. 14/2/2008 z 8. februára 2008 o pod-

mienkach započítania inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta sa inou právnou praxou na účely tohto uznesenia rozumie:

a) vykonávanie pracovnej činnosti v pracovnoprávnom vzťahu, v služobnom pomere, v členskom pomere alebo v inom právnom vzťahu obdobnom pracovnoprávnemu vzťahu,

b) výkon funkcie v orgánoch verejnej moci (výkonnej moci, štátnej správy a územnej samosprávy) a v orgánoch právnických osôb alebo združení (spoločentiev) s právnou subjektivitou, ak nejde o vykonávanie pracovnej činnosti podľa písmena a),

ak vykonávanie inej právnej praxe uvedenej v písmenách a) a b) (ďalej len „iná právna prax“) vyžadovalo:

1. využívanie a aplikovanie vedomostí a schopností získaných vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v študijnom odbore právo na právnickej fakulte vysokej školy v Slovenskej republike alebo na základe uznaného dokladu o vysokoškolskom právnickom vzdelaní druhého stupňa vydaného zahraničnou vysokou školou, pričom získanie tohto vzdelania predchádzalo dňu začatia vykonávania inej právnej praxe a

2. vykonávanie pracovných činností a využívanie odborných vedomostí, ktoré vykonáva a využíva advokát pri výkone advokácie alebo advokátsky koncipient pri výkone praxe advokátskeho koncipienta.

Z vyššie uvedenej citácie vyplýva, že do praxe advokátskeho koncipienta možno započítať len právnú prax vykonávanú po získaní vysokoškolského vzdelania druhého stupňa v odbore právo alebo ekvivalentného vzdelania získaného na zahraničnej vysokej škole uznaného v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Neprehliadnite!

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

opätovne upriamujeme Vašu pozornosť na pripravovanú **konferenciu Európskej asociácie obhajcov** (European Criminal Bar Association – ECBA)

v Bratislave 3. – 4. októbra 2008

pod pracovným názvom „Zásada spravodlivého procesu pod tlakom“.

Predbežný program konferencie nájdete aj na webovskej stránke komory www.sak.sk. Pripomíname, že **pracovným jazykom je angličtina.**

Koncepcia činnosti regionálnych zástupcov

Z dôvodu nárastu objemu úloh a zvyšujúceho sa počtu advokátov a advokátskych koncipientov predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory schválilo koncepciu činnosti regionálnych zástupcov. Ide najmä o nasledovnú činnosť:

- presadzovanie a ochrana záujmov advokátov pri výkone ich povolania v regiónoch,
- úlohy v súvislosti so zastupovaním SAK vo vzťahu k justičným a iným orgánom v regiónoch,
- úlohy v súvislosti s ďalším vzdelávaním advokátov a advokátskych koncipientov,
- získavanie a sprostredkovanie informácií medzi advokátmi v regiónoch,
- úlohy v súvislosti so zabezpečením a zintenzívnením spoločenského života advokátov v regiónoch,
- pomoc v súvislosti s cezhraničnou spolupracou a spoločenskými kontaktmi regiónov so susednými krajinami,
- úlohy v súvislosti s ustanovením zástupcu advokáta,
- ďalšie úlohy podľa aktuálnych okolností a situácie.

I.

Existujúca právna úprava činnosti advokátskej komory a jej orgánov neobsahuje úpravu činnosti regionálnych zástupcov. Zákon o advokácii ani interné predpisy schválené konferenciou advokátov sa takouto aktivitou advokátskej komory nezaoberajú.

Jednou z foriem riešenia tejto otázky do termínu konania ďalšej konferencie advokátov je v súlade s § 66 ods. 6 zákona o advokácii a s § 3 ods. 4 Organizačného poriadku SAK vytvorenie **Komisie pre regionálnu činnosť** (ďalej len „Komisia“).

Počet členov Komisie zodpovedá súčasnému počtu krajských súdov s tým, že vzhľadom na sídlo komory v Bratislave nie je pre Bratislavský kraj regionálny zástupca potrebný. V súčasnosti má Komisia 7 členov.

Členov Komisie – regionálnych zástupcov – vymenúva predsedníctvo spoločne členov predsedníctva a z radov advokátov z jednotlivých regiónov. Členovia Komisie zodpovedajú za svoju činnosť predsedovi Komisie a predsedníctvu.

Predsedom Komisie pre regionálnu činnosť bude poverený advokát.

Za organizačné administratívne a materiálne zabezpečenie činnosti Komisie zodpovedá riaditeľ odboru vnútorných vecí advokácie (ďalej len „Riaditeľ“).

II. Predmet činnosti a úlohy Komisie

- 1. Presadzovanie a ochrana záujmov advokátov pri výkone ich povolania v regiónoch.** Regionálny zástupca v súvislosti s výkonom povolania advokátov v súlade so zákonom o advokácii a internými predpismi SAK pomáha advokátom v regiónoch pri ochrane ich práv a záujmov.
- 2. Úlohy v súvislosti so zastupovaním SAK vo vzťahu k justičným a iným orgánom.** Regionálny zástupca v súčinnosti s predsedom komory reprezentuje komoru vo vzťahu k súdnym orgánom, prokuratúram, polícii a všetkým ostatným orgánom a inštitúciám v regióne vrátane orgánov miestnej samosprávy pri riešení problémov súvisiacich s výkonom advokácie.

- 3. Úlohy v súvislosti s ďalším vzdelávaním advokátov a advokátskych koncipientov.** Regionálny zástupca v spolupráci s Riaditeľom organizuje a zabezpečuje vzdelávacie podujatia pre advokátov a advokátskych koncipientov. Určuje obsahovú náplň vzdelávacích podujatí podľa aktuálnych potrieb advokátov a koncipientov v regiónoch.

- 4. Získavanie a sprostredkovanie informácií medzi advokátmi v regiónoch.** Osobným kontaktom s advokátmi regionálny zástupca získava informácie o problémoch advokátov v regióne a informuje predsedníctvo SAK, resp.

predsedu Komisie. Rieši zistené problémy na základe poverenia predsedu SAK resp. predsedníctva.

- 5. Úlohy v súvislosti so zabezpečením a zintenzívnením spoločenského života advokátov v regiónoch.** Regionálny zástupca organizuje spoločenské podujatia, športové súťaže a iné spoločné akcie advokátov v regiónoch, a to aj v spolupráci s inými orgánmi a organizáciami.

- 6. Pomoc v súvislosti s cezhraničnou spolupracou a spoločenskými kontaktmi regiónov so susednými krajinami.** Regionálny zástupca sa zúčastňuje na prehlbovaní spolupráce a kontaktov advokátov v regióne s advokátmi zo zahraničných regiónov susediacich s regiónom, ktorý zastupuje. Organizuje spoločné vzdelávacie, spoločenské a športové podujatia.

- 7. Úlohy v súvislosti s ustanovením zástupcu advokáta.** Regionálny zástupca predkladá predsedníctvu SAK návrh na určenie zástupcu advokátovi, ktorý nemôže vykonávať advokáciu, ak advokát neustanovil za seba zástupcu v zmysle § 17 ods. 1, 4 a § 20 ods. 3 zákona o advokácii.

III. Materiálne a organizačné zabezpečenie činnosti Komisie

Primerané náklady vzniknuté v súvislosti s činnosťou Komisie uhradí Slovenská advokátska komora po predchádzajúcom schválení predsedníctvom SAK.

Za refundovateľné náklady sa považujú náhrada za stratu času regionálneho zástupcu, cestovné náklady a hotové výdavky vzniknuté v súvislosti s činnosťou Komisie.

Predseda Komisie:

- predkladá predsedníctvu informácie a návrhy regionálnych zástupcov, pokiaľ ich nepredkladajú osobne,
- koordinuje činnosť Komisie a pomáha pri zabezpečovaní plnenia úloh Komisie regionálnymi zástupcami,
- na základe podnetov regionálnych zástupcov predkladá predsedníctvu konkrétne návrhy projektov činnosti regionálnych zástupcov vrátane odhadu finančnej náročnosti jednotlivých akcií a ich administratívneho zabezpečenia,

- predkladá predsedníctvu harmonogram aktivít Komisie v jednotlivých regiónoch v kalendárnom roku.

Riaditeľ:

- pomáha Komisii a jednotlivým regionálnym zástupcom pri plnení a realizovaní úloh,
- poskytuje materiálnu a personálnu pomoc pre Komisiu vrátane administratívnych činností,
- zabezpečuje pre Komisiu odbornú pomoc z oblasti vzdelávania, ekonomiky, prekladov cudzojazyčných materiálov a inej činnosti.

**IV.
Záver**

Koncepcia nepredstavuje konečné riešenie činnosti Slovenskej advokátskej komory na úrovni regiónov. V prípade pozitívnych výsledkov činnosti komory v regiónoch na základe tejto koncepcie je možné očakávať rozšírenie činnosti vrátane organizačných zmien.

Vzhľadom na absenciu právnej úpravy v rámci interných predpisov komory bude nevyhnutné činnosť regionálnych zástupcov legislatívne spracovať.

V budúcnosti sa predpokladá vytvorenie pobočky (pobočiek), resp. pracoviška advokátskej komory s cieľom ďalej zlepšovať činnosť komory na regionálnej úrovni.

**Zloženie Komisie
pre regionálnu činnosť**

doc. JUDr. Jozef Olej
*predseda Komisie regionálnych zástupcov
a regionálny zástupca
pre Košický kraj*
Kukučínova 19, 040 01 Košice
tel.: 055 6230997, -8, 6231001, -2
fax: 055 7292357
advokati@stonline.sk

JUDr. Ján Klimek
*regionálny zástupca
pre Prešovský kraj*
Sládkovičova 8, 080 01 Prešov
tel.: 051 7733004
fax: 051 7733004
judr.jan.klimek@zoznam.sk

JUDr. Miroslav Abelovský
*regionálny zástupca
pre Banskobystrický kraj*
Tehelná 189, 960 01 Zvolen
tel.: 045 5323919, 5323918
fax: 045 5323918
office@abelovsky-uh.sk

JUDr. Magdaléna Hromcová
*regionálna zástupkyňa
pre Žilinský kraj*
Republiky 34, 010 01 Žilina
tel.: 041 5621246
fax: 041 5621246
hromcova@stonline.sk

JUDr. Ján Kanaba
*regionálny zástupca
pre Trenčiansky kraj*
Jána Zemana 3141/101
911 01 Trenčín
tel.: 032 6523610
fax: 032 6523610
judrkanaba@gmail.com

JUDr. Kamil Beresecký
*regionálny zástupca
pre Nitriansky kraj*
Farská 33/1. posch.
949 01 Nitra
tel.: 037 6541595, -6
fax: 037 6541597
beresecky@beresecky.sk

V Bratislavskom kraji a Trnavskom kraji činnosť komisie organizačne zabezpečuje kancelária komory prostredníctvom Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory

JUDr. Peter Kalata
*riaditeľ odboru vnútorných vecí
advokácie a kontaktná osoba
v rámci kancelárie komory*
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
tel.: 02 529 61 532
fax: 02 529 61 554
kalata@sak.sk

**Prvé stretnutie
regionálnych zástupcov**

Regionálni zástupcovia Slovenskej advokátskej komory sa prvýkrát stretli v priestoroch advokátskej kancelárie JUDr. Miroslava Abelovského vo Zvolene 20. mája 2008. Na stretnutí sa zúčastnil predseda SAK JUDr. Štefan Detvai, všetci regionálni zástupcovia, tajomník SAK JUDr. Andrej Popovec a JUDr. Peter Kalata, riaditeľ odboru vnútorných vecí advokácie, pretože pôsobnosť regionálnych zástupcov pre oblasť Bratislavského

kraja a Trnavského kraja bude vykonávať kancelária Slovenskej advokátskej komory.

Predseda SAK JUDr. Detvai odovzdal regionálnym zástupcom splnomocnenia na zastupovanie komory počas rokovaní s justičnými orgánmi a inými orgánmi v regiónoch.

Zo stretnutia vyplynuli úlohy pre kanceláriu komory, najmä oboznámiť s kresovaním inštitútu regionálnych zástupcov

súdy, prokuratúry, krajské riaditeľstvá Policajného zboru SR, ústavy na výkon väzby a ústavy na výkon trestu odňatia slobody.

Regionálni zástupcovia dohodli základné princípy vzájomnej spolupráce a v súvislosti s pripravovanými zmenami Občianskeho zákonníka a Občianskeho súdneho poriadku deklarovali v prípade ich schválenia Národnou radou Slovenskej republiky potrebu organizovania regionálnych vzdelávacích podujatí ešte pred nadobudnutím ich účinnosti.

JUDr. Peter Kalata
riaditeľ odboru vnútorných vecí SAK

Je Rusko iné?

Minulý rok sme objavili na oficiálnych webových stránkach AIJA informáciu, že sa v júni 2008 uskutoční seminár v Moskve s hlavnou témou *Is Russia different?*, vo voľnom preklade *Je Rusko iné?*. Téma a aj miesto nás zaujali natoľko, že sme sa rozhodli zúčastniť sa na tomto podujatí.

Po niekoľkých konzultáciách s Mgr. Tomášom Rybárom, národným reprezentantom AIJA sme sa rozhodli prežiť v Rusku 2 týždne.

Prijali sme pozvanie prezidenta Baltického kolégia advokátov J. M. Novolodského, ktorý nám spolu s ďalšími advokátmi pripravil týždňový odborný program v Petrohrade, počas ktorého sme sa snažili aspoň z časti vniknúť do problematiky advokácie v Rusku a porovnať ju s našimi skúsenosťami zo Slovenska.

Prvý deň v Petrohrade sme navštívili advokátsku kanceláriu, kde nás oboznámili s advokáciou v Rusku, so systémom školenia advokátskych koncipientov. Zaujal nás vzťah medzi prezidentom kolégia advokátov, advokátmi a koncipientmi, vládne tam prísna hierarchia a vzájomná úcta.

Mali sme možnosť zúčastniť sa na pojednávaní na súde, nezabudneme na železnú klietku v pojednávacej miestnosti a podľa nás príliš vysoké tresty za lúpežné prepadnutie.

Zúčastnili sme sa na zasadaní delegátov Advokátskeho snemu Petrohradskej a Moskovskej oblasti, kde sa pripravoval návrh na zmenu federálneho zákona č. 55357-5, ktorým má štát snahu určitým spôsobom zasahovať do výkonu advokácie.

Atmosféra na seminari AIJA v Moskve

Študent Právnickej fakulty Vladimír Ul'janov práve odpovedá pred komisiou na skúške

Celý jeden deň nášho pobytu v Petrohrade sme venovali Právnickej fakulte Petrohradskej štátnej univerzity. Dozvedeli sme sa, že je to najstaršia právnická fakulta v Rusku založená v roku 1724, na ktorej študovali Vladimír Ul'janov – V. I. Lenin, Vladimír Putin a aj súčasný ruský prezident Medvedev.

Po týždni v Petrohrade sme odcestovali na seminár AIJA do Moskvy, na ktorom sa zúčastnilo 120 účastníkov z 23 štátov. Väčšinou to boli zástupcovia jednotlivých arbitrážnych súdov, napr. z Helsínk, Paríža, Moskvy, Zürichu. Seminár bol rozdelený do piatich blokov, vždy po prednáške nastala živá diskusia.

Diskutovanými témami na seminári boli aplikácia práva v medzinárodnej obchodnej arbitráži v Rusku, zasahovanie tradícií do rozhodnutia arbitrážneho tribunálu, výber a aplikácia práva, voľba miesta, voľba jazyka, voľba rozhodcovských pravidiel a pod.

Na fiktívnych prípadoch boli demonštrované niektoré otázky arbitráže. Napríklad akým spôsobom je možné riešiť situáciu, keď jeden účastník konania je z Ruska a druhý z Uzbekistanu. Otázka bola, prečo by mali riešiť svoj spor na arbitrážnom rozhodcovskom súde v Helsinkách, keď strany nepoznajú rozhodcovské pravidlá tejto inštitúcie, neovládajú jazyk, vychádzajú z iných tradícií. V takomto prípade majú právní zástupcovia dve možnosti, buď naštudovať im cudzie predpisy, alebo nájsť domáceho odborníka, ktorý im pomôže zorientovať sa v pravidlách.

Pojem *arbitráž* v ruskom jazyku má iný význam ako ho my poznáme, a pochádza z bývalých sovietskych tradícií rozhodovania v sporoch, ktoré sa medzi štátnymi podnikmi volali „štátne arbitráže“ a boli kvázi justično-vládnymi inštitúciami.

V sovietskych časoch nebol priestor pre privátnu arbitráž, avšak po ekonomických reformách v deväťdesiatych rokoch sa stávajú obľúbenými. V Rusku sa v súčasnosti nachádza niekoľko sto arbitrážnych inštitúcií, avšak neexistujú oficiálne štatistiky, koľko prípadov ročne rozhodujú. Na záver boli prezentované niektoré arbitráže v Moskve a New Yorku (hokejista Ovečkin vs. NHL).

Na hlavnú otázku, v čom je Rusko iné od ostatného sveta sa odpoveď nenašla. Každý arbitrážny súd je iný, má rozdielne pravidlá, iný počet rozhodcov, iné požiadavky na kvalifikáciu na rozhodcu a iné rozdiely dôležité pre strany v spore.

Počas nášho krátkeho pôsobenia v Rusku sme sa trochu zoznámili so spôsobom fungovania advokácie v tejto krajine, videli sme pracovné nasadenie v advokátskej kancelárii, na seminári sme načreli do širokej problematiky arbitráží a v neposlednom rade sme mali možnosť zoznámiť sa s mnohými zaujímavými ľuďmi z viacerých krajín.

Na záver sa chceme poďakovať našim školiteľom a SAK za podporu a ústretovosť.

Mgr. Ivan Pecník
Mgr. Matej Krajčí
Mgr. Radim Komka
advokátski koncipienti

ktorí si nectia tieto dôležité princípy ľudskej dôstojnosti...”

Azda najpolemickejšou však bola diskusia o založení novej Nadácie pre právny štát, ktorá by ako organizačná súčasť CCBE žiadala o grantovú podporu na realizáciu projektov, týkajúcich sa ochrany princípov právneho štátu. Táto otázka po rozprave zostáva otvorená, aj keď tlak vedenia CCBE na prijatie štatútu a stanov nadácie sa stupňuje, napríklad v podobe sugestívne implikovanej prezumpcie, že CCBE už vlastne o zriadení nadácie rozhodlo a diskutovať sa má iba o jej veľkosti a iných technických „detailoch“. Ekonomická opodstatnenosť zriadenia tejto nadácie však zostáva bez akejkoľvek podpory v racionálnych argumentoch, keďže nie je nijako zrejmé, či by sa nadácii podarilo získať zdroje aspoň v tej výške, aby sa vrátili náklady na jej založenie a prevádzku, predstavujúce pri triezvom odhade sumu minimálne tridsaťtisíc eur ročne. Bez ohľadu na výšku týchto nákladov sa zdá ako zjavné, že v prípade zriadenia nadácie bude potrebné zvýšiť členské príspevky do CCBE, čo je jeden z dôvodov, pre ktoré slovenská delegácia tenduje k podpore názoru, že zriadenie takejto nadácie je ekonomicky aj inak neopodstatnené.

Mnohé ďalšie body rokovania sa týkali prípravy, tvorby alebo činnosti veľmi pestrej škály platforiem, organizácií a/alebo skupín, ktorých fungovanie je zastreté pláštikom tajomstva, ktorých dopad na činnosť advokátov, združených v jednotlivých členských organizáciách CCBE sa javí ako absolútne zanedbateľný a o poslaní ktorých sa nevedia zhodnúť ani samotní ich zakladatelia. Akýmsi pars pro toto nech je v tomto zmysle Justice Forum, ktoré bolo založené 30. mája 2008 za aktívnej účasti CCBE a ktoré má byť akousi lobistickou platformou v procese prípravy, prerokovania a prijímania právne záväzných aktov ES/EÚ v oblasti spravodlivosti. V diskusii však vyplynulo, že v samotnom CCBE existujú diametrálne odlišné názory na, napríklad, zloženie tohto orgánu, spôsob účasti v ňom, podstatu jeho poslania a pracovné metódy.

Radoslav Procházka
Člen delegácie SAK pri CCBE

Zasadnutie Stáleho výboru CCBE v Sofii

Dňa 25. júna 2008 sa v Sofii uskutočnilo zasadnutie Stáleho výboru CCBE. Z jednotlivých bodov rokovania sa ako osobitne dôležité patrí vyzdvihnúť najmä diskusiu o novej, tzv. Tretej smernici, týkajúcej sa boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti, ktorá ešte výraznejšie než existujúce predpisy (najmä tzv. Druhá smernica o praní špinavých peňazí) zasahuje do výkonu advokátskeho povolania najmä v súvislosti s povinnosťou mlčanlivosti. Pracovná skupina CCBE v súčasnosti pripravuje odporúčania členským komorám o spôsobe a rozsahu vykonania komunitárnej úpravy vo vnútroštátnej legislatíve a jej aplikácie. Tieto odporúčania by mali byť komorám k dispozícii k dátumu septembrového zasadnutia Stáleho výboru CCBE. Súčasťou rozpravy bola aj správa o vývoji transpozície týchto predpisov do vnútroštátneho práva ES/EÚ, nakoľko k už existujúcej judikatúre francúzskych a belgických kasačných (a kvázi-ústavných) súdov by v krátkom čase mala pribudnúť aj holandská. Vo všetkých týchto prípadoch príslušné súdy vyslovujú pochybnosti o súlade niektorých smernicou predpokladaných povinnostiach advokátov s ochranou ich klientov, najmä vo väzbe na ochranu dôvernosti vzťahu advokát – klient. Táto otázka sa javí ako naliehavá

tiež v domácom kontexte, a to napríklad z dôvodu prebiehajúceho prijímania zákona o boji proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti (v súčasnosti v parlamente) alebo, menej priamo, aj vo svetle niektorých iných okolností, týkajúcich sa ochrany dôvernosti vzťahu advokát – klient (napríklad spôsob vykonania prehliadky vo veci advokáta JUDr. Ernesta Valka).

Stály výbor rokoval aj o návrhu svojho vlastného výboru pre ľudské práva poslať čínskej vláde list na morálnu podporu konkrétnych advokátov, ktorých v Číne brutálne perzekvujú z dôvodu zastupovania politicky nepohodlných klientov (disidenti) alebo inej formy účasti na podobne „nevdačných“ projektoch (napríklad ochrana životného prostredia. Po búrlivej diskusii napokon väčšina Stáleho výboru CCBE pred vyslovením morálnej podpory kolegom uprednostnila opatrnosť a rozhodla sa, že sa k veci vráti až po olympijských hrách, z dôvodu, aby čínsky establišment príliš neprovokovala. Vzápätí CCBE takmer jednohlasne, s výnimkou slovenskej delegácie, hlasovala za prijatie rezolúcie k 60. výročiu prijatia Všeobecnej deklarácie ľudských práv, v ktorej CCBE okrem iného vyzýva „všetky krajiny a všetkých právnikov v týchto krajinách, aby odsúdili tých,

Zmeny v zozname advokátov za obdobie od 2. júla do 15. augusta 2008

Do zoznamu advokátov boli zapísaní:

JUDr. Renáta Bačárová Miščíková, LL.M.

Šarišská 153
082 21 Veľký Šariš-Kanaš
tel.: 091/7762262, 0905/781521
renata.miscik@pobox.sk

Mgr. Martina Benčíková Poliaková

Azovská 7
821 08 Bratislava
tel.: 0903/268600

JUDr. Alžbeta Čalfová

Tatranská Lesná 10
059 60 Vysoké Tatry
tel.: 0905/824398
elizjustice@yahoo.com

Mgr. Marek Holečka

Sasinkova 6
811 08 Bratislava
tel.: 02/57205060
fax: 02/57205061
marek.holecka@heringes.sk

JUDr. Dušan Jančí

Jilemnického 22
031 01 Liptovský Mikuláš
tel.: 0908/566213
janci.d@atlas.sk

JUDr. Michal Jesenko, PhD.

Hlavná 40
040 01 Košice
jesenkomicchal@hotmail.com

Mgr. Jana Kocandová

Račianska 66
831 03 Bratislava
tel.: 0918/369959
kocandova@chello.sk

Mgr. Lucia Mäsiarová

Jeruzalemská 22
917 01 Trnava
tel.: 0903/848951

JUDr. Miriam Podhradská

Janka Kráľa 8
036 01 Martin
tel.: 0908/661010
miriampodhrad@zoznam.sk

Výkon advokácie majú pozastavený podľa § 8 ods. 1 písm. a, d zákona o advokácii:

JUDr. Silvio Boleček

Banská Bystrica – od 25. 6. 2008

Mgr. Katarína Brocková

Bratislava – od 1. 7. 2008

Mgr. Radoslava Hoglová

Bratislava – od 1. 7. 2008

JUDr. Viera Horváthová

Košice – od 7. 7. 2008

JUDr. Ján Vozár

Banská Bystrica – od 17. 6. 2008

Výkon advokácie má pozastavený v zmysle § 8 ods. 1 písm. b zákona o advokácii

JUDr. Richard Majer

Bratislava – od 16. 7. 2008

Zo zoznamu advokátov boli vyčiarknutí podľa § 7 ods. 1 písm. a zákona o advokácii

JUDr. Anton Grec

Humenné – od 29. 4. 2008

Mgr. Tomáš Vyhnanek

Bratislava – od 7. 6. 2008

Zo zoznamu advokátov boli vyčiarknutí podľa § 7 ods. 1 písm. c zákona o advokácii

JUDr. Anna Dírerová

Bratislava – od 17. 6. 2008

JUDr. Jana Dudíková

Košice – od 12. 6. 2008

JUDr. Ľubica Dvončová,

Zlaté Moravce – od 17. 6. 2008

JUDr. Mária Jamrišková, PhD.

Banská Bystrica – od 25. 6. 2008

Mgr. Peter Melicher

Piešťany – od 4. 7. 2008

Mgr. Peter Sivák

Humenné – od 25. 6. 2008

Advokátska koncipientka hľadá zamestnanie...

Mgr. Didier Tshimina Kanku

ul. ČA 1030/8, 038 53 Turany
tel.: 0908/828702

maitrekandu@yahoo.fr.

Absolventka PF UK v Bratislave (1999).

Má prax v oblasti obchodného práva.

Špecializovala sa na po francúzsky

hovoriacie krajiny a ich právny systém.

Ovláda prácu s počítačom na užívateľ-

skej úrovni a aktívne francúzsky jazyk

– aj právnu terminológiu. Má záujem

o prácu v niektorej z bratislavských

advokátskych kancelárií.

Asistenti hľadá zamestnanie...

Bc. Simona Brychtová

tel.: 0907/184954

Absolventka bakalárskeho štúdia

na Bratislavskej vysokej škole práva.

Na tejto škole chce od septembra 2008

pokračovať v druhostupňovom magis-

terskom štúdiu v odbore právo.

Ovláda aktívne anglický, nemecký ja-

zyk a základy španielčiny.

Vie pracovať s počítačom na užívateľ-

skej úrovni (Word, Excel), ovláda stro-

jopis desiatimi prstami, vlastní vodič-

ský preukaz skupiny B. Má záujem

o prácu v niektorej z bratislavských

advokátskych kancelárií.

Bc. Ján Putz

tel.: 0905 293 963

e-mail: jputz@chello.sk

Absolvent bakalárskeho štúdia

na Právnickej fakulte UK v Bratislave,

kde pokračuje v magisterskom štúdiu.

Ovláda aktívne anglický a nemecký

jazyk, prácu s počítačom na užívateľ-

skej úrovni (Word, Excel), vlastní vo-

dičský preukaz skupín A, B. Má záujem

o prácu v niektorej z bratislavských

advokátskych kancelárií.

Historická mozaika

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Advokátní právo na slovenském území resp. v Uhrách v období stavovské monarchie nebylo sice uceleně kodifikováno, přinášelo však řadu norem týkajících se povinností příslušníků tohoto povolání. Král Matyáš Korvín tak např. dekretem nařídil, aby právní zástupce nepřebíral zastoupení ve více než čtrnácti sporech ročně. Uvzněnen měl být podle předpisů ze 16. století advokát, který nepravdivými údaji protahoval spor. Advokát, který zradil zájem svého klienta, měl být pokutován a hrozilo mu propadnutí majetku. To, že dalších obdobných norem přibývalo, nasvědčuje tomu, že docházelo k zneužívání postavení advokáta a různým nepřístojnostem ve vztahu ke klientům.

Fotografem a malířem zaměřeným na tatranskou tematiku, byl polský advokát Jan Maurycy Sunderland (1891 – 1979). Syn advokáta Stanisława Sunderlanda (1847 – 1912) se kromě advokacie a fotografování věnoval teorii práva a estetice. V rukopise zůstala jeho práce *Nástin dějin tatranské fotografie v Polsku od počátků do konce I. světové války* (*Zarys dziejów fotografii tatrzańskiej w Polsce od początków do 1 wojny światowej*), kterou dokončil v roce 1953 a jen částečně uplatnil v knize *Fotografia*. Sunderland sám aktivně fotografoval Tatry od roku 1917. Biografie otce a syna Sunderlandových přináší polský advokátský časopis *Palestra* č. 5-6/2008. Mezi Sunderlandovými záběry jsou i snímky ze slovenské části jeho milovaných Tater.

Definice advokacie a charakteristik advokáta existuje jistě celá řada. K těm vzletným patří slova, která napsal v r. 1938 bratislavský advokát Ján Galla: „Advokát je rytierom zákona, bojovníkom práva proti nepravu. On poučí neznaleho, rozmýšľa za slabomyseľného, on znemožňuje svojou odbornou znalosťou uplatňovanie podlostí. On prednáša sťažnosť utáčaného, chráni slabého proti násilensťvi, klamu a podvodu. On bráni svojho spoluobčana proti nesprávnému použitiu štátnej moci, proti omylom sudcov. Advokát je ten, ktorý prvý rozpitve predpisy zákona pri ich uplatňovaní, jeho bystrý rozum upozorní na krutosť a nedostatočnosť právnych predpisov, a tak spolu so sudcovským sborom vyhladáva pravý úmysel zákonodarcu, prispieva svojou prácou ku tvoreniu nových noriem, na ktoých sa najvyššie justičné inštalencie usnášajú. Bez spolupráce advokáta uplatní

se len mrtvá litera právneho predpisu, ktorá sama od seba nemôže sledovať usavičnú zmenu právnych pomerov, na upravovanie ktorých je práve povolana, a tak činnosť advokáta pretvorí túto mrtvú literu zákona na živý predpis, ktorému dopožičiava ducha.“

Časopis *Právní obzor* v roce 1924 publikoval výzvu Advokátní komory v Turčianskom sv. Martině reagující na žádost košického soudu, aby advokáti ihned oznamovali soudu, že mezi stranami bylo dosaženo mimosoudní dohody. „Takyto včasnym oznámením usporí sa sudcovi, referentovi študovanie písomností a pripravenie referáty. Dnes, keď súdy beztak veľ mi ťažko a opozdíme pracujú, docieli sa predsa len istej nápravy, keď advokáti takéto mimosúdne pokonanie ihned súdu oznámia,“ píše se ve výzvě k advokátsko-soudcovské kolegiální spolupráci.

Advokátem byl původně i viceprezident Státního pozemkového úřadu v Praze v období první Československé republiky Milan Radlinský. Rodák z Dolného Kubína, syn tamějšího advokáta Ignáce Radlinského (1845 – 1924) a Anna rozené Svobodové, byl vyloučen z gymnasia v Levoči a všech uherských škol pro „panslavské snahy a šíření jejich“. Středoškolská studia tak ukončil v Kolíně, práva vystudoval ve Vídni, Zagrebu a Praze, kde roku 1894 promoval. Koncipientem byl u plzeňského advokáta Viktora Dyka, v r. 1900 si pak v Plzni otevřel vlastní advokátní kancelář. Během své pestré životní dráhy byl v období I. světové války soudcem v Černé Hoře a Plevlji, před příchodem na Státní pozemkový úřad byl radou Nejvyššího správního soudu, kde byl pokládán za znalce uherského práva a spolutvůrce „právnícké nomenklatury slovenské“.

Sborník *Acta historico-iuridica Pilsensia* 2006, obsahující příspěvky ze setkání pracovníků kateder právních dějin z České a Slovenské republiky přináší mj. článek Ladislava Soukupa a Vendulky Valentové „Právníci spolutvůrci Československé republiky roku 1918“, v němž je zmíněna i důležitá role dobových advokátů při budování nového státu. Další příspěvek s advokátskou tematikou v tomto sborníku je věnován advokátům – poslancům Frankfurtského sněmu v letech 1848 – 1849.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2008

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez . . . . . 24 000 Sk

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez . . . . . 48 000 Sk

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez . . . . . 72 000 Sk

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuoobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia . . . . . 5 %

3 uverejnenia . . . . . 10 %

4 a viac uverejnení . . . . . 15 %

Vkladaná inzercia – 3 Sk/kus

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom. Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom je **ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 500 Sk.

Harmonogram

číslo	podklady	vychádza
4	3. 4.	21. 4.
5	29. 4.	19. 5.
6	29. 5.	16. 6.
7-8	26. 6.	14. 7.
9	31. 7.	22. 9.
10	25. 9.	13. 10.
11	23. 10.	10. 11.
12	27. 11.	15. 12.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
88 x 128 mm
(š x v)

čb 5 000 Sk
cmyk 9 000 Sk

Štvrtina strany – vodorovný pás
180 x 62 mm (š x v)

čb 5 000 Sk
cmyk 9 000 Sk

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 147 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 11 000 Sk
cmyk 19 800 Sk

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
180 x 128 mm
(š x v)

čb 10 000 Sk
cmyk 18 000 Sk

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
88 x 260 mm
(š x v)

čb 10 000 Sk
cmyk 18 000 Sk

Zvislá
polovica strany
spadavka
103 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 11 000 Sk
cmyk 19 800 Sk

Celá strana
zrkadlo
210 x 297 mm
(š x v)

čb 20 000 Sk
cmyk 36 000 Sk

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 22 000 Sk
cmyk 39 600 Sk

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 200 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Ing. Imrich Flassik (podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števček, PhD.

Mgr. Roman Toman, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nad'a Ondrišová, ondrisova@sak.sk

tel.: 02/5296 1236

Administrácia:

PhDr. Edita Tyrolerová, tyrolerova@sak.sk

tel.: 02/5296 1556

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava

tel.: 02/5296 1556, 5296 1236

fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia a grafická úprava:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 1212/95

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 18. 8. 2008

Uzávierka redakčnej časti: 25. 8. 2008

Toto číslo vyšlo 22. 9. 2008

Foto na obálke: Trenčín (www.fotolia.com)

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitolkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí prklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Táto informácia bude uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške.
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujete s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitolky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

bulletin slovenskej advokácie

VYDÁVA SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA